

M. A. Akşit Koleksiyonundan

Kültür

5

Kültürel yapı, Yaşam süresince; Bebeklikten ölüme kadar, bize yaşama engel değil olumlu katkı sağlamalıdır *

M Arif AKŞİT**

**B. Güvenç Hocanın eğitimi temelinde kültürel bakışları, kaynaklar ele alarak incelenmiş, Sosyal Antropolojik bakış açısı ile yapılan bir tartışma ile bu konular irdelenmiştir.*

**** Prof. Dr. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Neonatoloji ve Pediatri Genetik Uzmanı**

Doğarak girdiğimiz sosyal kültürel yapı, bizi bir kalıba sokmamalı, bize çeşitli insanlık boyutunu, sevgi, alaka ve ilgi ile oluşan kardeşlik ve her bireyin bağımsızlığı yaklaşımı ile katkıda bulunmalıdır.

Hangi kültürel yapı içinde olursa da tümü bir zorunlu yaptırım değil, bir öğüt olarak alınmalıdır. Birçok simgeler dahil, yaklaşımlar sizi o gruba kabulünüze kolaylaştırır ve dayanak ile gerekçelerinizi; insanlık, güzel ve iyilik üzerine kurarsanız anlaşabilirsiniz, eğer bu olmaz ise, zarardan kaçınma ve zorbalıktan korunma dayanak olursa, anlaşmamak imkânsız gibidir. Eğer grup tam tersinde ise zaten, zorba, zalim ile birlikte bile olunamaz.

Hekimler, hasta ve toplum ile etkileşim, mesleği gereği olduğundan, bunun için kişi ile empati yapmalıdır. Empati için kültürel yapı içinde olsa bile, bilim dışı, fantezi ve hayali olanlara katılım kabul edilemez, ancak yaklaşım Sosyal Antropolojik bilimsel boyuta çekilmelidir.

Yaşam canlılar için varlık ise, bu toplumsal değil, birey, fert olarak ele alınmalı, dikkat ve özen kişilik üzerine kurulmalıdır. Toplum içinde birçok şey, zarar ve sakın kullanma, kanser yapar şeklinde bilim dışı yorumlanabilmektedir. Tuz ve su gerçekte bireye göre fizyolojisine bakılmadan içilmesi veya içilmemesi ile ölüme giden boyut olabilir. Bu nedenle her insana göre yaklaşım, bir bakıma terzilik hekimlik mesleğinin bir boyutudur. Her ilaç zehirdir, bunun faydalı hale gelmesi, önce gerekli olması, dayanağının bilimsel olması ve Farmasötik, Farmakokinetik, Farmakodinamikleri temeller üzerine verilmelidir. Ayrıca hekim ilacı öngörür, eczacı bunun gerekçesine bilimsel olarak bakar ve ilacı buna göre verir, hemşire ise hastaya uygun ise verir. Burada Anayasa 137. Maddesi açıktır, zarar veren, suç unsuru hiçbir şekilde verilemez, ki eczacı ve hemşire içinde gereklidir. İlaç açısından suç oluşursa, hekim, eczacı ve hemşire üçlü savcılık sorgusuna alınır.

Bizim kültürel yapımızda, askerlik bir savunma yaklaşımıdır, amir, komutan olarak görev alanlar da yüksek öğrenimlidirler. Yüksek öğrenimli olanların teslim olması görülmemiş, çünkü askere teslim

olanın normal sosyal yaşamda mesleğini icra etmesi olanaksızdır. Askerlikte daima savaştan kaçanları öldürme için geride bir grup ayrılırken, Ülkemiz için hedefe ulaşmasına karşın durmayan, mayınlı araziye koşarak giren askerleri durdurma yaklaşımı yapılır.

Bu Makalede, kaynaklara bakılarak, kültürleri Üst, Orta ve Alt tabaka olarak sınıflaması, gruplandırdıkları ve eşitlik kavramının ancak o grup içinde kalmak koşulu ile algıladıkları gözlenmektedir. Bu açıdan burada yorumlarda kabul edilmeme oranı yüksektir. Bunların doğru veya yanlış olarak değil, bağımsızlık, eşitlik ve kardeşliğin, birey hakları olarak ele alındığından olduğu görülecektir.

Özet

Kültürel yapı, Yaşam süresince; Bebeklikten ölüme kadar, bize yaşama engel değil olumlu katkı sağlamalıdır

Amaç: İnsanlar iç dünyası (ruhsal yapı, İd), kendi benliği (ego), kişiliği ve dış Evren (süper-ego) etkileşimleri birbiri içindedir. Dış yapı, kültürel özellikler olarak görülmektedir ki, insana etkileşimi kendi bağımsızlığı, eşitlik ile kardeşlik kavramına olumlu katkıları olması açısından kaynaklar yorumlanmaktadır.

Dayanaklar: Kaynaklar internetten ele alınmış, doğrudan metinler sunulmuş ve yorumlanmıştır. Kaynaklar, iyi, güzel, doğru ve yanlış olarak değil, fikir sunulması açısından belirli kültüre özgü olduğu söylenebilir.

Giriş: Her bireyin kendisine özgü, özel bir durumu ve yapısı vardır. Burada Sosyal ve kültürel Antropolojik Bilim Dalı yaklaşımı içinde bakış yapılmaktadır.

Yaklaşım: Yorumlar, her kültürün kendi yapısı ele alınarak, birey hakkı ve bağımsızlığının eşitlik açısından oluşması temelinde yapılmıştır. Her kültürel yapının zamanımızda da olduğu, bu açıdan, kültürlerin tarihsel değil, geçmiş örnekleri olması, zamanımızda da bulunarak, karma kültür yapısını oluşturdukları da gözlenmektedir.

Sonuç: İnsanların sosyal yapısını etkileyen kültürel yapının, kişinin bireysel olarak sorumluluğu çerçevesinde, bilgilenerken rızası olması, suçun bireysel kanıta dayalı olduğu dikkatlerden kaçmamalıdır.

Yorum: Zamanımızda tüm yaptıklarımız yorumlanırken, özellikle mahkemelerde yargılanırken, dayanaklar mutlaka birey ve onun rıza, kararına dayanmaktadır. Gerekçede, kültür ve yaptırımlar, düzenlemelerin kabul edilmediği, hatta cezayı ağırlaştırıcı neden olduğu da unutulmamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal-kültürel-Antropolojik Bakış, Kültürel Etkileşim

Outline

Cultural structures, during the life period; From birth to death, must be positive contributions

Aim: People has internal-Id, external-Superego, and individual-Ego are influences as assorted construction. External impacts mainly on cultural parameters, thus, the evaluations of references are depend on informative consent, grounded on liberties, equality and brotherhood concepts.

Groundings: The references are taken from internet web; the indications are directly and evaluated. The discussions not confirmed as true, false or right or wrong, the indications are mainly on from a culture taken as original, main subject.

Introduction: Each people has specific, personal creation, unique and sole. This Article chiefly on Social Cultural Anthropological perspective

Notion: Evaluations, based on the civil liberties and equality concept, thus, cultural structures are considered among this aspect. Each culture types can be noticed today, thus historical evidences be also, but, the combined cultural specifications can be noticed nowadays.

Results: The social influences on the individuals, be not invalided individual responsibility, means, informative consent the fact, crime is individually charged, obligation and their own decision.

Reasoning of traditions are leading to increase the punishment, but, only courts can indicate the quilt as fact, after standing at the law.

Key Words: Social Cultural Anthropology Perspective, The description of Culture

Giriş

İnsanlar bir konuyu kendi temel insanlık boyutuna göre ele almaktadır. Temel olan, sevgi ve İnsan Hakları olmalıdır ve buna göre; a) bağımsızlık, b) eşitlik, c) kardeşlik temelinde oluşturmalı, zulüm, zorbalık ve ikna dahil herhangi bir kişiye müdahale etmeden, kendi talebi ve rızasına göre oluşmalıdır.

Bir insanın askerlik eğitimi; a) Göçebe Kültürü: kendi kabilesini korumak, gerekirse, diğer kabileleri yok etmek üzere, b) Tarım Kültürü: vatanı korumak ve savaşarak savunmak, gerekirse yeni yerler zapt etmek, c) Endüstri Kültürü: varlığı için daha fazla üretim, kazanç, kaynaklara sahip olmak, d) Yüksek Teknoloji: üstün teknik ile tüm Evrene hakim olmak, kendi dediklerini yapmak, e) Birey Hakları; mücadele yaşam içindir, savaş kabul edilemez, barış esastır, her birey haklarını savunmayı öğrenmeli, zorbalık, zarar ve baskı kabul edilemez. Burada eğer Amerika'ya turist olarak girseniz bile, dosyanızda adam öldürme eğitimi almış (vatan savunması için olan askerlik eğitimi) olarak tanım görürsünüz, ayrıca biz adam öldürmeyiz, yaşamı koruruz deseniz bile zor algılanır. Suriye'de bombalıyorlar, %14 terörist öldürdük diyorlar, anlamı %86 sivil ölümdür, bizim askerimize bile bir sivil öldürdüğümüze örnek sunamıyorlar. Bu kültürel algı sorunudur. Evrene hâkim olmak isteyen, birey hakkını algılayamaz veya çok zorluk çeker.

Kaynaklara göre Kültür Yaklaşımı

Sosyal Antropoloji, Kültürel Sosyoloji gibi Bilim Dalları kültür konularını incelemektedir. (B. Güvenç. *İnsan ve Kültür. Boyut Matbaacılık, İstanbul. 2018¹*) Sosyal Antropolojik bakış açısı, yorumlarda ele alınmıştır. Bu açıdan farklı görüşler literatürde gözlenmekte ve bu boyut irdelenmektedir.

A-Kültürel Katmanların Tanıtılması

Kültür yaklaşımında kültürlerin analizi değil, kültür içindeki bireylerin, toplum içindeki konumu, bir bakıma, iç yapısındaki katmanlardan söz edilmektedir. Kültür için dinamikleri sunmaktadırlar.

1) Trompenaars-Cultural-Dimensions²

<https://expertprogrammanagement.com/2017/10/trompenaars-cultural-dimensions/>

Trompenaars Cultural Dimensions Model, also known as The 7 Dimensions of Culture, can help you to work more effectively with people from different cultures.

Business is becoming ever more global, and as a result of this, teams are becoming more diverse. Thus, we are likely to need to work with people from other countries and cultures.

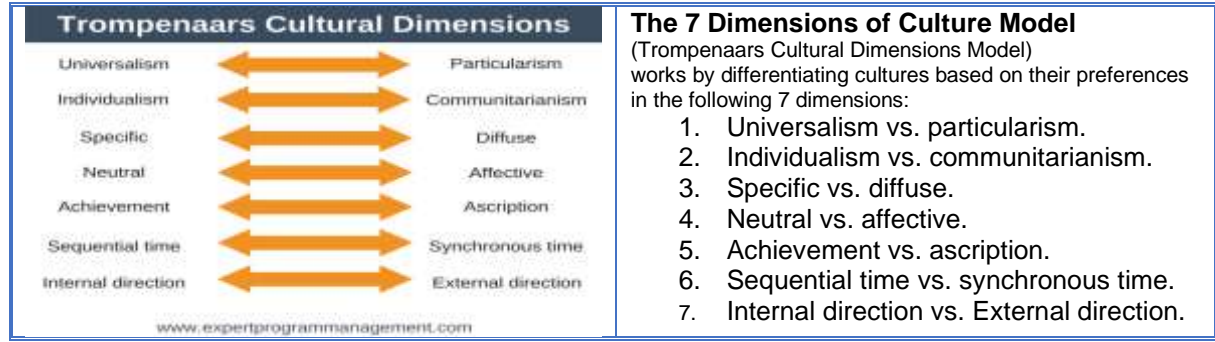
Most of the time things will go well when you work with people from other cultures. But when things don't, and misunderstandings arise, Trompenaars Cultural Dimensions Model can help.

The model was first described in the book, [Riding the Waves of Culture: Understanding Diversity in Global Business](#). Written by Fons Trompenaars and Charles Hampden-Turner in 1993. To create the model, they surveyed over 40,000 managers from 40 countries.

The book won't help you to learn cultural etiquette. If that is what you're looking for then you need a different book. The real advantage of this book and the model is that it allows you to step outside of your own biases and stereotypes. In doing so you can see how another culture might approach a problem. This can then prompt you with ideas to resolve any misunderstanding.

Yorum: Burada kültürlerin özelliklerinden çok, her bir kültürün, iki taraflı değerlendirilebileceği görüşü sunulmaktadır.

Kültürün 7 Boyutu

Şekil-1: Kültürün 7 Ölçeği, boyutu: 1) Özgün/Üniversal, 2) Birey/toplum, 3) Yalın/Yaygın, 4) Doğal/Yapay, 5) Başarı/Kredi, 6) Senkronize/Kronolojik, 7) İç/Dış eğilimler

Yorum: Bu tanımlamalar kültürün boyutlarının değişken olabileceğini göstermektedir. Ancak bireyin hakkı bu tanımlamalarda gözden kaçmamalıdır.

1. Universalism vs. Particularism

This dimension can be summarized by asking what matters more, rules or relationships?

Cultures based on universalism try to treat all cases the same, even if they involve friends or loved ones. The focus is more on the rules than the relationship. Universalist cultures include Canada, the U.S., the U.K., and Australia.

Cultures based on particularism will find relationships more important than rules. You can bend the rules for family members, close friends, or important people. Each case has to be examined in light of its special merits. Particularist cultures include Latin America, Korea, China, and Russia.

Tips for working with universalist cultures:

- Keep your promises.
- Be consistent.
- Explain the logic behind why you have made a certain decision.

Tips for working with particularist cultures:

- Invest in building relationships so you can understand the particular needs of others.
- Respect these needs as much as possible in your decision making.
- Call out specific important rules that must be followed.

Yorum

Tüm insanlık-Tekelcilik: İnsan birey olarak varlığını tüm çevresi ve Evrene karşı nasıl koruyabilecektir, yaklaşımı içindedir. Civil liberties, bireyin eşitliği ve kardeşlik üçgeninde zarar oluşturmadığı sürece birey davranmakta, özellikle düşünmekte hür ve bağımsız olmalıdır.

Burada belirtilenler ise bireyin ayağına konulan zincirin devamlılığını öngörmektedir. Birey, kişi olarak tekelleşme, bencillik içinde değil, kardeşlik bağı ile birliktelik olmalı, bu birey olmayı ortadan kaldırmamalıdır. Belirtilen ve karşı görüş parantez içinde sunulmaktadır. Bunlar; 1) sözünüzde durun (anlaşma olmadığı sürece, fikir değiştirilebilir, suç yapması dışında birey zorlanamaz), 2) güvenilir olması (güven karşılıkta özgü olmalıdır, birey kendi duygu ve düşüncesi olduğu algısı ile bilgilendirme yapılır, karar ise kendisinin, anlaşma dışında zorlanamaz), 3) gerekçe ve dayanakları söylemelidir deniliyor (niye kişi belirtmeli, birey değil, karşıdaki söylemelidir), 4) ilişki kurarak karşıdakinin istediklerini anlamalıdır (ilişki değil, empati kurulmalı, bunu ona yaklaşan yapmalıdır), 5) başkalarının isteğine saygı duyun (saygı sevgi ile kazanılır, insan olarak saygı, sevgi temelidir. Belirtilen yeterli değil, onun istediği yapılmalıdır, saygıdan çok fazlasıdır bu yaklaşım), 6) bazı önemli kurallara uymalıdır (kurallara uymak veya uymamak ceza kapsamında değil, ceza ancak kanunda yazılı suç/zarar olandadır ve şüphe bireyin lehinedir. İlkelerde bile kurala, düzene uymamak suç değildir).

Burada da görüldüğü gibi, kurum kültürü ile hangi düzeyde olursa olsun birey, sosyal, mahalle baskısı gibi tanımlanan zincirlere bağlıdır ve kabul edilemez. Bireysellik yoktur, adı vardır.

Burada uluslararası olan kültür değildir, bir bildirge, bir öneridir. Uluslararası İnsan Hakları sunumu ele alındığında, bu bireye, kişiye yansıtılabilmelidir. Genel olarak etik yaklaşımda olduğu gibi, etik ilkeler tanımlanır, hangisi doğru olarak belirlenir, daha sonra da ne yapmalıyım

sorgusu sorulur. Bireyselleşmeyen boyut anlamsızlaşmaktadır. Demokrasi en çok diktatörlerin kullandıkları kelimedir, çünkü burada kademeli kazanç vardır. Yönetici, idareci ve halk olarak tanımlanabilir.

2. Individualism vs. Communitarianism

This dimension can be summarized by asking do we work as a team or as individuals? Do people desire recognition for their individual achievements, or do they want to be part of a group?

Individualistic cultures believe that your outcomes in life are the result of your choices. In these cultures, decision makers make decisions and they don't need to consult to do so. Thus, decision makers can make decisions at speed. It is your responsibility to look after your happiness and fulfillment. Individualistic cultures include Canada, the U.S., the U.K., and Australia.

Cultures based on communitarianism believe your quality of life is better when we help each other. Thus, these cultures organize themselves around groups. There is a strong sense of loyalty within the group. As a result of this group tendency, decision making is slower as everyone gives input. Job turnover will be lower due to high group loyalty. The group gets rewarded for high performance, not the individual. Communitarian cultures include Japan, much of Africa, China, and Latin American countries.

Tips for working with individualistic cultures:

- Reward and issue praise based on a person's individual performance.
- Encourage people to use their own initiative.
- Align the individual's need with those of the organization.

Tips for working with communitarian cultures:

- Reward the group for high performance.
- Praise the group in public, but praise individuals for their contribution in private.
- Include the whole team in decision making.

Yorum

Fert ve Toplum: Burada da birey ve toplum karşılaştırması yapılıyor ama birey yine toplumun dediğini yapmalıya getiriliyor. Kısaca zincirlerin başka boyutu sunulmaktadır. Şöyle ki; 1) bireyin performansı dikkate alınmalıdır (bireyin kararı yok, sadece robot gibi işlevine bakılıyor), 2) kendi inisiyatifi alması isteniyor (kendi bilgilenme ve kararı değil, uymaz ise başına gelecekleri fark etmesi isteniyor), 3) kurum ile bireyin arzusuna bakılması (bireyin arzusuna göre değil, kurumun gözü ile, bakış açısı ile irdelenmektedir), 4) yüksek performans için ödül konulması (insanları yarışmacı hale sokularak, daha zor boyuta sokulmaktadır), 5) toplum içinde bireyleri taktir etmek (bu bir toplumsal baskı kurmanın onaylanması olmamalıdır), 6) tüm toplumu karar vermek üzere bir araya getirmek (insanları fert olarak değil, grup olarak, ortak akıl adı altında ezdirmektir).

Tanımlamalar sanki karşıt gibi sunulmaktadır. Bir ortak çay sohbet saatinde parayı yönetici öder, ama tüm insanlar toplum olarak katılır. Konu çay içmek değil, sohbet etmek, bütünleşmek ve dertlerini söylemek, ortak çözüm bulma çabasında olmaktır. İmeceler, çeşmeler bir komünist metodu şeklinde, tüm insanların faydalandıkları yerlerdir.

3. Neutral vs. Affective

This dimension can be summarized by asking do we show our emotions..

In a neutral culture, people tend not to share their emotions. Emotions are of course felt by the individual, but they are kept in check and controlled. Observing these people you would consider them cool and rational. Neutral cultures include Germany, Netherlands, and the U.K.

In an affective culture, people tend to share their emotions, even in the workplace. In an affective culture, it considered normal that people share their emotions. Examples of affective cultures include Italy, Spain, and Latin America.

Tips for working with neutral cultures:

- Keep your emotions, both what you say and what your face says, in check.
- Remember that people are less likely to express their true emotions. So try to read between the lines of what people are telling you.
- After initial chit-chat, stay on topic in meetings.

Tips for working with affective cultures:

- Use emotion to communicate what you want and your goals.
- Share how you feel to strengthen your workplace relationships.
- Learn some techniques to diffuse situations where emotions run high.

Yorum

Doğal ve Duygusal: Her bireyin id, ego ve süper-egosu vardır. Bunun kontrol altına alınması anlamsız, kişiye karışmak olmaktadır. Ancak bireyin reaksiyonunu kaldırmak, özellikle bağımsızlık algısı içine girmemesi için önemlidir. Bunlar; 1) yüzü dahil ifadelerine bakarak kontrol edin (bir nevi bireyi irdelemek için ona maske yüzü önermektedir, bir kandırma

yaklaşımıdır), 2) insanlar gerçek duygusunu saklayabilirler, buna dikkat edin (bireyin duygusu ve inanışlarını sorgulamak, algılamak ve saptamaya çalışmak insanlık suçu olarak görülmelidir, sizi ilgilendirmez diyen olmuyor), 3) toplantı öncesi konuşmak (toplantı öncesi insanların görüşlerini almadan, buna göre konuşmak, bir aldatmacadır), 4) hedefleriniz ve istediklerinizi duygusal yol ile anlatın (düşünce ve akıl örtülme usulleri söylenmektedir, tüm diktatörler belirli simgeleri sunarak zorbalığı hakim kılmak isterler), 5) ilişkileri nasıl güçlendireceğini irdelemelidir (bilgi sunmalı, sorulara cevap vermeli iken, bir nevi nasıl beyin yıkanabilir onu irdeleyin denilmektedir), 6) duygusal boyut yüksek tutmak için teknikler kullanılmalı (çocuklar gibi insanları da aklını kullanmadan eylemi yap denilmektedir). Yukarıda da gözlendiği gibi, kurum kültüründen sorgu ve duygu bile gelişmemeli denilmekte, bunun için çaba sarf etmektedir.

Burada gözlendiği gibi üst kültürel tabakanın, sermayenin karşı oluşumları önlemek için duygusal boyutları da kontrol etmesi ve metotlar söylenmektedir.

4. Specific vs. Diffuse

This dimension of Trompenaars Cultural Dimensions Model can be summarized by asking how separate is our personal and professional life?

In a specific culture, people tend to keep their personal and work life separate. These cultures don't see an overlap between the two spheres. These cultures tend to be schedule focussed and direct and to the point in their communications. They focus more on the goal than the relationship. Examples of specific cultures include Germany, the U.S., the U.K., and the Netherlands.

In a diffusive culture, people tend to see their personal and work life as interconnected. These cultures believe that objectives can be better achieved when relationships are strong. As such, in these cultures work colleagues socialize with each other outside of work more. These cultures are courteous and respect age, status, and background more. Examples of diffusive cultures include China, India, Argentina, and Spain.

Tips for working with specific cultures:

- Organize agendas for your meetings.
- Stick to your agenda as best you can.
- Focus first on setting objectives for people. Your relationship comes later.

Tips for working with diffusive cultures:

- Build your relationship before you start setting objectives.
- Expect invitations to more social occasions from colleagues. Commit to attending them.
- Expect to discuss business in social situations and personal matters in the workplace.

Yorum

Özel ve yaygın: Bunlar kültür değil, kültürlerin nasıl etkin ve kalıpsal hale getirilmesi yaklaşımlarıdır. Birey daha önemli ve buna göre bağımsızlığı değil, nasıl kalıp, toplum içinde yok edilmesi söz konusu olmaktadır. Bunlar; 1) toplantı için takvime eklenmesi (hiçbir toplantıyı kaçırmaması ve bu şekilde sistematik beyin yıkama işlemi yürütülebilir), 2) elinden gelenin en iyisini yapmalısın (niye başkası için en iyisini yapmalı, kendisi için insan çalışmalı ama toplum ile çatışmamalıdır tabii), 3) ilk olarak insanlar için objektif kuramlar oluşmalı, ilişkiler daha sonra gelmelidir (insan öncelikle kendisi için yaşamalıdır, niye toplum için var olacaktır, birey, benliğini kaybetmemelidir), 4) ilişkilerini kurmalı ve geliştirilmeli (ilişkiler ancak ortak insanlık üzere olursa olabilir, birliktelik adı altına bütünleşme, kabile oluşumu olup, kabul görememelidir), 5) davetler ile çağırım olmalıdır (insanlar varlık ve konumları ile değil, fikir, düşünce ve idealleri ile birleşmesi daha önemli olmalıdır), 6) sosyal ortamda iş konuşulması (insanları kurum kültürü içinde benliğini tüketmekte, onları sosyal ortamda da koparmamakta, sanki statüden, kurallardan kaçır boyuttan korunmaya çalışılmaktadır). İnsan toplumun ayrılmaz bir bütünü olmakta, bireysellik kaybolmaktadır.

Avrupa Konseyi ilk kararda bireyin hürriyeti ve hakları öncelikli tanımlayarak, bunun tüm kurum ve kurullardan korunması ve gözetilmesinin gerektiği bir görev olarak devlet ve yargı organlarına bir yükümlülük iken, burada tam tersi vurgulanmaktadır.

5. Achievement vs. Ascription

This dimension of Trompenaars Cultural Dimensions Model can be summarized by asking do we prove ourselves to get status or is it given to us?

In an achievement culture, you earn status through knowledge or skill. Job titles are earned and reflect this knowledge and skill. Anyone can challenge a decision if they have a logical argument. Examples of achievement cultures include the U.S., the U.K., Germany, and Scandinavia.

In an ascription culture, you are given status based on who you are. This could be because of your social status, your education, or your age. You earn respect in these cultures because of your commitment to the organization, not your abilities. A decision will only be challenged by someone with higher authority. Examples of ascription cultures include Japan, Italy, and France.

Tips for working with achievement cultures:

- Issue praise to an individual in front of their peers.
- Avoid using titles.
- Reward individual performance.

Tips for working with ascription cultures:

- Use titles to refer to peers. If you wish to challenge the decision of a superior, handle this delicately.
- Pay extra care to show respect to your superiors.

Yorum

Başarı ve teşekkür: Birey kendi yaşamı ve varlığı bir başarıdır. Korunması en büyük işlevdir. Burada belirtilenler; 1) arkadaşları önünde taktir edin (diğerleri ise taktir edilmiyor, kısaca onlara bir aşağılama yapılıyor, görevini yapmak yeterli değil midir sanki), 2) makam, sıfat, bir bakıma ödül kullanmaktan kaçının (çünkü toplumda bir düşmanlık sözel değil belirgin boyut ile, simge ile oluşturulacaktır ve aynı zamanda ödülün bir ücreti ve bireyin kıdem alması, ekstra para ödenmesi gerekir), 3) ödül bireyin performansına göre olmalı (bireyi toplumdan ayırmakta, daha üst katmana geçmesi ve bazı ödüller için zorlamakta, arkadaşlarından ayırmaktadır), 4) üstün görülmekte ise bunu dikkate almalısınız (mükemmellik bir insanları en üste zorlamak, bireylerin imkansız başarıması istenir), 5) üstün olana fazladan bakım yapılmalı (koşu atları gibi bir rekor kırılması demek, insanların insanlıktan çıkarak çalışmasıdır).

Bir yolda giderken, bireyin arabayı kurallara uygun ama kendi istediği doğrultuda olması beklenir. Hız kurallarına da uymalıdır. Daha hızlı gitmesi, daha kısa süre ve daha üstün gibi algıları aşlatmak, onun mutlaka hata yapması ve diğer taşıtlar tarafından dışlanmasıdır. Birey başarısı ile toplumdan uzaklaştırılmakta, ödül verirken, yalnızlıkla cezalandırılmaktadır.

6. Sequential time vs. Synchronous time.

This dimension can be summarized by asking, do things get done one at a time or do many things get done at once?

In a sequential time culture, time is very important. People like projects to be completed in stages. Time is money, and so it is important that each stage is finished on time. It is rude to be late for meetings in these cultures. Examples of sequential time cultures include the U.S., the U.K., and Germany.

In a synchronous time culture, people see the past, present, and future as interwoven. Because of this people do several things at once, as time is interchangeable. This results in plans and deadlines being flexible. It also explains why punctuality is less important. Examples of synchronous time cultures include Japan, India, and Mexico.

Tips for working with sequential time cultures:

- Keep to deadlines and commitments.
- Try not to deviate from the set schedule.
- Show up on time.

Tips for working with synchronous time cultures:

- Allow people some autonomy within the schedule.
- Allow time for people to arrive late to meetings.
- Be explicit, calling out any deadlines that are not flexible and must be reached.

Yorum

Senkronize ve gelişimsel zaman: Birey eğer toplum ile senkronize olursa, kişiliği ortadan kalkar. Senkronize olma, askeri yürüyüş gibi durumlar, bireyin bir ekip içinde olması ile olur. Belirtilenler; 1) belirli sonuçlanma süreci konulmalı (belirli zaman diliminde işlev yapılmalıdır, kurallara uymalıdır), 2) programdan sapma kabul edilemez (birey herhangi bir şekilde fikir sunamaz, bırakın karşı çıkmayı, katkı sunması bile engellenmektedir), 3) zaman gösterilmelidir (kısaca eylem belirli süre içinde yapılması, düşünmeyi bile engellenmesidir), 4) bu program içinde otonomi verilmesi (birey otobüs içinde giderken, otonomisi vardır demek, sadece su içme gibi talebinin olabileceğidir, kısaca yoktur), 5) toplantılara mutlaka katılması için, geç kalma süresi saptanmalı (kısaca katılmak zorunda, geç kalması bile toplantıya katılmayı engellememektedir), 6) geç kalmada esneklik olmamalıdır (beyin yıkama eyleminde devamlılık esastır, yoksa birey düşünmeye başlar, devamlı iş ve görev, ödev verilmelidir).

Burada da görüldüğü gibi birey tek olarak kişilik değil, bir grup içinde eleman olmalı, bir bakıma asker gibi olmalı, ancak birey, yönetici ve komutan değil, er olmalıdır.

7. Internal direction vs. External direction

This dimension of Trompenaars Cultural Dimensions Model can be summarized by asking do we control our environment or are we controlled by it?

In an internal direction culture, people believe that they can control their environment to achieve their goals. The focus is selfish (one's self, one's team, and one's organization). Winning is important in these cultures and aggressive personalities are thus prevalent. Examples of internal direction cultures include the U.S., the U.K., and Australia.

In an external direction culture, people believe that they must work with their environment to achieve their goals. In these cultures winning isn't as important as maintaining a strong relationship. They focus on environmental factors e.g. relationships to achieve their goals. Examples of external direction cultures include China, Russia, and Saudi Arabia.

Tips for working with internal direction cultures:

- Allow people to set their own (within reason) learning development plans.
- Allow a degree of constructive criticism.
- [Set clear goals](#) and objectives.

Tips for working with external direction cultures:

- Rather than set goals, [give feedback](#) so as people can correct their course en route.
- Allow people autonomy to use their relationships to achieve results.

How to Use The Model

Unfortunately, Trompenaars Cultural Dimensions Model has no clear and consistent way use it. But here is a very simple process you can use to start using the model:

1. First, self-evaluate that any misunderstanding is, at root caused by cultural differences.
2. Second, score the person (not the country they are from) against each of the 7 dimensions.
3. Third, examine those dimensions with the biggest score. Select from the tips provided for that dimension to attempt to resolve the problem.

Note that there is a reason we score the person and not the country they are from. This is because within individual countries there are cultural differences from one region to the next. So we score the individual to avoid overgeneralizing.

Tip: Hofstede's Cultural Dimensions

This is another model which can help you to understand cultural differences. You can learn more about Hofstede's Cultural Dimensions [here](#).

Trompenaars Cultural Dimensions Summary

Most of the time when working with different cultures things go fine. But when they don't Trompenaars Cultural Dimensions Model (The 7 Dimensions of Culture) can help you understand why. And once you understand the root of the problem it's possible to generate ideas to resolve it.

Yorum

İçsel ve dış uyarılar: Bir insan ancak yaptığı davranışlar ile dikkate alınabilir. Eğer zarar ve suç kapsamı yok ise ancak bilgilendirme, öğüt verilebilir, katkı sağlanabilir. Burada iç ve dış uyarı verilmesi anlaşılır olamaz. Belirtilenler; 1) kendi gelişme ve ilerlemesini belirtmeli ve gerekçelendirmelidir (bilgilenme ve öğüt verme boyutundan çok farklı olduğu görülmekte, kabul edilemezdir), 2) yapacağı kritik sadece olumlu olmalıdır (karşı çıkması bırakın, ayrılması bile olanaklı görülmemektedir), 3) net hedefler belirlenmelidir (amaç ve güdü önemli iken sonuca göre olması anlaşılır değildir), 4) geri bildirim göndermeleri (bu şekilde üst yönetim olanakları düzeltme, daha doğru ifade ile, kendi istedikleri yöne çevirme anlaşılmaktadır), 5) otonomi ancak ilişkide kurulması (kısaca toplum baskısını kabul etmesi istenmektedir). Bu açıdan bireylerin farklı davranmaması için; 1. kültürel farklılığa dikkat edilmesi, 2. bireyin puanlanması, 3. büyük puanlama içinde bir teşvik ile kalıp içinde kalması istenmektedir.

Bu kültürel boyut olarak tanımlanmakta, ancak bunun kültür ögesi değil, katmanlar içinde bireyin kalması ve bireyin bağımsızlığının önlenmesi yaklaşımı, dikta rejimi vardır.

Genel Yorum

Burada bir kültürel yapının bireyler tarafından kabul etmesi ve bu öğelerin dışına çıkmaması, farklı kültürlerle yönelmemeleri için bir yaklaşımdır. Aile ne anlar denilerek, hiçbir şekilde bilgi vermeyen ve dilediğini yapmayı bir hak gibi gören hekimlere benzemektedir. Yaşam Hakkı temelinde olan boyutlar farklı olmak üzere, elbet bilgilendirme ve rıza gereklidir. Eğer aile bebeğin zararına yaklaşımda ise, Çocuk Koruma Kanunu'na göre bebeğin, çocuğun aileden alınıp, devlet bakımına alınabileceği hukuksal hakkı vardır. Bu açıdan bilgilendirme yapmalı ama zorlama ve ikna gereksizdir, bazı durumlarda rıza şartı zaten olamaz.

Etik ilkeler, örf ve geleneksel yapıda ahlak adı altında, zorlayıcı kalıplar değildir, ahlak felsefesi kısaca a) doğru nedir kavramının sorgulanması, uluslararası hukuk yapısı ile bakılması, suç kavramında değilse, zarar oluşturmuyorsa bireye bırakılması ve b) ne yapmalıyım boyutunda da hakların dengelenmesi ile zarardan kaçınma olmalıdır. Kalıp ve kural, bireyler için olamaz, ancak öğüt ve bilgi olabilir. Orta akıl veya jüri/toplum görüşü egemen olan, ekseriyetin bireyin kararının önüne geçen sosyal durumları kültürel öge olarak ele alan yaklaşım ve tüm yapıları bunun açısından irdeleyen bir yaklaşımdır. Tek açıdan bakışı kültür olarak genelleştirmektedir.

2) 8 CULTURAL PARAMETERS³

Eleonora Bramucci Group C Module 2006-2007 3rd yr. English LL.. Task 2B

INDICATE ON THE GRAPHS BELOW:

B= Britons in 2 specific implementations: Tolkien / LadyD

T = Trinity student (use Patrick as a model for now)

I = most Italians you know about.

Y = Yourself

(1.) Individualist vs. Collectivist

(2.) Form trusted vs. Form distrusted

(3.) Horizontal vs. hierarchical

(4.) Self in control vs. Other in control

(5.) Learn from experience vs. from authority

(6.) Rules-observant vs. Rules-bending

(7.) Communication direct vs. indirect

(8.) Uncertainty-tolerant vs. Uncertainty-averse

ELEONORA BRAMUCCI, Group C, Module 2006-2007 3rd yr. English LL, Task 2B

“ Write interrogation strategies to put to your Trinity College partner to see if s/he has the values you have attributed to her/him on your Cultural Dimension Chart”.

• Individualist vs. Collectivist

At lunchtime, do you have lunch alone or with other members of your family?

(If s/he answers alone=individualist, if s/he answers with others=collectivist).

• Form trusted vs. Form distrusted

During an exam, your best friend is in difficulties and s/he asks you to copy your work. How do you react? Do you decide to help her/him? Do you decide to cheat the teacher without respecting the correct forms used during a test and without having respect for the teacher and for other classmates?

(If s/he decides to help her/him=form distrusted, otherwise= form trusted).

• Horizontal vs. Hierarchical

Let's suppose you are a teacher and you have to establish the arrangement of students' and teacher's desks. How do you put them by considering your outlook on the relation between teacher and students? How would you establish this relation?

(If s/he decides to put her/ him desk in a way as to make her/him superiority felt= Hierarchical; if s/he decides to put them on the same level without considering the difference between the two positions= Horizontal).

• Self in control vs. Other in control

Let's suppose you win a swimming competition. Do you think that this win is the result of your athletic training, of your tenacity or do you think that it depends on chance events, on the fate or on judges' kindness?

(If s/he thinks it depends on chance events= Other in control, otherwise= Self in control).

• Learn from experience vs. learn from authority

Let's suppose you decide to go to a country like Spain, but you don't speak Spanish in the least.

What do you decide to do? Before leaving, do you prefer to attend Spanish lectures (for example to take private lessons with a Spanish mother tongue teacher) to learn basic words or do you decide to go in any case by confiding in your abilities and in your experience?

(If s/he decides to attend Spanish lessons with a mother tongue teacher: Learn from authority, otherwise Learn from experience).

• Rules-observant vs. rules-bending

Let's suppose you are a teacher and you teach in a school where there are teaching methods that are very different from yours.

Do you adapt to this school's teaching system or do you stand up for your method by applying it in your lessons?

(If s/he answers s/he stands up for her/him teaching method= Rules-bending, otherwise= Rules-observant).

• Communication direct vs. Communication indirect

Your bosom friend behaved badly with you and you are angry with her/him. Do you clear up this problem right then by talking him/her frankly or do you show yourself detached, chilly so that s/he can understand that s/he was wrong?

(If s/he answers yes at the first question=Communication direct, if s/he answers yes at the second question= Communication indirect).

• Uncertainty-tolerant vs. Uncertainty-averse

Let's suppose you decide to go on holiday with your friends for a week.

Would you plan the whole week in detail, or would you go without planning anything and worry-free?

(If s/he decides to plan the whole week= Uncertainty-averse, otherwise=Uncertainty-tolerant).

Yorum

Burada da yukarıda olduğu gibi birey (civil liberties) kavramı değil, bireyin belirli toplumsal yapı ile baskıya alınması yaklaşımı görülmektedir. 1) ferdiyetçilik adı altında toplum içinde

gerek seçim, oylama, mahalle baskısı ile yok edilmesi, 2) güvenli veya güvensizlik adı altında, bireyin belirli kalıp içinde kalması, kendi arzu ve isteği ile davranmasının güvensiz olacağı kavramı geliştirmektedir, birey daha önceden nasıl davranacağını bilmez, bilgi toplar, düşünür ve öyle karar verir, 3) hiyerarşi ile mevcut merdiven sistematiğine uymalı, 4) kendini o toplum içinde kontrol etmeli, serbest davranamaz, 5) otorite içinde davranışı öğrenmeli, itaati kavramalıdır, 6) kuralları bilmeli, suçlar dışında bilgilenme değil, zorunlu olarak suç olamayanları da bilmeli ve uygulamalıdır, 7) iletişim mutlaka kendi kurum içinde olmalı, dışardan görüş almamalıdır, 8) tolere etmeli, isyan çıkarmamalıdır.

Birey bağımsız olursa, sonra zurnacı ve davulcuya kaçar gibi annelerin kendi öngördüğü ile çocuklarını evlendirmek isterler. Ancak çok azı buna uymaktadır. Bağımsızlığı algılayan bireyin bir daha esir ve grup içinde olamaz, ona katılır ama uyum olmaz.

3) Kültür Çeşitleri Nedir⁴

<http://kultur-cesitleri.nedir.org/#alt-kultur>

Bu Yazıda Neler Var

- Alt Kültür
- Karşı Kültür
- Kitle Kültürü
- Folk Kültür ya da Halk Kültürü
- Yüksek Kültür
- Popüler Kültür

Yorum

Kültürel yapıda toplum eşitlik değil, bazılarında daha fazla hakların olmasını doğal karşılamakta, hukuk yapısı da buna göre olmaktadır. İnsanlar en üst yapıya, yönetimde olmak için bir mücadele içinde olmaktadır. Seçilme en kolay bir yükseliş çeşidi olduğu için, bu açıdan politika amacından saptığı görülmekte, eğer etkinlik sağlanmaz ise dikta devamlı bir kılıç gibi tepemizde asılı durması istenmektedir.

Genel olarak ölçümde üst (yüksek Kültür), orta (Kitle Kültürü) ve alt (Halk Kültürü) diye bölünür. Ancak uygulamada Hindistan'da 12 katman olduğu sözel ifade edilir. Tarihsel bir boyut olarak, İngiltere Londra veya Afrika'daki uygulamasında, a) komutan (asilzadelerden veya üst düzey İngilizler'den oluşmalıdır), ev sahibi üst katta, b) hizmetçiler alt katta, c) işçiler bahçede, d) zenci ve dış hizmetli olanlar ise bahçe dışında yemek yemelidirler. Benzer uygulamada hastahane dé her katman kendi arasında çay içer, birbirinin odasına ancak izinle girer. Bizim yaklaşımımız ise, her birey birlikte olması, kaynaşması ve sorunları da bu şekilde konuşarak, eşit ortamda çözüme ulaştırması olmalıdır. Bu Avrupa Konseyinde belirtilen civil liberties, Birey Hakları kültürü yaklaşımıdır.

Listelemede kültüre karşı çıkanlar (Karşı Kültür), yaygın boyutlar ve ortak akıl (Popüler Kültür) gibi faktörlerin de ayrıldığı görülmektedir. İngiltere'de Beatles ve Twiggy gibi karakterler ile oluşan değişim, popüler yapı değil Endüstriden Yüksek Teknoloji Kültürüne geçiş simgeleridir.

Alt Kültür

Sosyolojide alt **kültür** kavramı genellikle bir toplumda azınlıkta olan grupların değer, tutum, inanç ve yaşam tarzına işaret etmek için kullanılır. **Alt kültür** üyeleri toplumdaki ortak kültürü önemli ölçüde paylaşmasına rağmen gündelik yaşam içinde farklı inanç, pratik ve tarzları kabul ederler. Alt kültür grupları göreceli olarak farklı yaşam tarzları geliştirdiğinden hâkim grubun kültürüyle ilişkili olsa da ondan önemli ölçüde farklılaşır. Alt-kültür, kimi zaman karşı kültüre benzer bir şekilde gençlik kültürleriyle özdeş gibi düşünülse de aynı zamanda toplumdaki etnik, dinsel ya da cinsel gruplara ilişkin olarak da kullanılabilir. Farklı bir ifadeyle, belirli bir müzik zevkini paylaşan ve o tarza göre yaşayan gençlik gruplarında olduğu gibi, belirli bir tarzda yaşayan etnik gruplar ya da toplumsal cinsiyet grupları için de alt kültür kavramı kullanılabilir. Dolayısıyla, punk ve Rock alt-kültürlerinden bahsedilebileceği gibi, çingene ya da eşcinsellik alt kültürlerinden de bahsedilebilir.

Yorum: Eğer Sosyoloji de kültür, azınlığı ifade ediyorsa, bireyin hakları kavramı ortadan kalkmaktadır. Ayrıca eşitlik varken, çoğunluk ve azınlık kavramları da insanları bölen bir boyuttur. Bu yaklaşımlar zamanımızda neredeyse suç kavramına alınan (insanları bölmek, gruplara ayırmak, eşitlik kavramını dışlamak) boyutları olmaktadır. Ayrıca bir grubun İspanya'da Flamenko dansının serbestçe oynanmasının 1957 gibi çok sonra izin verildiği, Gırnata'da oyunu seyredirken bize söylenmiştir. Osmanlı askeri ile birlikte olan Çingene grubun alınması, bir arada toplanması ve sonra bunlara gereksinimleri nedeniyle yerleşmeye

izin verilmesi gibi, sonradan da halen tam toplumla kaynaşmasına yeni izin verildiği de anlatılmıştır. Bu durum Yahudilerin Getto denilen yerlerde gece, 20-08 saatlerinde kapalı tutulması gibi bir boyut, akla getirmiştir. Bu onların eşitlik istememesi değil, hâkim yapının onlarla eşit olmamasından kaynaklanmaktadır.

Ayrıca Türkiye’de Rock alt kültür değil, üst kültür dansıdır.

Karşı Kültür

Karşı kültür, egemen kültürel değerlere topyekün bir şekilde karşı gelen grupların yaşam biçimlerine işaret etmek üzere kullanılır. Esas olarak 1960’lı yıllarda, özellikle 1968’de hippiler gibi gençlik hareketleri için kullanılmaya başlandı. Hippi karşı kültürü bir taraftan Vietnam savaşına karşı güçlü bir muhalefet gerçekleştirirken diğer taraftan tüketimcilik ve teknolojiye bağımlılık gibi kapitalizmin egemen değerlerine karşı alternatif bir yaşam biçimini hayata geçirmeye çalıştı. Bugün ise genel olarak karşı kültür kavramı egemen kültürel değerlerin önemli bir bölümünü benimsemeyen ve bunu açıkça gösteren toplumsal gruplar için kullanılabilir. Karşı kültür zaman zaman alt-kültürle karıştırılır. Ancak, karşı kültür, egemen kültüre karşı oluşturduğu açık siyasal ve ideolojik muhalefet biçimleri, “komün hayatı” gibi alternatif yaşam biçimlerine verdiği önem gibi faktörler sayesinde alt-kültürden ayırt edilebilir.

Yorum: Egemen kültür değil, egemen yapı, kültürün bir ögesidir, onu bir farklı yapı olarak kabul ederseniz, diktayı da kabul etmiş olacaksınız. *Dikta eğer yönetimi ele geçirirse meşrudur* sözü bunu belirtir. Bireyin hakkını bırakın zedeleyeni, zamanında, anında hakkını vermeyen, korumayan zalimdir yaklaşımı aksi görüş adalet kavramını ortadan kaldırır.

Kitle Kültürü

Kitle kültürü, yine geniş halk kesimlerinin tükettiği kültüre karşılık gelse de halk kültüründen oldukça farklıdır. Çünkü halkın, yani insanların kendilerinin ürettikleri bir kültürü değil, aksine kitleler için kitlesel bir şekilde ve kültür endüstrisi tarafından ticari kaygılarla üretilen ama kitlesel düzeyde tüketilen kültür için kullanılan bir terimdir. Bu nedenle, folk kültürüne kıyasla çok daha değersiz olarak nitelendirilir. Frankfurt Okuluna ilişkin bölümde göreceğimiz gibi, kitle kültürü, esas olarak endüstriyel kapitalizme ait olan, büyük ölçüde kitle medyası tarafından üretilen bir kültürdür. Hem daha çok tüketimi ve kârı, hem de kapitalist değerlerin yeniden üretimini hedefse. “Kitle kültürü kuramı” adlı 1957 tarihli çalışmasında McDonald’ın belirttiği gibi, halk kültürü “aşağıdan” üretilen bir kültürken, kitle kültürü “yukarıdan dayatılan” bir kültürdür. Temel özelliği daha çok tüketim ve azami kâr olduğu için “en düşük ortak paydayı, sıradan ve bayağı denilebilecek ürünler üretir. Bundan dolayı, kitle kültürü ürünleri, yüksek kültür ürünlerinde hâkim olan estetik ve sanatsal değerden çok uzaktır. Aynı zamanda, kitle kültürü ürünlerinin kitlesel tüketimini sağlayabilmek için egemen kültürel/siyasal değerlere dayandığı, böylelikle siyasal tahakkümün önemli bir aracı olduğu da göz ardı edilmemelidir.

Yorum: Ekonomi üretilen kültürün etkin, verimli ve kullanılabilir olmasına bakar ve tüm bu yaklaşımlar bireyin mutluluğu temelindedir. Zamanımızda her üretilen mal belirli kontrol ve güvenlik sınıflaması verilmekte, kısaca resmi bir mühür basılmaktadır. Resmi mühür olan, TSE, Tarım; Sağlık Bakanlığı gibi yerlerden ruhsat alan yaklaşım için bunların aşağılaması ve istenmeyen söz kullanması bile haksızlık ötesi, firma size, iddianızı ispat etmeniz için dava açabilir. Estetik ve sanat ürünleri ile kullanılanları mukayese etmek doğru olamaz, kişilerin duygusunu yansıtmaktadır. Her sabah çay içtiğiniz bardak ile misafire ikram ettiğiniz çayın farklı kaba konulmasını kültürel farklılık değil, kültürdeki yaklaşımlardır.

Folk Kültür ya da Halk Kültürü

Folk kültürü veya halk kültürü özellikle endüstri öncesi toplumlardaki geniş halk kesimlerinin gündelik kültürüne işaret eder. Bugün genel olarak kültürel olarak türdeş bir topluluk içinde genellikle anonim olarak üretilen ve nesilden nesle sözlü olarak aktarılan kültür anlamında kullanılmaktadır. Halkın yaşamını ve deneyimlerini doğrudan yansıtan halk türküleri ya da halk hikâyeleri halk kültürünün en tipik örnekleridir. Halk kültürü sanat ya da yüksek kültür olmaya heves etmez, ancak onun kendine özgü farklılığı olduğu kabul edilir ve saygı duyulur. Kaldı ki on yedinci yüzyıldan beri birçok ülkede halk türkülerinin sanat müziği bestecilerine esin kaynağı olduğu unutulmamalıdır.

Yorum: Folk Halk Müziği, dansıdır. Bunun bir kabile, Tarım Kültüründeki yerleşim yerlerindeki simge olduğu bilinmektedir. Bu kültür içinde topluma göre olan bir ögedir, bir parametredir. Bölgenin oynadığı zeybek ile, figüratif öğrenilen zeybek aynı anlamda değildir.

Yüksek Kültür

Yüksek kültür insan yaratıcılığının estetik mükemmellik ile özdeş olan en üst düzey örneklerine işaret eder. Çeşitli sanat biçimleri, edebiyat, klasik müzik, opera yüksek kültüre örnekler olarak sıralanabilir. Bir toplumun ya da medeniyetin estetik olarak en güzel ya da muhteşem ürünlerine yüksek kültür olarak nitelendirilir. Konuya ilişkin tartışmalarda yüksek kültür, estetik olarak kendisinden daha düşük olan kültüre kıyasla kullanıldığından, yani onun dışında kalan diğer kültürel biçimler “aşağı kültür” (ya da kitle kültürü veya popüler kültür) olarak yaftalandığından, seçkin bir yaklaşım da ortaya çıkar. Yaygın olarak beğenilen ve tüketilen bir kültür ürünü mutlaka değersiz ve nitelsiz olmayabilir. Kaldı ki aşağıda popüler kültür bölümünde göreceğimiz gibi, yüksek kültür ve popüler kültür arasındaki ayırım da günümüz kültür endüstrisinin kültürel alanda edindiği muazzam “kapsama alanı” göz önüne alındığında giderek silikleşmeye başlamıştır. Gans da (1999) Popüler Kültür ve Yüksek Kültür adlı meşhur kitabında, yüksek kültürle popüler kültür arasındaki farkların abartıldığını benzerliklerin ise azımsandığını öne sürmektedir.

Yorum: Elma ile armut karşılaştırılmaz, farklıdır. Birey istediğini alır. Bir kültür içindeki birey tüm müzikleri dinleyebilir ve hoşlanabilir. Bu kişiyi kültürel katman içinde ele almak en azından kendisine ve tüm insanlığa karşı bir haksızlıktır.

Popüler Kültür

Genel olarak baktığımızda **popüler kültür**ün genellikle kitle kültürüyle eş anlamlı sözcükler gibi kullanıldığını görürüz. Özellikle **Frankfurt Okulu** eksenli eleştirilerde, yüksek kültüre karşı olarak konumlandırılan popüler kültür ya da kitle kültürü küçümsenerek olumsuzlaşır. Popüler kültür ile kitle kültürünün benzeştiği noktalar olsa da popüler kültür ve kitle kültürünün eş anlamlı terimler olarak görmek sakıncalıdır. Çünkü kitle kültürü kavramı büyük ölçüde kitle toplumu paradigmasıyla bir arada kullanılan bir kavramdır. Kitle toplumu paradigmasının terk edilmesiyle birlikte sorgusuz sualsiz kullanımı zorlanmıştır. Ayrıca, kitle kültürü "yukarıdan dayatılan" bir kültür olduğu için önsel olarak olumsuz bir anlama sahiptir. Popüler kültür de büyük ölçüde kitle endüstrisi ürünlerinden oluşur. Bu anlamda, geniş halk kesimlerinin tüketimi için üretilen ve yaygın olarak tüketilen bir kültürdür. Kısaca, toplumda büyük çoğunluklar tarafından beğenilen, tercih edilen kültürdür. Günümüzde kültür endüstrisi hem niteliksel hem de niceliksel olarak olağanüstü büyümüştür. Bu durum göz önüne alındığında, artık düne kadar var olan popüler kültür-yüksek kültür ayrımının da geçmiş dönemde olduğu kadar önemli bir ayrım olmadığını görürüz. Şüphesiz popüler kültür ve yüksek kültür arasında hâlâ bir fark vardır; ancak günümüzde bu iki kültür biçimi arasındaki sınır önemli düzeyde belirsizleşmeye başlamıştır. Bu durum ne tüm "kültürel/sanatsal ifadenin eşit kalitede veya değerinde olması ne de toplumdaki tüm insanların kültüre eşit ulaşması demektir. İyi popüler sanat ve kötü popüler sanat, iyi klasik müzik ve kötü klasik müzik vardır"

Yorum: Bir müzik ve sanatı iyi veya kötü olarak yorumlamak kimsenin hakkı değildir, hakaret lisanı olmadığı, suç unsuru taşımadığı sürece karışamayız. Siz o müzikten hoşlanmıyorsanız dinlemezsiniz, ama yargılayamazsınız. Bu açıdan bu şekildeki yaklaşım kabul edilmez. Zorlama, dikta ve zarar verme gibi kavramlar olursa, kısaca suç teşkil eden ve kanunlarda yazılı olan, yorum, kıyas ve geleneklere dayanmayan net olanlar dışındakiler, bireyin hakkıdır, istediğini yapabilir. Başkasını rahatsızlık veriyorsa da kabul edilemez. Dolayısıyla İspanya'nın Flamenko'yu yasaklaması boyutuna ineriz.

Genel Yorum

Bu yazıda her bir kültürel yapı içindeki katmanlardan söz edilmektedir. Bu katmanlar Tarım Kültürü yapısında önemli ve belirgindir. Dolayısıyla Tarım kültürü yapısının diğer kültürlerle de yansıtılmasıdır. Unutulmamalıdır ki, Avrupa Konseyi ilk maddesinde, 1) civil liberties (bireyin bağımsızlığı), 2) Bu bağımsızlığı tüm kurum ve kuruluşlardan korunmasıdır.

B-Kültürel öğelere göre (Sosyal Antropolojik)

Kültürün 8, 88 ve 888 olarak öğeleri sunulmaktadır. (B. Güvenç, *İnsan ve Kültür. Boyut Matbaacılık, İstanbul. 2018'*)

Tablo 1: 8'li Kültürel öge ve kültürler

	Göçebe	Tarım,	Endüstri	Teknoloji	Civil
Aile ve Soy Ögesi	Kabile kültürü, Klan varlığının sağlanması	Yerleşim ile gelenek boyutu	Yüksek üretim, kurum kültürü	Yüksek teknoloji bilen yapı	Birey Hakları ve bağımsızlığı
Kaynaklar Ögesi: Töreler	Lider merkezli yapı	Örf, adet ve gelenekler	İşletme kültürüne uyulmalı	İşi bilen görev alması	Avrupa Konseyi ve İnsan Hakları
Çevre: Yerleşme	Varlığı sağlayan yer	Yerleşim, vatan olmalı	Fabrika yerleşim yeri	Yüksek teknolojiyi sağlayan yer	Bireyin mutlu olduğu yer
Eğitim, Sanat: Bilgi	Av, avcı eğitimi	Şehirleşme katmanına göre	İşçi ve sermaye göre	Sertifika ve beceri eğitimi	Bireyin talebi ile oluşan yapı
Devlet, Din, Yönetim	Liderlik yapısı ve yönetimi	Ödev/görev, vatandaşlık	Kurum kuralları geçerlidir	Programa göre yönetim	Birey haklarının üstünlüğü
İnsanlar, birey: Kişilik	Ekip, gurup, göçmenler	Vatandaşlık yapısı	Kurumsal fert olmak	Yüksek teknoloji bilen ve kullanan	Birey, fert olarak önemlidir
Sağlık ve Hastalık	Dik durmak için sağlıklı olmalı	Sağlıklı olana iş verilir	Sağlıklı olan işçi olur	İşi, programı, aleti çalıştırması önemli	Bireyin varlığı açısından önemli
Teknoloji: Üretim	Göç ve varlık yapısı	Tarım gibi şehir varlığı	Fabrikada üretici olması	Yüksek teknoloji cihazların kullanımı	Bireyi mutlu etmelidir

Kültürlerin öğeleri ile irdelenmesi önemlidir.

Kültür irdelerken, sadece kavramsal olarak değil, parametreleri, öğeleri ile incelenmesi, o kültürün anlaşılmasını kolaylaştıracaktır.

4) KÜLTÜR” KAVRAMI VE OSMANLI’DAN GÜNÜMÜZE KÜLTÜREL YAPININ İNCELENMESİ⁵

GÜMÜŞTEKİN, Nuray TÜRKİYE/ТУРЦИЯ ÖZET

“Kültür” sözcüğü Latince “colere” sözcüğünde kökenini bulmaktadır. Kültür bireyin; düşünsel, inançsal, duygusal etkinlikleri sonucunda ortaya çıkan yaratılar, değerler ve nesiller boyu aktarılan davranışlar bütünüdür. “Kültür”, en genel anlamıyla, maddi ve manevi kültür olmak üzere ikiye ayrılır. Herhangi bir toplumun belli bir zaman aralığındaki yapısı, o toplumun maddi ve manevi kültürü arasındaki ilişki tarafından biçimlenir. Osmanlı döneminden başlanacak olursa, günümüz Türkiye’sine gelinceye kadar kültürel yapıda olumlu ve olumsuz değişme ve gelişmelerle karşılaşmaktadır. Osmanlı kültürünü belirlemek için Osmanlı düzenini incelemek gerekmektedir. Osmanlı’nın imparatorluk olmasının da çöküşünün de ardında yatan gerçek Osmanlı’nın toplumsal ve kültürel yapısıdır. Bu konular incelenirken üzerinde durulması gereken en önemli noktalardan biri de “aydın” kavramıdır. Çünkü aydın insanlar toplumların yol göstericileridir. Toplumsal gelişmenin her aşamasının kendine özgü bir kültürü vardır. Ancak her toplumsal aşama kendi kültürünü oluştururken, geçmişin kültür mirasını devralır ve kendi kültürünü bunun üzerine kurar. Bir ülkede demokrasinin yerleşmesi için de toplumun belli bir kültür düzeyine ulaşması, çağdaş düşünceyi özümsemesi gerekmektedir. Anahtar Kelimeler: Kültür, aydın, potlaç, demokrasi.

Giriş, Yorum

Burada Tarım kültürü temelinde olayın irdelendiği görülmektedir. Temel öge olarak insan faktörü, ögesinin inceleneceği belirtilmektedir.

... Kültür, insanın düşünsel, inançsal, duygusal etkinlikleri sonucunda ortaya çıkan yaratılar, değerler ve kuşaktan kuşağa aktarılan davranışlar bütünüdür. Kültürel değerlerin yeni kuşaklara iletilmesinde aile büyük sorumluluk taşır. Aile, ekonomik, sosyal ve psikolojik bir birlikler. “Kültür”, içgüdüsel ve kalıtsal değil, her bireyin doğduktan sonraki yaşantısı içinde kazandığı alışkanlıklardır.

Yorum: Kişiler olarak aktarılanlar kültürün klasik yapısıdır, ancak kültürleşme, kültürel etkileşim ile, oluşan teknolojik gelişmeler temelde değişimi sağlar. Burada belirtilen, aynı yapının devamlılığını sağlar. Toplumdan kazandığı denilirken, bilgisayarların yaşama girmesi ile çocuklar erişkinlerden kopmuş ve farklı bir kültür oluşturmuşlardır. Sadece bu Makalede konu Tarım kültürü temelinde irdelenmektedir.

... Kültür dendiğinde akla gelenekler gelir. Çünkü sürekliliği gelenek ve görenekler sağlar; toplumsaldır, insanlarca yaratılır ve paylaşılır. Kültür ideal ya da idealleştirilmiş kurallar sistemidir; ideal olması gerektir, fakat her olan, ideal değildir. Kişiler aynı kültürün üyeleri oldukları hâlde ideale uygun hareket etmezler, o hâlde bütün davranışlar kültürel ya da ideal değildir. (Güvenç, 1991: 101-102)

Yorum: Geleneklerin etkin olduğu kültür, başlıca Tarım kültürüdür. Endüstri yapılanmasında kurum kültürü geçerlidir ve gelenek geçersiz olur. Ayrıca suç tanımlamasını yapan TCK, yasal, yazılı olmalı, örf, adet gelenek kabul görmez, yorum ve kıyasta yasaktır. Güvenç’in belirttiği her kültürel yapıda kaç insan varsa o kadar bir ayrıcalığı vardır. Kültürde yapılanma bu açıdan değişim gösterirken, daha önce belirtilen, kültürün *yaşantı içinde kazandığı* kavramı geçersiz olmaktadır.

Sorokin (Pitirim Alexandrovich Sorokin, Rus asıllı Amerikalı sosyolog), sosyolojinin ilgilendiği sosyokültürel olgu ya da olayları üç ögeye böler. Birinci öge anlamlar, değerler ve kurallardır. Sorokin bunların meydana getirdiği bütüne, “kültürel sistem”, der. İkinci öge bu anlam, değer ve kuralları nesnelleştiren (objektifleştiren) Bio-fiziksel araçlar, yani ortamdır. Sorokin bunlara da “çevre”, der. Üçüncü ve son öge anlamları, değerleri, kuralları yaratan, işleyen ve anlamlı etkileşim etkinliklerinde kullanan bilinçli kişiler ve guruplardır. Sorokin, bunların yani bilinçli kişi ve gurupların meydana getirdiği bütüne de “toplumsal sistem”, der. Sorokin, kişi ve gurupların kültürlerini de üçe ayırır. Kişilerin ve gurupların sahip olduğu anlamlar, değerler ve kurallar ideolojik kültürü meydana getirmektedir. Saf anlam, değer ve kuralların kişi ve guruplar tarafından ortaya koyduğu ve gerçekleştirdiği anlamlı davranışların tümü davranışsal kültürü meydana getirir. İdeolojik kültürü dışarıya vuran, belirleyen ve toplumsallaştıran bütün öteki araçların tümü, maddi, biyofizik varlıklar ve enerjiler maddi kültürü meydana getirirler. (Kongar, 1985: 123-124)

Yorum: Kültürü tanımlarken, kültür öğeleri içinde olan; a) anlamlar, değerler ve kurallar, ideolojik kültür, b) davranışsal kültür gibi diğerlerini maddi ve manevi olarak ayırmaktadır. Gerçekte bunlar kültür değil, kültürü oluşturan öğelerin adıdır.

Kültür, en genel anlamıyla ikiye ayrılır: “Maddi kültür” ve “manevi kültür”. İnsanoğlunun yarattığı ve ürettiği her türlü madde, maddi kültürü oluşturur. İnançlar, değerler, kurallar, kısaca gelenek ve görenek dediğimiz topluma biçim veren davranış biçimleri, kültürün manevi bölümüdür. Değişme ve gelişme hızı bakımından ortaya çıkan uyumsuzluk, kültürün bu maddi ve manevi bölümleri arasında kendini belli eder. Maddi ve manevi kültür arasındaki bu uyumsuzluk pek çok düşünürün dikkatini çekmiştir. Ogburn (William Fielding Ogburn Amerikalı sosyolog), maddi kültür ile manevi kültür arasındaki uyumsuzluğun doğurduğu bunalıma “kültür boşluğu” adını verir. Aynı konuya başka bir terminoloji ile eğilen Marx, “alt yapı, üst yapıyı belirler.” ilkesi ile maddi kültür değişmelerinin çeşitli mekanizmalar yoluyla, sonunda manevi kültürü de biçimlendireceğini söyler. Maddi ve manevi kültürün hangisinin diğerini etkilediğinin toplumbilim tarafından açıklaması; toplum içindeki bütün öğelerin sürekli bir etkileşim içinde olduğu yönündedir.

Yorum: Bir kültürde üst yapı, orta yapı ve alt yapı denilen, bazı kültürel yapıda olan toplumun katmanlarıdır. Bir sınıflama yaparken benzeri katılır, içinde olan ise alt gruptadır. Basit anlamda

sınıflama yaklaşımına katılmak olanaksızdır. Çeşitli oluşan farklı bakış, tüm bireylerde farklı kültürel yapıdan aldığı yapı ile etkileşim göstermektedir, yoksa boşluk değildir.

Yine Sorokin'e göre üç kültür sistemi vardır: Duyumsal (sensate), düşünsel (ideational) ve ülküsel (idealistic). Bu kültürleri belirleyen temel nitelik algılanan gerçeklerdir. Duyumsal kültürün temeli, gerçeğin duyu organlarıyla algılandığı ve bunun dışında başka hiçbir gerçek olmadığıdır. Düşünsel kültürde, gerçek, duyum ve madde dışı bir gerçektir. Bu gerçek, tanrının peygamberler vb. aracılığıyla açıkladığı gerçektir. Ülküsel kültüre hâkim olan gerçek ise yukarıdaki iki tip gerçeğin akıl yoluyla yapılmış birleşimidir. (Kongar, 1985: 125) Herhangi bir toplumun belli bir zaman dilimindeki yapısı, bütün sorunlarıyla birlikte, o toplumun maddi ve manevi kültürü arasındaki ilişki tarafından biçimlenir. İki kültür arasındaki dengesizlik büyüdükçe sorunlar çoğalır ve belirginleşir, maddi ve manevi kültür arasındaki uyum arttığı zaman ise toplumun sorunları da azalır.

İster maddi ister manevi ister ikisi birlikte, kültürün evrensel gelişme doğrultusu ve birikimi kendi içinde bir anlam ve amaç taşır: Kültürel birikim, insan-doğa, insan-insan çelişkilerini çözmeye yöneliktir. Kültürel birikimin toplumsal gelişmeye yol açabilmesi, önemli ölçüde maddi ve manevi kültür arasındaki denge ve uyuma bağlıdır. Sanat, edebiyat, düşün etkinlikleri ve bunların ürünleri, manevi kültür evreni içinde en hızlı değişen alanlardır. Bunlar, bir toplumun manevi kültür alanındaki en ileri değişim tohumlarını da içlerinde taşırlar. Bir başka ifadeyle, bir toplumun geleceği, maddi kültür öğelerinin etkisiyle, onun sanat, edebiyat ve düşün etkinlikleri çerçevesinde filizlenir. Sanat, edebiyat ve düşün adamları da bir anlamda, günümüzün yargıçıları, geleceğin habercileridirler. Bu kişiler, toplumun maddi ve manevi kültürü arasındaki dengesizliğin dramını yaşayan ve bu dramı yansıtan kişilerdir.

Yorum: Kültür değil, insanın yapısı olarak; fizik, ruhsal ve sosyal olarak ele alınıyorsa, belirtilen duygusal, idealleştirme ve ideal olarak ele alınması, boyutu ele alındığında, sosyal sorunların o kültürel yapıya uyması ile düzeleceği, azalacağı düşünülür. Ne kadar itaat edilirse o kadar az sorun olur kavramı oluşmaktadır. Ancak zamanımızda birey hakkı temelinde yaklaşım, hukuk ve adalet kavramı olarak öne çıkmıştır. Farklılıklar ve değişim, gelişimin temeli kabul edilmektedir. Atatürk'ün ifadesi ile; “*Fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür birey yetişmesi*” kavramı ile toplumun sorunları azalır yaklaşımı belirtilenler ile çelişmektedir.

Kültürün sınırları yoktur. Doğu ve Batı kültürü biçiminde ikili ve geleneksel bir ayırım vardır, fakat bu bölünmenin sınırları keskin değildir. Bazı görüşlere göre kültür kavramı birçok ülkeyi içine alabildiği gibi (batı kültürü, tarım kültürleri); bir ülkenin sınırları içinde birçok farklı kültür bölgeleri –alt kültürler– bulunabilir. (Güvenç, 1991: 110) Türk kültürü, kendi ulusal ve coğrafya sınırları içinde bir bütün değildir. Ülkenin farklı bölgeleri, köyleri, kentleri, farklı semt ve mahalleleri bile farklı kültürel özellikler gösterebilir. Millî sınırlar içindeki bu farklı kültürlere “alt kültür” denir. Ayrıca bir ülke kullanılan sınıflama ölçütlerine göre, tarih, coğrafya, dil, din, ekonomi ve siyaset bakımından farklı kültür çemberlerine girebilir.

Örneğin; Türkiye, tarih ve dil bakımından Doğu (Asya) kültürü içinde yer alır. Türkler bin yıla yaklaşan bir süredir Anadolu'da buldukları için Orta Doğu kültür alanına girmişlerdir. Akdeniz kıyısında yerleşmeleriyle Akdeniz kültürünün, Müslüman oldukları için İslam kültürünün bir üyesi sayılırlar. Nüfusun büyük çoğunluğu köylerde yaşadığı ve tarımla hayatını kazandığı için bir tarım ülkesidir, dolayısıyla tarım kültürü içinde yer alır. Öte yandan AB' ye girmek isteyen Türkiye, ekonomik bakımdan Batı Avrupa kültürüne katılmaya hazırlanmaktadır. Bunlardan hangisinin asıl Türk kültürü olduğunu belirlemek gerekir. Kültürel sınırlarımız; dilde doğuya, dinde güneğe, gelenekte tarihin derinliklerine (Osmanlı, Selçuklu, Bizans ve Hitit), siyaset ve ekonomide batıya uzanmaktadır.

Yorum: Kültürün ayırım olarak sınıflandırılanlar, kültür türleri olmadığı anlaşılmaktadır. Bu yanılgıya neden olmaktadır. Belirli parametrelere uyum ile kültürler tanımlanabilir. Coğrafi veya tarihsel farklılıklar ancak o grubun Antropolojik irdelemesidir ve onlara özgüdür. Doğu Asya insanların oluşturduğu yapı demek, onların bu coğrafya kültürü tanımlamasını oluşturmaz. İnanışlar sadece kültürün bir parametresidir ve buna göre tanımlama yerine, Yönetim kademesinde olan bir alt ögedir. Tarım kültürü demek yerine Ülkemizde 5 farklı kültür yapısı olduğu söylenmesi daha bilimsel olacaktır. Türk Kültürü değil, çeşitli kültürel yapı bu çerçevede vardır. Dil konusuna baktığında eklemeli dil olarak (Nostratik Üst Dil) ele alınmalı, bunun çeşitli yapısı ile, Kızılderili toplumu dahil, birçok yapı ile alakası vardır. Anadolu Türkçesi de Ural/Altay kolu ile farklılaşmıştır.

Kültürel değişim, yeni durum ve ihtiyaçlara bir uyum sürecidir ve sistemin bütünlüğünde hemen değil, belli bir kesimden diğerlerine yayılarak gerçekleşir. Bazı kurumlar gelişmeyi ve değişmeyi yavaşlatmaya bazen de hızlandırmaya çalışırlar. Fakat her kültürel değişim sürecinde kurumlar arası farklılaşma ortaya çıkar. Örneğin; Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında değişmeye yön veren Millî Eğitim çabaları, toplumsal değişimin hızlandığı 1955-1970 döneminde sosyal-kültürel değişimin gerisinde kalmıştır (kültürel geri kalma). Osmanlı döneminden başlanacak olursa günümüz Türkiye'sine gelinceye kadar kültürel yapıda olumlu veya olumsuz gelişme ve değişimlerle karşılaşmaktadır. Osmanlı kültürü büyük ölçüde Orta Çağ İslam kültürü içinde gelişmiş bir kültürdür ve Osmanlı kültürünün belirlemek için de Osmanlı düzenini incelemek gerekmektedir. Anadolu Türklerinden başlayarak Osmanlı'ya egemen olan ve bir imparatorluk olmasını sağlayan düzen “potlaç”tır. Potlaç, İngilizce 'de “bağış” anlamına gelmektedir. Yüksek sınıftan bir birey ya da bireyler grubunun bir başka toplumsal sınıftan bir bireye bazı bağışlarda bulunarak ona meydan okumasına veya bunları karşılıksız kabul etmek, kendisine eşdeğerini sunmak; böylece olumlu bir karşılık vermek zorunda bırakmasına yarayan davranışların tümüdür.

Yorum: Kültürel değişim, gereksinimlere uyum sağlama ile tek başına açıklanamaz. Çoklu öğrenin baştan yapılmasıdır. Kurumlar zaten o kültürel yapının sonucudur. 1958 yılına kadar Amerika, Rusya dahil birçok ülkenin Tarım Kültürü dışında özellikle Endüstri Kültürü olmamız için herhangi bir proje ve mali destek sağlanmamış, ancak Ülkemiz yapmaya başlayınca ancak

Rusya grubuna kaymaması için vermek zorunda kalınmıştır. Atatürk'ten sonra başlanan (1940) Enstitü yapılanması 1946 yılında kapatılması, bu yapının kuranlar tarafından işlevsel olmadığı gündeme gelmiştir. Bunun yerine tüm halkın eğitimi ve Üniversiteleşmesi planlanmıştır. Osmanlı ve hatta Selçuk Yönetim yapısı incelenmeden, İmparatorluk olarak tanımlamak haksızlık olacaktır. Dolaşım, alışveriş, eğitim, sosyal destek (sosyal yardımlaşma), inanış ve tamiratlar ücretsizdir. Tüm para sultan için toplanır, ama sultanın harcama yetkisi yoktur, tüm kıyafetleri, kaftanları devlet malıdır. Yüksek veya alt sınıf tanımlanamaz, çünkü mahkemeler eşitlik üzerindedir.

Yukarıdaki yaklaşımlar, Endüstri Kültüründe olan yapının (Batı), Tarım Kültüründe olana bakış açısidir. Batı kendisine uydurmak için bağış yapmaktadır. Başka bir kültürel yapıya dönüşmesine onay vermemektedir. Kısaca, Avrupa Birliği de aynı yaklaşım içindedir.

Başlangıçta, Kanada Kızılderilileri arasında görülen bir kurumu adlandırmak için kullanılan "potlaç" terimi, daha sonra bu kurumun evrenselliği saptanınca dünyanın her yerinde benzer uygulamalar için de kullanıldı. Kızılderililerde değiş tokuş şeklinde (değerli eşyalar arasında) kendini gösteren potlaç'ın temel kuralı saygınlık kazanmak için gösteriştir. Amaç bağış yapılan kişiyi ezmek, küçük düşürmektir. Eğer bağış yapılan kişi düzeyini korumak istiyorsa, yıkım tehlikesini göze alarak daha çoğunu vermek zorundadır. Yoksa saygınlığını yitirir. Potlaç, düzende kültürel olan sanki genetik bir özelliktir. Yani çocuk küçüklüğünden itibaren bu düzenin kurallarını öğrenmeye başlar. Bu düzen eşitlik ve kardeşlik ilkeleri üzerine oturmuştur ve özgürlük kavramına gerek yoktur. Çünkü bu düzende baskı yoktur. Toplumsal çıkarlar ön plandadır. Kimse kişisel çıkarları için buna karşı çıkmaz, çünkü kolektivitinin çıkarına olan, herkesin çıkarıdır. Herkes bu kurallara uyarırsa sorun çıkmaz, birey birey veya kolektif olana zarar verirse sürgün, gurubun dışına atılma gibi cezalar verilir. Gelişme döneminde kişi kolektivitinin çıkarlarına dokunmadığı sürece bireysel olarak istediğini yapmakta özgürdür. Yani istediği gibi düşünebilir, davranabilir. Kısaca kolektif olanı eleştirmek, hakkında konuşmak tabu iken, bireysel olan hakkında istenilen söylenebilir.

Yorum: Burada açık belirtilmektedir, bağış karşılıksız değil, kendi çıkarları için, kendisine hizmet etmesi içindir. Kurumsal yapıda, yöneten ile işçi arasında bütünleşme olmaz.

Düzen eleştirilemez, değiştirilmesi değil, düzeltilmesi düşünülebilir. Kolektif olana yine kolektif şekilde karşı gelinebilir. Bayramlar, törenler ve şölenlerde kolektif olana karşı gelindiğinde sorun çıkmaz, çünkü kolektif olarak yapılır. Bu nedenlerden dolayı Anadolu'da Batı'daki gibi bireysel bir sanat anlayışı da çıkmaz. Gelişme döneminde insan bireysel açıdan özgür, toplumsal açıdan ise özgürlüğünden kendi isteğiyle vazgeçmiştir. Aynı yüzyıllarda ise Batı'da insan bireysel açıdan baskı altında, toplumsal açıdan özgürdür ve toplumsal eleştiri ön plandadır. Batıda bu dönemin temel içeriği Hristiyanlık öğretisi, 16. yüzyılının ortalarına kadar egemen olur. Kilise kurumunun ortaya çıkmasıyla nesne-özne (toplum-lider) ilişkilerinde radikal bir değişiklik yaşanır. Oysa Osmanlı'da nesne-nesne ilişkileri bulunur. Bu yüzyıllarda batıyı anlamak için parçadan (kişiden) yola çıkarak, bütüne (topluma) ulaşılabilir. Osmanlı'da ise tam tersi söz konusudur.

Yorum: Bir kültürel yapı için eğer; "*düzen eleştirilemez, değiştirilmesi değil, düzeltilmesi düşünülebilir*" prensibi ile yaklaşırsanız, onu kalıp, gelenek halkası içinde görürsünüz. Bunun yerine, değişim esastır ve bu yavaş veya hızlı olabilir, aynı zamanda olumlu ve olumsuz olarak ta sonlanabilir denilmesi daha tarihsel ve bilimsel olacaktır. Özellikle yönetimde olan, üst kültür değişim istemezken, alt kültür, zorbalık, tek taraflı olması, eşitlik oluşmaması açısından tarihsel değişimin hızlandığı görülmektedir. Tarihte diktatör olarak, yönetsel açıdan iktidarda kalan yoktur. Gerçi biri gelir, diğeri onun yerini almaktadır.

İnanışlar boyutunda farklı algılar vardır. Hristiyanlık papalık yönetimi ile bir üst akıl ve karar organı vardır. Bu tüm sistemi denetler. Aynı yapı Fars kültüründe de bulunmaktadır. Arap kültürü ise Yahudilik gibi gelenekler ile şekillenir. Türkler ise akıl temelinde, çıkardıkları kanunlarla (kanunilik), yönetmişler, Peygamberden sonra 150 yıl gibi bir süre sonra oluşan Şeriat kuralları ile idare etmemişlerdir. Bu açıdan başlıca 3 farklı yapı vardır. Ancak Kuran (öğüt, sunum anlamındadır) temel İslam yapısını oluştururken, Peygamberden 150 yıl sonra doğan kişilerce toparlanan, daha önceki olanların toplanıp yakıldığı metinler ile benzer Hristiyanlıktaki yapı, Kuran-İncil, Havariler-Dini hikayeler, Peygamber-Sünnet, Papazlar-Hoca, veliler, şekline dönüşmüştür. Bu açıdan Kuran ifadesi ile Eslemna/kurala uyan Yaratan ve yaratılan boyutuna inanan, güvenen değildir. Osmanlı kavramı farklı ele alındığı, Batı kökenli bu yoruma katılamayacağı açıktır.

Gelişme döneminde toplumsal yaşam biçiminin kendisi bir sanattır. Bu dönemde üretilen ürünler işlevseldir. Batılı anlamda bir sanat yapıtı yoktur. Herhangi bir politik bakış açısı ya da dünya görüşü sunmazlar. Bu dönem sanatı sanat olmak isteyen zanaattır. Kısaca toplumsalın ve kültürel in kusursuz olduğu düşünülmesine rağmen, geleneklerin de yardımıyla kültür ve sanat oldukça kısırdır. Kişiler kendi istekleriyle toplumsalı eleştirmekten, yeni şeyler üretmekten ve yaratmaktan vazgeçmişlerdir. Bu dönem sanat anlayışı tutucu yani düzenden yanadır.

Yorum: Sanat duyguların bireysel olarak ifadesi iken, bu duyguları, sanat, sanat için, sanat toplum içindir karmaşasına sokmak anlamsız ve haksızdır. Bu bir Materyalistik yaklaşımın bir

ürünüdür. Sanatın ne amaçla yapıldığı dönemlerinden geçilmiş, bireylerin öne çıkarılması önemsenmektedir.

16. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı yaşam biçimi yerini, tasavvuf düşüncesinin belirlediği yaşam biçimine bırakır. Bu dönemde bireysel olan ön plana çıkar ve bu yaşam biçiminin bir ruhu yoktur, oysa toplumsalın bir ruhu vardır. Duraklama dönemi diyebileceğimiz bu dönemde özneleşme süreci başlar ve bireysel çıkarlar ön plandadır. Bu aşamada din olgusuyla karşılaşılmaktadır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun eğitim kurumları, bir sanayi öncesi imparatorluğunun gereksinimleri ve olanaklarına uygun olarak oluşmuştu; ancak bu nitelikteki bir toplumu yeniden üretebilmeye olanak veriyordu. Böyle bir toplum, küçük bir üst sınıfın oluşmasına olanak verdiği için eğitim de temelde az sayıdaki seçkin kişinin yetiştirilmesine yönelmişti. Bu topluda çocukların daha çok dini sosyalleşimlerini sağlamaya dönük sübyan ya da mahalle okulları bir tarafa bırakılırsa, eğitim kurumlarının temelde, yönetici ve ilmiye mensuplarını yetiştirmeye yönelmiş, iki kanal içinde yer aldığı söylenebilir. Bunlardan birincisi, kendi içinde bir kademeleşmesi bulunan medreseler kanalıydı. İkincisi ise, acemi oğlanlar ocağından başlayarak bir saray okulu olan, Enderun'la sonuçlanan kanaldır, askerî sınıfı yetiştirmektedir. 1600'lü yılların ikinci yarısına kadar, Osmanlı eğitim sistemi, Avrupa ile belli bir denge kurabilen bir toplumun insan gücü gereksinimlerini karşılayabiliyordu. Bu yıllarda Avrupa'da yaşanmaya başlanan bilimsel devrim giderek aydınlanmayı, moderniteyi, sanayileşmeyi getirecektir. Bu gelişmeler, Osmanlı İmparatorluğu'nu bu dengeyi kuramaz hâle getirmiştir. (Tekeli, 2007:2)

Yorum: İslam boyutunda bireyin kendine dönüşmesi için, Ramazan aylarının son 10 günü itikat odalarına girmek önemlidir. Bu açıdan tasavvuf, var olan boyut iken, Batı ve Uzak Doğu kavramları dikkate alınınca bunun Türklerde tasavvuf olarak yansımaları doğaldır. İlerlemeyi yapan İslam iken, duraklamayı da yapan İslam olamaz. Sanayi Devriminin geç gelmesidir. Eğitim de Tarım Kültürü yapısından Sanayi devrimine geçmemenin sonucunda farklı, daha doğrusu eski kalmıştır. Tüm toplumun eğitimi temelinde olan yapı ile sadece üst kesimin eğitimi destekleyen ve sonra hizmet veren orta kesimini eğiten bir yapı karşılaştırılmamalıdır. Ancak eğitim verilen boyutlar açısından geri kalmıştır.

Osmanlı aydını ile günümüz aydını değerlendirildiğinde gerek Osmanlı gerek cumhuriyet döneminde bilim adamlarının nitelikleri değişmiş fakat zihniyetlerinde radikal bir değişiklik olmamıştır. Osmanlı devlet yapısı içinde, Orta Çağ'da Batı'da görülenlere benzeyen kurumlar vardı. Bilgi ve ideoloji "ulema" olarak tanımlanan otoritesini dinden alan sınıfın tekelindeydi. Bunun bir ölçüde dışında kalan sanatçılar, yazarlar (eğer dinî içerikli olan "tekke" gibi kurumlarda yetişmemişlerse) batıdakine benzer biçimde sarayın veya devlet büyüklerinin himayesi altında var olabiliyorlardı. Batılı anlamda "aydınların ortaya çıkışı 19. yy. ve batı ile ilişkilerin sonucudur. (Belge, 1986:3) "Aydın" kavramının tanımlanması gerekirse; aydın, evren, doğa, toplum ve insan üzerine soru soran, düşünce üreten, çözüm öneren kişidir. (Belge, 1986:8) Meşrutiyet dönemindeki aydın insana bakıldığında, bütün Anadolu halkına ulaşmak, gündemdeki inkılâp hareketinin gereğidir. Münevver sözcüğü böyle bir ortamda gündeme gelir. Halktan soyutlanmış bir münevver düşünülemez. Meşrutiyet aydını halka sahip çıkacak, onu eğitecek, yol gösterecektir." "halka doğru" gidilecektir. Meşrutiyet aydını misyonerdir, halkçıdır, halkla kaynaşacaktır, popülisttir; gelişmeden yana olacaktır. Toplumsal işlevi üstlenen aydını üretecek olan eğitimidir. Gelişmek, çağdaşlaşmak için eğitim önkoşuldur.

Yorum: Osmanlı aydını denilen kesimin yönetime geçmesi ile Osmanlı İmparatorluğu 24 kat ufalmış, milyonlarca kilometre kareden 780kilometre kareye inmiştir. Balkanlar savaşmadan, diğer alanlarda kaybedilmiş denilebilir. Meşrutiyet kavramı ulusalcılığı getirmiş ve ayrışmayı hızlandırmıştır. Halka sahip çıktığı değil, ayaklanmayı sağlayıcı olmuşlardır. Eğitimlerini yurt dışında yapmışlardır. Aynı dönemde açılan Japonya gibi fen bilimleri yerine, Osmanlılar edebiyat ve sanat ağırlıklı eğitim almışlardır. Eskileri yargılama yerine, Tarım Kültüründen çıkma yerine, bunda kalmak tercih edilmiştir, zaten endüstriyel yapılanma da yoktur.

Orta Çağ'da yaşamı biçimlendiren güç, dindi. Dinsellik beslenen yaratıcı güçler büyük kültürler oluşturmuşlar, sonra verimliliklerini yitirmeye başlamışlar ve sonunda da "akıl çağı" başlamıştır. T. S. Eliot'a göre (Thomas Stearns Eliot-Amerikan asıllı İngiliz şair) din, kültürü aşan ve onu besleyen bir kaynaktır ve şöyle der: "Kültür aslında herhangi bir toplumun dininin vücut bulmuş bir şeklidir." (Kaplan, 1983:17) İslamiyet başlangıçta Anadolu'da istediği ortamla karşılaşır, çünkü bu ortam sapkın inanç ve heterodoks (Heterodoks sözcüğü, "farklı" anlamına gelen Yunanca "heteros" ve "öğreti, düşünce" anlamındaki "doxa" sözcüklerinden oluşur. Ana akımdan sapmış olan anlamına gelir.) dinlerin etkisinden arınmış bir ortamdır.

Yorum: Orta çağ Tarım Kültürü ağır bir şekilde olan boyut iken, burada 130 milyon kişinin 7 ölümcül günah nedeniyle yakılması bir gerçek boyut iken, yönetici üst katman toplumu bu şekilde disipline, dikta ve zorbalık ile kontrol altına almaya çalışıyordu. Burada tanımlananlar zamanımızda suç değildir. Bunlar üst yönetimin alt gruptakileri köleleştirme için dini kullanmalarıdır. Bunlar o zamanda üst katmandakiler içinde suç kabul edilmemiştir. Dinlerin etkisi azalması değil, yönetimin gerek seçim ve daha adaletli olması ile gücü üstüne almasıdır.

Yedi Ölümcül Günah [Wikipedia]⁶

1. **Superbia** (İng. *pride*): Kibir, kendini beğenmişlik ([Lucifer](#)'e atfedilmiştir)
2. **Avaritia** (İng. *greed*): Açgözlülük ([Mammon](#)'a atfedilmiştir)
3. **Luxuria** (İng. *lust*): Şehvet düşkünlüğü ([Asmodeus](#)'a atfedilmiştir)
4. **Invidia** (İng. *envy*): Kıskançlık, hasetlik ([Leviathan](#)'a atfedilmiştir)
5. **Gula** (İng. *gluttony*): Oburluk ([Beelzebub](#)'a atfedilmiştir)

6. **Ira** (ing. *wrath*): Öfke, yıkıcılık, gazap etmek (**Behemoth**'a atfedilmiştir)
7. **Acedia** (ing. *sloth*): Tembellik, miskinlik (**Belphegor**'a atfedilmiştir)

1730'ların çağdaş uygarlığını ise Avrupa kültürü temsil ediyordu. Bu yeni kültür Osmanlı'ya Tanzimat fermanı ile önerilmiştir. (1839). Osmanlı modernleşmesinin en önemli dönüm noktalarından biri olan Tanzimat'ın en güçlü figürü Mustafa Reşit Paşa, Osmanlı toplumunda gelişen yeni bir aydın tipinin örneğiydi. Bu yeni aydınlar Osmanlı İmparatorluğu'nun sorunlarının çözümünü geçmişin düzeninde değil, yeniliklerin yaratacağı gelecekte görüyorlardı. (Tekeli, 2007: 2) Tanzimat hareketi ne yönetim düzeninde ne ülke ekonomisinde ne de hukuk alanında yeniye göre biçimlenmeyi sağlayamamış, ülkede ikilik doğurmuştur. (Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları 2, Çağdaş Kültürümüz, 1991: 14) Eliot'a göre bu, kültürde çözümlenir ve kültürde çözümlenmenin başlıca belirtisi sınıflaşmadır.

Yorum: Çağdaş demek o zamanlar için Endüstri Kültürü olarak görülmekteydi. Yüksek Teknoloji Kültürüne geçişte Batıdaki gecikme şaşırtıcıdır. IBM 1984 yılında çıkardığı bireysel olan PS/2 bilgisayarlarını çıkarmış ve bunları 25 yıl sonra çıkarmayı düşünmüştür. Piyasa da Sinclair, Amstrat, Commodore çıkmış, basit düzeyde iken, bunlara karşın oluşmuştur. Ancak gelişimi ufak istasyonlarda olduğu algısı ile, IBM, A300 sistemine ağırlık vermiş ve pazarı kaybetmiştir. Bu açıdan 1980 boyutundan sonra gelişen bilgisayarlaşma ile 2006 yılında Avrupa Konseyinin bireyin bağımsızlığı, eşitliğini temel alarak hukuksal yapıya tanımlaması ile oluşan farklı Kültürel yapı, yakın zamanda olduğu için algılanmadığı görülmektedir. Ayrıca Atatürk'ün belirttiği gibi hedef çağdaş değil, muasır medeniyet ötesindeki yapı için eğitimidir.

İslamiyet'te medrese öğretimi almış kişiler bir sınıf oluşturmuştur. Osmanlı aydın tabakasının kültürü halkın kültürüne yabancıdır. Halkın kültürünü Arapça ve Farsça kitaplar belirler. Osmanlı aydın tabakasının dili ise Türkçe, Arapça, Farsça karışımı Osmanlıca'dır. Osmanlı aydını Tanzimat'tan sonra Batı dillerini öğrenmiş, aydın tabaka arasında da doğulu ve batılı diye zit guruplar oluşmuştur. Batıya yönelik gurup halka, diğer guruptan daha yabancıdır. Aynı dini inançları paylaşma, Osmanlı aydını ve halkın aynı zihniyette olmasını sağlar. Batı kültürünün bilinçsizce benimsenmesi, Batı'nın da cahili olduğunu göstermektedir. Çünkü Batılı bilim adamları, bizim tarih, edebiyat ve sanatımıza bizden çok ilgi göstermişlerdir. Bu bilinçsiz benimseme ve şekilcilik Türk kültürünün içeriğinin bozulmasına neden olmuştur.

Yorum: Bir kültür etkileşim içine girmesi bozulma değildir. Medrese eğitimi, icazet 36 yıllık olup (zamanımızda profesör rütbesi için eğitim süresi 32 yıldır), burada yetişenler üst düzey memur olurlar, din adamı yetiştirme temelinde değildir, hoca, öğretmen yetiştirirler. Tarikat, zaviye gibi yapılar ile karışmamalıdır. Cumhuriyet ile diğerleri kapatılmış ama medreseler okul olarak faaliyet göstermişlerdir. Bunlarda eğitim Türkçe olup, kullanılan alfabe Arap harfleridir, yazım şimdi nasıl Latin alfabesi olsa da Türkçedir bunun gibi alınmalıdır. İmparatorluk yönetimindeki tüm dillerin öğrenilmesi bir doğal eğitim boyutudur. Batı Osmanlı'yı yıkabilmek için ilgi duymuş ve bunun etkisini de Birinci Dünya Savaşında kullanmıştır, aykırılıklar, ulus yapılanması ve inanışta farklı tarikatları destekleyerek yıkmaya çalışmışlardır.

İmparatorluk döneminde Osmanlı tarihine sahip çıkılmaz. Tanzimat'a kadar okullarda Osmanlı tarihi okutulmaz, İslam tarihi okutulur. Daha sonra okutulmaya başlanması bile Osmanlı bilinci yaratamaz. Tarihe duyulan ilgi, dönemin padişahı Abdülhamit'i korkutur. Okul programlarını değiştirmek ister. Programların yeniden düzenlenmesi, dinsel inançların güçlendirilmesi amacıyla Şeyhülislam başkanlığında bir kurul kurar. Fikrin uyanışına hizmet edecek, ibret alınacak olan tarih yönetimin huzurunu kaçıtır. Böylece Osmanlı İmparatorluğu'nun yaşadığı utangaç modernite projesinin niteliği üzerinde düşünülmalıdır. Osmanlı İmparatorluğu Avrupa'daki gelişmeler karşısında, eski eğitim kurumlarını dönüştürerek değil, yenilerini kurarak uyum yapmaya çalışmıştır. Bu kurumların Avrupa örneklerine uygun olarak kurulmaya çalışıldığı, sistem olarak Fransız örneğinin alındığı gözlemlenir. Bu bir anlamda dış benzerliktir. Gerçekleşen ise, Avrupa örneğinin Osmanlı koşullarında yeniden yorumlanması olmuştur. (Tekeli, 2007: 4)

Yorum: Abdülhamit bir padişah olarak, uzun süre Osmanlı'nın parçalanmasını engellemiş ve tüm ülkede yeniden yapılanma ve özellikle eğitimi geliştirmiştir. Tüm belirtilen şahsiyetler, Atatürk dahil bunlardan mezun olmuştur. Bu açıdan kültürel değişimleri bireylere ve kurumlara bağlamak haksızlık olmaktadır.

Türk insanını Müslümanlığa ısındıran şeyin dervişlik ve dervişler olduğu görülür. Dervişlik önce Türkistan'da yerleşir, ardından Yesevîlik meydana gelir ve Anadolu'da Fütüvvet, ahilik, Bektaşilik şeklinde uygulanır. Bu imanın Anadolu ötesine taşınması Bektaşilik eliyle gerçekleşir. Dervişlerin bu kılıcsız fetihlerinin temelinde engin insan sevgisi, hoşgörü ve hizmet yatar. Bektaşilerin inançlarının gerçekten bu olduğu da şüphelidir. Yalnızca başarılarını güçlendirmek için böyle gördüklerini ifade eden görüşler vardır. Bunu açıklayan kavram potlaç'tır. Bektaşilik sadece insana değil, bütün canlılara, hayata saygı demektir ve 13. Yy'in en önemli kişiliği Hacı Bektaş Veli'dir. Kurduğu tarikat Şamanlık izlerini taşır. Bu açıklamalar İslamiyet'in Türklere bir devlet baskısı sonucunda dayatılmadığını gösterir. Tasavvuf tekke ve tarikatları, gezici dervişleri, Yunus Emre, Mevlâna ve yetiştirdikleri, belli bir insan kişiliğinin ortaya çıkmasında etkili olmuşlardır. Üyeleri çeşitli insanlardan oluşan tarikat kardeşleri arasında belli bir zamanda, manevi ve ahlaki yüceliklerin yanı sıra; şarlatanlık, tembellik, insanların saflıklarının kötüye kullanma eğilimleri de gelişmiştir. İslamiyet politik liderlerin dini olmuştur. Özellikle duraklama döneminde iktidar, Sünni İslamiyet'i çıkarları için kabul etmiştir. Örneğin; başlangıçta Yesevi 'nin etkin olmasını sağlayan şey hiçbir politik iktidarın temsilcisi olmamasıdır. Eğer öyle olsaydı, kısaca zorla Müslümanlaştırmaya çalışsaydı, İslamiyet Anadolu'da yayılmazdı. Yesevîlik Şamanlığın boş olan içerik yanını doldurmaya başlayacak, gelenek ve göreneklere uygun hâle getirilen bu içeriği benimsemek kolay olacaktır. İslamiyet Anadolu'da 16. yüzyıldan başlayıp, 19. yüzyıla kadar giden dönemde politik bir içeriğe sahipmiş gibi görünür. Bu dönemde etkin

olan şeriatır (özel mülkiyet hakkı). Başlangıçta Şamanlık alışkanlıkları ve gelenekler nedeniyle kolay benimsenir. Anadolu insanı hiçbir zaman zorlamaya dayalı bir inanç sistemini benimsememiştir. Osmanlı'nın gelişmeye başladığı dönemde İslamiyet, İslam olmayanın, yani Yesevîlik, Bektaşilik, Fütüvvet ve Ahiliğin denetimini altındadır. Düzen bu tarikatlar tarafından benimsenmekte, merkezi otoritenin dayattığı bir inanç sorunuyla karşılaşmaktadır. Duraklama döneminde bu durum tersine döner. İnançta biçimsellik olağanüstü boyutlara ulaşır. Din, tarikatların tekelinden alınıp devlet tekeline geçirilmeye çalışılacak ve bu durum ters etki yaratacaktır. Çünkü 16. Yy'in sonundan itibaren tarikatların sayısı çok artacak ve iktidarın bunları denetlemesi imkânsız olacaktır. Gelişme döneminde tarikatlar dışa dönüktür, duraklamada ise İslam gibi görünür bu tarikatlar içe dönükleşmiştir, yani sır sahibi gibi davranmışlardır. Çünkü amaçları insanların ilgisini çekmek ve tarikat mensubu yapmaktır. Bu dönemin ekonomi politikasıyla inanç olgusu arasında bir paralellik vardır. Hem büyük bir servetin var olduğu bilindiği hâlde, hem de var olduğu bilinen İslamiyet gizlenmekte ve her ikisinde de yapay bir enflasyon yaratılmaktadır. İnanırmış gibi görünenler servet sahibi olmaya çalışmışlar, servet sahibi olanlar inanırmış gibi görünmüşlerdir.

Yorum: İslam olgusu farklı açıdan bakılmaktadır. Kuran temel alınmış, Eslemna/kalıp değil akıl kullanma ile, raina/kul, köle olmayın, güdülmeyin, unuzurna/rıza sizde olsun, sorumluluktan kaçamazsınız, bilgilenin yaklaşımı güdülmüştür. Peygamberimizin sözlerinin geçerli olması için Ayet desteği istenmiştir (Hendek Savaşı ve Mekke kuşatmasında). Hüdeybiye anlaşmasında da Ayet kaynağı talep edilmiştir, kısaca tüm dayanaklar Kuran'a dayandırılmıştır. Ancak, Peygamber ölünce oluşan isyanlar da örneğin zekât boyutundadır, gereksinimden artanı dağıtım yerine yılda, %2,5, kırkta bire indirilince isyan sonlanmıştır.

Kuran karşılıklı okunmakta, mukabele yaklaşımında temelde hem yazılı ve temel sözel olarak ezberletilmiş ve tüm saptanan eklenenler Peygamber ve Halifeler tarafından zamanında toplanıp yakılmıştır. Hz. Osman son yazılı nüsha yapmış ancak öldürülmüş ve 3 ay karmaşayı Hz. Ali düzeltmiştir. Emevi boyutu, Kербela'da bi nesli/yaklaşımı yok ederek, yeni eklemeler getirmiş, itaat ve kurala uyma zorunlu olmuş, inanışa konuşur. Artık tam bir geleneksel boyut oluşmuştur. Farslar buna karşı çıkmış ve Molla ile Hristiyan yapısı yaklaşımı olmuştur. Bu inanışın Orta Asya gibi yayılması, dahası, Türklerin ısınması ile akıl temelinde ve inanışlar eşitlik ve yaratılış boyutu ile kardeşliğe dayandırılmıştır. Kısaca tasavvuf yaklaşımı hâkim olmuştur. Bu şekilde yönetim bireyin kendi yönetimine dönmüştür. Şeriat sonradan oluşturan kurallar olup Türkler benimsememiştir. Kuranda taşlanarak öldürme, recim yok iken, Yahudilerden bu adeti inanışa taşınmıştır. Bu açıdan zamanla oluşan 82 adet mezhep, zamanla 4 adete inmiş görünse de Şia Fars kültüründe farklı yapı oluşturmuştur. Hadisler Peygamberden 150 yıl sonra sadece bireye dayalı doğruluk (?) ile saptanırken, Şia kaynakları 400 yıl sonra sünnet geliştirmişlerdir. Zamanımızda da Batıdaki Almanca denilen kesim, salt Katolik etkisinde olduğundan, bazı Hristiyan sembelleri taşımışlardır, örneğin helak gıda kavramıdır, İslam haram olanlar belirtilir, TCK suçların kesin olması gibidir. Haramı da Kuran, amaca göre, aşırı olmadıkça, zarar ve doğru kabul edilmedikçe haram boyutunu tartışmaya getirmektedir. Türkler bu yapı içinde akılcılığı önceleyen bir yapı, Kuran temelinde kalması ile ayrıcalık boyutundadırlar. Kısaca yukarıda belirtilen kronolojik yapı, inanış boyutundaki değişimdir.

Tarikatların çokluğu nedeniyle İslamiyet çok görünür olacaktır. Michel de Certeau'nun (Fransız filozof) dediği gibi bir toplumda en çok görülen ve konuşulan şey, gerçekte eksikliği en çok duyulan şeydir. Bu sözü İslamiyet'in en çok görüldüğü ve konuşulduğu döneme uygularsak, bu dönem inanç sorununun en uç boyutlarda yaşandığı, her şeyin İslam ama hiçbir şeyin İslam olmadığı, içten olanla olmayanın anlaşılmadığı bir dönemdir.

Sonuç olarak duraklama döneminde serveti gizleyebilmek nasıl mümkün değilse var olan bir inancı da gizlemek mümkün değildir. Çünkü davranışlar bunların nerede ve kimlerde olduğunu ortaya çıkarır. Kısaca duraklama döneminde tarikatlar dini olmayı yayan kurumlardır.

Yorum: Tarikat bir amaca ulaşmak için yol, metot ve yöntemdir. Her bir bakış kendi içinde bir farklı yaklaşım getirmektedir. Bunlar zamanla Göçebe Kültürü yapısında olarak, ayrı bir grup ve etkileşim yaratarak FETO gibi yönetimi ele geçirmeye teşebbüs etmektedirler. Bu açıdan bu yaklaşımların İslam ile alakası yoktur, sadece dini ve inanışları kullanmaktadırlar.

Atatürk devrimleri ile ise devletin kültür politikası "halkçılık" ilkesiyle aydınlanma hareketini gerçekleştirmeye çalışmıştır. İmparatorluğun "dinsel geleneksel" egemenlik kaynağı, cumhuriyet döneminde "laik halk egemenliği" kavramı ile yer değiştirmiştir. 19. yüzyılda somut siyasal sonuçları görülmeye başlanan "Batılılaşma" çabalarının cumhuriyet dönemindeki niteliksel değişkenliğinin altında, egemenlik kaynağının değişmesi yatmaktadır. Cumhuriyet Türkiye'si, egemenliği "dinsel-geleneksel" kaynaktan, halk kaynağına kaydırarak, yeni devletin, eski imparatorluktan siyasal bakımdan farklılaşmasını sağlamıştır. Bu farklılaşmaya rağmen, Osmanlı toplumsal yapısı, Cumhuriyetin en önemli belirleyicilerinden biri olmuştur. Bu yapı bir yandan toplumun çeşitli ilişkilerinde imparatorluk dönemindeki geleneklerin devamını sağlarken, öte yandan siyasal iktidarın da niteliğini biçimlendirmiştir. Farklı bir kültürel aşamayla bunu gerçekleştirmiş olan batıya karşılık, bunları yaşamamış olan bir topluma kısa sürede modern düşünce birikimi benimsetilmeye çalışılmıştır. Sonuçta cumhuriyet sonrasında oluşan seçkin kesim, köy ve taşra kültürüne yenik düşmüştür. Millî kültür ve eğitim alanında yanlışlar yapılmış, batı taklitçiliğine yönelinmiştir. Batı uygarlığını yaratan

özgür düşüncedir. Yeniçağ başladıktan sonra Osmanlı dünyasında uyanış olmamış, akla dayanan yeni düzen kurulamamıştır. Osmanlı kültürüne hâkim olan Orta Çağ güçleri değişmemiş ve varlığını sürdürmek için geleneklere sarılmıştır. Böylece yaratıcılık gelişmemiştir. Osmanlı kültür tarihinde 16. Yy'ın ikinci yarısından sonra medrese yozlaşmış, filozof ve bilim adamı yetişmemiştir.

Yorum: Atatürk bir Başöğretmen olarak (kendine istediği hitap, sıfattır), Endüstri Kültürünün gelecek kültüre doğru yeni yapılanması ve felsefesidir. *Savaşı ben kazanmadım, millet kazanmıştır* diyen kişidir. 1924 Anayasa *Egemenlik kayıtsız şartsız Milletindir* yaklaşımı daha sonra darbeler ile kuvvet ayrılığı ve paylaşılmasına dönmüştür. Ekonomi İzmir konuşmasına karma ekonomi ve halkın ele alıncaya kadar devlet destekli olmalıdır demesi ve şeker fabrikalarını bireylere kredi verdirerek (İş Bankası kanalı ile) kurdurmuş, daha sonra devletleştirilmiştir. Enstitüler ölümünden sonra kurulmuş ve 6 yıl sonra kapatılmıştır. Atatürk ise yeni beceri ağırlıklı okullara ağırlık vermiş, hedefi çağdaş değil, muasır medeniyet ötesi olarak belirtmiştir. Daha sonra tüm halkın eğitimi amaçlanmış ve gerçekleşmiştir.

Devrimlerin olduğu yıllarda planlı, uzun süreli bir kültür politikası uygulanıyordu. Sanata, bilime, halk eğitimine önem veriliyordu. Ekonomik kalkınma da kültürel kalkınma kapsamında ele alınıyordu. Bu kültür politikası 50'li yıllara kadar sürdürülebilmiş ve sonra her şey tersine dönmeye başlamıştır. Sürmekte olan Avrupa Birliğine girme uğraşları, savunma ve ekonomi gerekçelerine dayanmaktadır. Oysa uygarlık seviyesine ulaşmak; bilim, teknik, eğitim, sanat, insan anlayışı, dünya görüşü olarak çağdaş değerlere sahip olmayı ve yaratıcı olmayı içerir. Çağımızın temel değeri, insan varlığına verilen değerdir. Çağdaş kültür politikasının hedefi çağdaş insan yetiştirmektir

Yorum: Türkiye'de kültür politikası denilen boyut, Atatürk'ün belirttiği muasır medeniyet ötesi, gelecek kültür üzerinden değil, mevcut durumun korunmasıdır. 1950 yılına kadar bir dikta rejimi iken, ilk defa seçim yapılarak toplu kalkınmaya geçilmiştir. En fazla eleştiren konu olarak, 1950 öncesi yılda 2,5 km demiryolu yapılırken, 1950-60 arası 27 km, daha sonra ise 7,5 km yapılmıştır. Demiryolunu yapsan bile ulaşım için karayolu elbet gerekli idi. Bu nedenle Atatürk Devrimlerini gerçekleşmesinin üçüncü Cumhurbaşkanı olan, Celal Bayar Başbakanlığı döneminde olduğu da unutulmamalıdır. Gerçek halk idaresine dayalı planlı kalkına dönemi bu zamanda olmuştur. Uygulanıyordu demek için, somut veri olmalıdır. Eğitimde yaygınlaşma ve yükselme olması ve bilim, teknik, eğitim, sanat konusunda öğretim elemanları bu dönemde yetişmiştir. Atatürk çağı ötesi derken, çağdaş kültür adı ile eski kültür, Tarım Kültürü yapısı geliştirilmiş, Yüksek Teknoloji ve birey hakları dışlanmış. Bilimde görüşler farklı olabilir ama dayanaksız, yanlı yazmanın anlamı olamaz.

Toplumsal gelişmenin her aşamasının kendine özgü bir kültürü vardır. Ancak her toplumsal aşama kendi kültürünü oluştururken, geçmişin kültür mirasını devralır ve kendi kültürünü bunun üzerine kurar. Aynı zamanda, farklı bölgelerde farklı kültür motiflerine rastlanır. Bu motifler aynı çağda, farklı ülkelerde değişik kültürlerin oluşmasını sağlar. Ülkeler arasında ekonomik gelişmişliği karşılaştırmak mümkündür, fakat hangi toplumun kültürel açıdan daha zengin olduğunu belirlemek zordur. Çünkü bu aşamada kültürün tüketilmesi sorunu ile karşılaşılır. Örneğin; büyük bir kültür mirasına sahip ülkelerde, bu değerler, o ülkede yaşayan insanlar tarafından ne ölçüde tüketilmektedir? İstanbul'da yaşayan insanların ne kadarı Ayasofya'yı, Topkapı sarayını gezmiştir? Kaç tanesi Yunus Emre veya Yaşar Kemal'i okumuştur? Bir toplumun kültürlü olması, zengin bir mirasa sahip olması başka; kültürü tüketmesi başka şeydir. Dünya her geçen gün gelişmekte, bu durum geleceğe kaygıyla bakmamızı gerektirmektedir. "Kültür" dar bir kesimin malı değildir, çünkü insanlar bilinçlenmekte, insanca yaşama hakkını ve özgürlüğünü aramaktadır. Dolayısıyla her politikanın bir kültür politikası olmalıdır. Bu politikanın odak noktasını da insan ve insan hakları teşkil etmelidir. Yaşam biçimimizde egemen olan ataeril aile düzeni ve otorite bağımlılığı demokrasinin yerleşmesini engellemektedir. Demokrasinin yerleşmesi için toplumun belli bir kültür düzeyine ulaşması, çağdaş düşünceyi özümsemesi gerekmektedir. Bu bir eğitim sorunudur

Yorum: Herhangi bir ülkeyi kültürel zengin denilmesi anlamsızdır. Her kültürel dokunun daha etkin ve verimli yanları vardır. Kültürün tüketilmesi anlamı da kavramdan uzaktır. Peşin kendi yapıyı aşağıya çekmenin, tüketme olarak belirtmek bilimsel kabul edilmemelidir. Ayasofya ve Topkapı Sarayını gezmek değil, oradaki eserlerin kültürel algısını algılamak önemlidir. Okuyan mı bilir, gezen mi bilir tartışmasında, bilgi, ilgi çekerek, konu ile yaklaşım önemlidir. Kuranı Arapça okuyup, anlamını kavramamak gibi bir boyut ile karşılaşırız.

Demokrasi çoğunluğun idaresidir ve birey hakkını yok edebilir. Birey hakkı olmadan, egemenlik millet, birey olmadan, ekseriyet ile, ortak akıl ile kültürel gelişme değil, değişimin engellenmesi söz konusudur. Eğitim bireye bilgi verir ama algılama ve farkındalık başka bir boyuttur.

Genel Yorum

Kültür, Sosyal Antropolojik açıdan değil, sadece kelime anlamı olarak ele alındığı görülmektedir. Literatür de fikir doğrultusunda yorumlanmıştır. Bu açıdan yazara katılmak olanaksızdır.

Literatür destekli yaklaşımlar, genellikle Batı açısından olmaktadır, kültürel olarak da belirli kültürün, Endüstri Kültürü açısından bir bakış açısı olmaktadır. Ancak, kanıma yorumlar, bireyin hakları olmaktadır.

5) KÜLTÜR – KİŞİLİK VE KİMLİK⁷

*Halis Adnan ARSLANTAŞ

*İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi – MALATYA

ÖZET

Kültür, kişilik ve kimlik kavramları durumsal özellik taşımalarından dolayı çok boyutlu yapı sergilerler. Dolayısı ile söz konusu kavramlar dinamik ve iç içedir. Bu iç içelik ve dinamizm nedeniyle kimlik ve kişilik kavramları, bu belirlemenin etkin olduğu kültür konusu içerisinde birer alt başlık oluşturur. 18.yüzyılın inanç ve düşünce sorunlarından doğarak günümüze kadar tartışıla gelen kültür tartışmalarına bir katkı sağlamak amacıyla bu çalışma, kültürün bireye bir kişilik, kişiliğin de bir kimlik kazandırdığı düşüncesi etrafında betimleyici metotla kurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Kişilik, Kimlik, Değişme.

Yorum: Kişilik yapılanması, doğuştan getirilen, akıl ve eğitim ile oluşturduğu ile sosyal, bir bakıma kültürel yapılanmanın bir yumağıdır. Bunun kültürel etkisi her kişiye göre farklıdır, ancak abartılmamalıdır.

1. GİRİŞ

İnsan dünyasının tüm unsurlarını kendi mülkiyeti altında toplayan kültür, Vico'ya (1668–1774) gelinceye kadar bilimsel ya da felsefi anlamda bilmenin konusunu oluşturan bağımsız ve sistematik bir kurgu değildir (Köktürk, 2006:113, 114). Kültür kavramı, ilk olarak 1793 yılında basılan bir Alman sözlüğünde yer almıştır (Moles, 1983: 135). Kültür, bireylerden meydana gelir ve toplumun yapısını oluşturur. Bu haliyle, insanların maddi ve manevi üretiminde gerçekleşen etkin, yaratıcı faaliyetlere dönüşür (Kongar, 1981:398). Hal böyle olunca da toplum tarafından oluşturulan ve iletilen davranış ve düşünce yapısı olarak karşımıza çıkmakta, toplumsal alanda bir güç olarak varlığını sürdürmekte ve içinden çıktığı toplumun değerlerini yansıtmaktadır.

Kültür, teknolojiyle doğrudan alakası olan bilimle yakın ilişki içindedir. Bu nedene bağlı olarak, toplumsal çevrenin teknolojik gelişme ile değişmesi, üretim ilişkilerinin farklılaşması büyük sanayi kent-lerinin meydana gelmesine yol açmıştır. Bu durum-da kültürel yapılanmanın niteliği söz konusudur.

Yorum: Kültür, tek bir yapı değil, farklı oluşumlardır. Taşıt, araba dediğimizde, sadece belirli bir yapı ve model alınmamalıdır. Eski yapılanmada ise 6 silindirli, 3 vitesli Amerikan arabası dikkate alınırken, zamanımızda her modelin farklı olanları vardır. Aynı modelin bile, Renault Megan tipinin birçok farklı organizasyonu vardır. Eskiden 100 kilometrede 35 Litre benzin yakılırken, şimdi 4-7 Litre olması ve beygir gücünün 50hp den, 160hp yükselmesi ile değişim olması kaçınılmazdır. Dolayısıyla tek araba ile işlevsel, ekonomik açıdan çok farklı boyuta gelinmiştir. Güç kültürde değil, bireyin onu kullanmasında olmaktadır. Bilimsel olarak Ziraat Fakültesi mezunu olabilirsiniz ama, lale yetiştirme konusunda uzman ve bilen, becerileri olan akademisyeni bulmak hemen imkânsız gibidir. Kükürttün etkisi olmayan bir küf olan Pucinia, Brezilya'dan gelen bir fungi olarak bahçemdeki tüm papatyaları (Bellis perennis) yok etmiş, ancak bunu internet üzerinden bilgi sahibi olarak, özel ilaçlarla korunmuş, önlemiş, tedavi edebildim. Ziraat mühendisleri ise bilmediklerini gördüm. Toplum farklı kültür iken, internet ile Yüksek Teknoloji Kültürü ile çözüm bulundu.

Sorokin'e göre, belirli bir kültürde yeni bir kültür olgusunu başlatan yaratan ya da başka bir yerden (dışarıdan) getiren yukarı tabaka ve serbest meslek sahibi orta tabakadır. Kültür, daha sonraları bir miktar gecikmeyle aşağı tabakaların kültürüne de nüfuz eder. Kural olarak, yeni kültür olgularının yönü, yukarı sınıflardan alt sınıflara doğrudur. Aşağı olan tabakalar, kendilerine göre yukarı olan tabakaları taklit etmektedirler. Kültür olgusunun çürüme dönemlerinde yukarı tabakalar aşağı tabakaları taklit etmeye başlar; kentler köyleri taklit ederler (Soro-kin, 1972: 250, 251).

Yorum: Bir toplumu, kültür olgusunu başlatan yönetim, yukarı tabaka, serbest meslek orta tabaka, aşağı (?) tabaka ise bunu geç algılamaktadır ifadesinde insanları gruplandırma ve eşitlik ilkesi ile kardeşliği bozmanın kültür ile bağlantı kurulmamalıdır. Tarım ve Endüstri Kültürlerinde gözlenen bu yapının, zaman aşımına uğradığı ve artık eşitliğin her boyut ile oluşmasını yapılandırmak gereklidir. Tarihsel söz edilme yerine, halen aktif bir gerçek olarak söz edilmesine karşı çıkılmaktadır. Sermayedar, yönetimi eline alanlar, belirli ulus ve kural oluşturacak ve buna göre toplum yapılanacaktır. Seçim ile iş başına gelenlerin, yönetimi eline

geçirerek, insan haklarına aykırı karar çıkartması olanaksız olup, yargı, Anayasa ve İnsan Haklarına aykırı, Avrupa Konseyi kararı dışında bir karar yürürlüğe giremez. Bu açıdan yeni kültürel yapılanmada bireyin hakkı etkin hukuk koruması altındadır. Sanıldığı gibi şehirler daha üstün değildir, nitekim göçler nedeniyle şehir kavramı geçerli değildir. Köylere dönüşmenin çürüme olarak yorumlanmasında tam bir kapalı bir düşünce, beyin aktivitesidir.

Genel olarak kültür, hep birleştirici yönü ile vurgulanmıştır. Ancak kültür sadece bir birleştirici değildir aynı zamanda ayırıcı olma özelliğine de sahiptir. Çünkü kültür, genel olarak karşıtlarını da yaratmaktadır. Örneğin egemen kültür karşısında ona başkaldıran bir kültürün varlığından ya da seçkinler kültürü karşısında kitle kültüründen veya burjuvazi karşısında emekçi kültürden söz edebilir. Ekonomik, politik ve ideolojik bir mesafe olan kültürel araştırmaların artık zihinsel sömürülere bağlı olmadığını (Hall, 2001:88) söyleye biliriz. Kültürü bir kurgu olarak kabul edersek bir kurgunun öğeleri arasındaki bağlantı kadar kurgunun öğelerle ya da öğelerin kurguyla olan ilişkisinin de önemli olduğu görülür. Fert ve toplum ilişkisini ifade eden sosyalleşme, bu an-lamda kültür ve kişilik arasında bir öge olarak var-dır. Çünkü sosyalleşme, ferdin sosyal boyutta ortaya çıkmasıyla var olan bir süreçtir ve hem fert hem de toplum açısından ayrı ayrı ele alınır. Bu perspektifte fert, topluma göre sosyalleşirken, toplum da ferdin sosyalleştirildiği alana karşılık gelmektedir. Fert açısından sosyalleşme, erken yaşlarda hızlı gerçekleşirken şahsiyetin oturduğu ileri yaşlarda hızında bir düşüş görülür. Ancak yine de devam eder (Mc Aul-life, 1985: 62,64).

Yorum: Birey ile toplum karşı, karşıya getirilmemelidir. Otobüs içinde olmanız, sizin kişiliğinizi kaldırmaz. Uyduğunuz kural, kişilere zarar vermemek, huzursuzluk çıkarmamaktır. Sosyalleşme “*çünkü sosyalleşme, ferdin sosyal boyutta ortaya çıkmasıyla var olan bir süreçtir*” yaklaşımı ile, bireyin toplum içinde erimesi olmamalıdır, birey sosyal yapı ile kişiliği oluşturmakta, kendisi çıkmıyor, öğeler kişilikte birleşmektedir. Burada “*şahsiyetin oturduğu ileri yaşlarda hızında bir düşüş görülür*” yaklaşımın tersine, tarihte bakılınca, Ahmet Yesevi, Mevlâna ve Kant gibi birçok düşünür eserlerini 60, hatta 70 yaşlarında oluşturmuşlardır.

Sosyalleşme, kişiliği belirleyici bir olgudur ve sosyo-kültürel normlara ve beklentilere uyma davranış yaratır. Söz konusu durumu meydana getirişte psikolojik etkenler önemlidir. Bu önem, kişilik kavramının ağırlıklı olarak neden psikolojinin ilgi alanına girdiğini açıklar. Kültürden kültüre değişen kişilik gelişimi, cinsiyetle ilgili roller, çocuk yetiştirme, akıl hastalıkları, gibi sosyo-psikolojik olgu ve süreçler, kültürlerarası genelliği olan kavramlar değildir. Kavramlarla ilgili bu durum, kültürden kül-türe değiştiği için, kişilik, ilişkili olduğu kültürün bir parçası olarak görülmeye daha uygundur. Bu uygun-luk bize, kültür ve kişiliği birbirinden farklı olgular gibi ele alınmamamız gerektiğini gösterir.

Yorum: Belirtildiği gibi “*Sosyalleşme, kişiliği belirleyici bir olgudur ve sosyo-kültürel normlara ve beklentilere uyma davranış yaratır*” olduğunda, Yazar sosyalleşme istememektedir. Çünkü ortak akıl ve toplumsal görüşe katılmadığı ve farklı düşündüğü olgusu ile bu sosyal yapı içinde yok olmak istememekte, karşı çıkmaktadır. Kavramları bireyin kabul etmesi düşünülmemelidir, farklı görüş geliştirmesi doğal, olağan karşılanmalıdır.

Kişilik ve kültür yakın ilişkili olduğundan birbirlerine tam olarak uyar. Kültüre uymayan kişi-lik diye bir şeyden söz etmek neresi çok zordur. Bir toplumun bireyleri arasında kültüre uyma dereceleri bakımından farklılıklar olabilir. Ancak bu kül-tür ve kişilik kavramlarının birbirlerinden farklı konular olduğu anlamına gelmekten daha çok, kültüre uyum konusundaki derece farklılıklarına işaret eder. Çünkü bir toplumda uyumu gerektiren her konuda derece farklılıkları söz konusudur.

Yorum: Bir kişiliğin kabul edilmemesinin ifadeleri olarak; “*Kültüre uymayan kişilik diye bir şeyden söz etmek neresi çok zordur*” ve ayrıca “*kültüre uyum konusundaki derece farklılıklarına işaret eder*” yaklaşımı ile bireyler bu yapıya uymasına göre sosyal statü almaktadırlar. Sermayedar kuralları koyan olarak etkinliği devam etmektedir ki kabul edilemez.

2. KÜLTÜR VE DEĞİŞME

Kültür tartışmaları 18.yüzyılın inanç ve düşünce sorunlarından doğmuş ve günümüze değin de çeşitli platformlarda tartışıla gelmiştir. Bireysel ve toplumsal edinimlerin bir bileşkesi şeklinde ya da çok anlamlı olarak yorumlanan kültürün (Dikeçlil, 1994:39) gerçekte ne olduğundan, onun günümüzde nasıl anlaşılması gerektiğine kadar pek çok soru felsefede, antropoloji ve sosyolojide bir dizi kuram-sal araştırmaya yol açmıştır. Bu bağlamda kültür, tarihsellikten mutlakçılığa kadar birçok açıdan ele alınıp tartışılmaktadır. Başlangıçta sıkı bir tasarıma ve keskin sınırlara sahip olan kültür, giderek geniş bir alanda kullanılmaya başlamış (Subaşı, 2003: 4) ancak ortak bir tanıma ulaşamamıştır. Latince’ de “Toprağı işleme” anlamında kullanılan (cultura) kültür, (Çeçen, 1996:320) bizim dilimize Batı Avrupa Dillerinde kazandırdığı anlamı ile “yüksek genel bilgi” olarak geçmiş (Tatar, 2006:35) ve nitekim Peyami Safa da kültürü bu haliyle tanımlamıştır. Peyami Safa’ya göre kültür, zihnin bütün tefekkür savrulduğu içinde hareket eden canlı bir bilgidir (Safa, 1985: 563).

Yorum: Bir toplumda diplomalı ve etkin kişilerin, kendilerini aydın ve akıl insanlar olarak tanımlayarak, toplumda bir güdüleme yapmaya çalışmaları ve kendilerinin kültürlü olduğu, ancak diğerlerinin de buna uymaları istendiği yapıyı kabul ederler. Bir hekim en üst düzeyde uzman olsa bile, hastalığın kitaplardaki tanımı ile oluşmadığı, her hastada farklı olduğu bilincinde olmalıdır. Sınavlar kitapları sorgular ama gerek yaşam, bundan farklıdır. Her türlü koşulu sağlarsanız, tohumlar %20 çıkarken bunu %50 oranına çıkarabilirsiniz ama büyümesi

%10 olabilir. Tecrübe bilim ile bütünleşir ve üst düzeyde bitkiye özgü geliştirilirse bu oranın %70 çıkabildiği bilinmelidir.

Kültürü, ulusal kültür ya da yabancı kültür diye birbirinden tamamen ayrı, bağımsız mevcudiyetlerinden bahsedemeyiz. Bu anlamda, hiçbir kül-tür, özellikle Türk kültürü, başkalarıyla temastan ve onların etkisinde değişmekten müstağni sayılamaz ve tarihin herhangi bir anında ulusal kültür veya-bancı kültürü birbirlerini ilk tanıyan şahıslar gibi karşı karşıya gelemez. Ancak yine de her kültürü hususi vasıflara sahip bir bütün olarak görmek gerekmekte ve böylece aralarındaki ilişkiyi belirleme-de onların birbirlerinden farklı şeyler olduğunu kabul etmek gerekmektedir (Güngör, 1978:577). Görüldüğü gibi kültür kavramı farklı kaynaklardan beslenmekte ve tarihsel homojenlik ya da bir saflık içermediği gibi zorunlu bir diyalogla oluşmakta, bölgesel ve uluslararası çevreyle karşılıklı ilişki içinde gelişmektedir. Söz konusu gelişme ya da tutarlılık, kökensel ve kalıtsal veya düşünülmüş ve seçilmiş olabilir. Günümüzde sağlam bir yapıya kavuşmuş bulunan, siyasal birliklerini şu ya da bu zamanda oluşturdukları kültürel birlikleri üzerinden kuran ülkelerin, Japonya, Çin ve Batı Avrupa ulus- devletlerinin ya da Doğu Avrupa'nın etnik dilsel ulusçuluklarının örneklerinin karşılığı tam olarak budur (Bayart, 1999: 63).

Yorum: Bazı kültürler ile “ulusal kültür ve yabancı kültürü birbirlerini ilk tanıyan şahıslar gibi karşı karşıya gelemez” tanımlana yaklaşımın, daha sonra belirtilen “Günümüzde sağlam bir yapıya kavuşmuş bulunan, siyasal birliklerini şu ya da bu zamanda oluşturdukları kültürel birlikleri üzerinden kuran ülkelerin, Japonya, Çin, ve Batı Avrupa ulus - devletlerinin ya da Doğu Avrupa'nın etnik dilsel ulusçuluklarının örneklerinin karşılığı tam olarak budur” yaklaşımı ile ters olduğu algısını vurgulayarak, tam olarak budur şeklinde kesin gerçekmiş gibi tanımlamak, bir bilimsel yazıda olmamalıdır. Endüstri Kültürü ve endüstrileşme ile yakalanan yapı ile Yüksek Teknolojiye geçme çabası içinde iken bireyin hakları tanımlaması ile sorunlar yığılmaktadır. Japonya’da emeklilik sorunu olduğu, Çin’de toplumların bağımsızlığının tanınmadığı, Avrupa’da göçmenler nedeniyle bizden ve sizden yapısı ile eşitliğin olmadığı dikkate alındığında, sağlam bir yapı değil, değişimi yapamamış, sallanan yapılar olduğu, benlik kaybolması temelinde İngiltere’nin Avrupa Birliğinden ayrıldığı fark edilmektedir. Yüksek endüstri yapısı demek, kültürel denge olduğu anlamını taşımamaktadır.

İnsan ürünü olan kültürün toplumsal olma özelliği, insanı diğer canlı türlerinden ayıran önemli bir özelliktir (Özkalp, 1994:72). Kültürün ulusal ola-bilmesi için toplumsal yaşayış tarzı olarak, belirli bir toplumun bütün bireylerinde inanç, düşünce, duygu ve davranış ilişkilerini sağlaması gerekmektedir (Ergun, 2000:89-90). Bu haliyle kültür, toplumun bi-reylerini ulusun sahip olduğu kabul edilen bütün tutum, davranış, düşünüş, yaşam biçimi, maddi ve tinsel dünya ile kurguladığı kendine has ilişki yöntemi olmak üzere tüm bu sayılanları bünyesinde toplayan bir pota gibidir (Aydın, 1998: 8). Bu da bir toplumu diğer toplumlardan farklılaştıran özelliklerin görünmesini sağlar.

Yorum: Eğer kültürün ürünü insan ise, insanın korunup, gözetilmesi gereklidir. Ama tüm makalede vurgulan, sitemin ve kuralların korunması ve bireylere kabul ettirilmesi boyutudur.

Kültür üzerine düşünmeye başlar başlamaz evvelki dönemlerden kalan ve yeni nesillere aktarı-lan şeyleri hesaba katmak gerekmektedir (Hofstede, 2005:10). Kültürün bir yandan süregelen olduğu buradan kolayca görülürken diğer yandan icat edilen olduğunun bilinmesi de gerekmektedir. Kültür kav-ramının almak ve iletmek, yeniden üretmek, dayanıklılık ve sürekliliği üzerinde ısrar etmek son derece cezbedicidir. Braudel kültürlerin hem sürekliliğine hem de indirgenemezliğine özel bir yer vermiştir. O dünya uygarlığının hetorejenliğine ve onların kişilerinin hayatta kaldığına inanır (Bayart, 1999:68, 69). Sosyolojide en sık referans gösterilen Taylor, kültürü bilgisi, imanı, sanatı, ahlakı, örf-adetleri, ferdin mensubu bulunduğu cemiyetin bir uzvu olması itibarıyla kazandığı itibarlarını ve bütün diğer maharetlerini ihtiva eden gayet iç içe bir bütün” olarak tanımlar. Kısaca “kültür bir inançlar, bilgiler, his ve heyecanlar bütünüdür (Kaya, 2002: 192) ve tüm topluma aittir. Kültür faaliyetlerinde nüfusun çoğunluğunun rol oynaması seçkinlerin yetişmesindeki kan bağı, maddi refah ve başarı esaslarına göre ters bir gelişmedir (Eliot, 1981:35, 36).

Yorum: Gelişim ve değişime en fazla direnç gösteren, yönetim ve idarede, üst katmanda olanlardır. “Kültür kavramının almak ve iletmek, yeniden üretmek, dayanıklılık ve sürekliliği üzerinde ısrar etmek son derece cezbe edicidir” yaklaşımı ile bu yapının en fazla reklamını da bunlar yapmaktadırlar. Roma Şehrini yakan Neron, o yanan yerlere, yeni yapılanma ve yerleşim için yapmıştır. Halkın göç edilmesi ve ortadaki eşyaların, molozların kaldırılması yerine, etrafını çevirerek yakmıştır ve seyrederek mutluluğunu Lir çalarak göstermiştir. Turist olarak gezilince bu yapıları taktirle karşılayanlar çoktur. Bu yapılanmaya bakınca bunların tüm topluma ait olduğu iddiasında bulunmak “Kısaca “kültür bir inançlar, bilgiler, his ve heyecanlar bütünüdür ve tüm topluma aittir” doğru olmasa gerek. Makalede de görüldüğü üzere başka çalışmacıların görüşlerini alarak kendi yazısını desteklemek de bir yorumu olmayan, verileri peşin kabul eden bir durumdur. Görüntüye göre Güneş Dünyanın etrafında döndüğü de unutulmamalıdır. Burada vurgulanan “Kültür faaliyetlerinde nüfusun çoğunluğunun rol oynaması seçkinlerin yetişmesindeki kan bağı, maddi refah ve başarı esaslarına göre ters bir gelişmedir” yaklaşımı, kısaca seçkin denilene uyulması, nüfusun çoğunluğuna da uyulmaması

kavramı ele alınmaktadır. Olay ortak akıl, toplum dediği değil, hak etmek, hakların sağlanmasıdır.

Kültür, belirli bir toplumun karakterini mey-dana getiren fikirleri, bilgileri, bütün kültür sahalarını kaplayan ve onlara nüfuz eden inançları, tutum ve davranış tiplerini içeren bir sistemdir (Ülken, 1970:185) ve insanın ne olduğunun cevabı içinde doğduğu kültürde cevap bulmaktadır. Çünkü insan-oğlu yaşarken bazı değer, inanç ve sosyal ilişkileri öğrenerek toplumsal bir varlık haline gelmektedir. Ancak kültürün bu unsurları her bireyde aynı şekil-de karşılık bulamaz. Yani bir toplumun her bireyi aynı kültüre aynı derecede nüfuz edemez.

Yorum: Kültür bireyin sosyal çevresi olabilir ama, bunların yukarıda belirtildiği gibi, “*kültür, belirli bir toplumun karakterini meydana getiren fikirleri, bilgileri, bütün kültür sahalarını kaplayan ve onlara nüfuz eden inançları, tutum ve davranış tiplerini içeren bir sistemdir*” olması hukukta geçerli değildir. Namus gerekçesi ile bir cana kıyma, kanı kan temizler gibi kavramlar cinayet olup, kasıtlı ve planlı olarak, aynı şekilde geleneklere göre yapılması da cezayı ağırlaştırıcı bir kavramdadır, en üst cezayı alır. Kısaca toplumun karakteri, fikirleri ve etki eden, inanç dahil tüm yapıları gerekçe gösterilmesi, ancak cezayı ağırlaştırıcıdır. Konusu suç teşkil eden bir uygulama, yaklaşım yapılamaz, ceza alınır (Anayasa 137. Madde).

Kültür kavramı ile ele alınması gereken belki de en önemli kavram değişme kavramıdır. Değişme kavramı, değişimin dinamikleri, düzeyleri, kaynakları, işleyişi ile ele alınmaya çalışılmakta (Gök-çe, 2003:6-9) ya da sadece ekonominin öncelenmesiyle açıklanmaya çalışılmaktadır (Cohen, 1968: 180, 181).

Yorum: Hiçbir birey, toplumda saf kültürel öge bulunmaz, çeşitli karma etkileşim, karmaşık kültür yapısı vardır. Bu açıdan kültürel ögenin yapısı, ana yapısı önemsenmeli ve yine belirtildiği gibi “*ya da sadece ekonominin öncelenmesiyle açıklanmaya çalışılmaktadır*” faktörü önemlidir. Bir tarlayı traktör ile sürmek, Endüstri Kültüründe olduğu değil, masif bir makineleşme ile ürün elde etmek ile olasıdır. Bilişim yapılanması olmadan, bilgisayar kullanma ile Yüksek Teknoloji sağlanamaz. Bir işletmede 200 memur varken, bunu 2 adede indiren bilişim yapı ile bunu 200 memura daktilo yerine bilgisayar vermek ile Yüksek Teknoloji yapılanma sağlanamaz. Görsel somut değil, işlevsel olmalıdır.

Bir grup ya da toplum davranışının yeniden biçimlendiren değişme, ileriye doğru olabildiği gibi geriye doğru da olabilir. Davranışın yeniden biçimlenmesi kişisel tecrübeler düzeyinden başlayıp, bir kültür sisteminin bütün işlevsel ve bütüncül ortamına kadar götürülebilirse de kültür tarihi çalışmaları göstermektedir ki geçmişin bütünü içinde yeri olan kültürel unsurların yeni hayata olduğu gibi aktarılması mümkün değildir. Esasen değişme ve gelişme, birey ve toplum için olduğu kadar kültür için de gereklidir. Değişme ve gelişme, toplumsal yapının işleyişine devamlılık ve dinamizm kazandırır. Hayat daima ileriye doğru aktığı için birey, toplum ya da kültürün değişmesi kaçınılmazdır. Dolayısıyla önemli olan değişimin niteliği ve boyutlarıdır. Kültürel değişim toplumdaki kişi veya grup yeniliklerinin sebep olduğu “iç” etkenlerden ya da uluslararası etkileşime bağlı olarak ortaya çıkan “dış” etkenlerden kaynaklanabilir. Bu anlamda kültür değişmesinin serbest-zorlanmış, olarak meydana geldiği kabul edilmekte, dünya konjonktüründeki genel değişmelerle birlikte, kırsaldan şehre göç, ekonomik, sosyal ve teknolojik sebepler de kültürel değişimde önemli etkenler olarak görülmektedir (Arslan, 2004: 49).

Yorum: Değişim gelişime olduğu gibi Makalede de belirtildiği gibi, geri de olabilmektedir. İnançlarda da bir tanımlama, daha sonra yorumlar ve farklı yapı ile tam zıttı olabilmektedir. Kuran, hiçbir kimseye, Peygamberlere bile şefaathet gibi bir yetki verilmemiş iken, zamanla topluma veliler ve eski ölmüşlerden istenilen yapı olmuştur. İnsanlar, farklı sosyal yapıyı yazılı ve kesin olmasına karşın, kendi bakış açılarına gerekçe tutarak değiştirirler. Birçok yapılan eylemlerde gerekçeler ve dayanaklar ortak akıl veya topluma göre yapılır ama doğrusal değildir. Hekimlikte önemli olan, Hastalığı değil, Hastayı Tedavi et, Hastalık YOK, Hasta VAR prensibi geçerlidir.

Günümüz dünyasının gelişme ve değişme seyrinin “küreselleşme” kavramı etrafında gerçekleştiği açıktır. Küreselleşme “bir şeyi dünya ölçeğinde kılmak” ve “bizde olanı dünyaya vermek, başkalarında olanı almak” gibi anlamlar içerse de “alma-verme” dengesinin baskın taraflara ilişkin kültürel değerler üzerinde “tek-tipleşme” “ye doğru gittiği açıktır (Öcal, 2001:6). Genel anlamda sosyal bir içeriğe sahip ve psikolojik bir sistem olan kültürün (Fenn, 1980:119-144) kişilik (Kurtkan, 1995:18, 19) ve mekândan hareket edilerek elde edilen kimlik (Duralı, 1985:29) ile yakın ilişkisi vardır. Bu neden-le kimlik (Kılıçbay, 2003:156-159) ve kişilik kavramları birbiriyle yakın ilişki içinde olmuşlardır. Kapitalizmin kültürel varlığı, ilkel ve modern insanın psikik bilinci ve bu bilincin sürekliliği ile anlam bulan tarihsel kimlik (Jameson, 2001:106) ya da or-tak tarih sloganı etrafında parçacılıktan bütünlüğe yönelmesi, söz konusu iki kavramın ulus birimini kurgulamaları (Uzun, 2003:136) bakımından da ne kadar ilişkili olduklarını göstermektedir.

Yorum: Globalleşmenin birçok sorunu çözeceği sanılırken, bireyin hakkını dikkate almadığı için anlamsızlaşmıştır. Tedavi kitaba göre değil, bireye göre yapılır. Her bir ilaç zehir iken, bun Farmakolojik açıdan: Farmasötik, Farmakokinetik, Farmakodinamik ve yan/ters etkiler ile bireyin cevabına göre yaklaşım yapılır. Baştan doğru ve yanlış yaklaşım değil, amaç önemlidir.

3. ÜST KÜLTÜR – ALT KÜLTÜR

Bir toplum, sadece bir tek ulusal kültür ile kurgulanabildiği gibi, ulusal kültüre özde yabancı olan ancak ulusal kültürün tanımlanmasında varlığına ihtiyaç hissedilen bir alt kültür kalıbının içirilmesiyle de kurgulanabilir. Mahalli kültür, ulusal kültüre yabancı olmayan ve onu tarihsel olarak tamamlayan özellikleri yansıtmaktadır. Mahalli kültürden anlaşılması gereken budur ve bu durumda mahalli kültür, genel olarak kültürel pratikteki derin olma-yan farklılaşmaları içermektedir. Kültür, herhangi kişi ya da kişilerin oluşturduğu herhangi bir grupta değil ilgili toplumu meydana getiren daha geniş bir tabakada (kamusal karakterde) aranmalıdır (Brake, 1980:17). Bir kişinin kültürü, bir sınıf veya grubun kültüründen; bir sınıf veya grubun kültürü de tüm toplumun kültüründen bağımsız düşünülemez. Kültürde bir çözümlenmeden bahsedilecekse öncelikle kültürün egemen olduğu toplumda birkaç tabakanın ayrı kültürler oluşturacak bir biçime gelmesi gerekmektedir. Bu anlamda üst kültür kavramından söz etmek, kültürel bir çözümlenmeden söz etmek anlamını taşımaktadır. Çünkü bir kültür, üst kültür düzeyinde ön plana çıkan müstakil olarak faaliyet gösteren kültür parçalarına bölünürse o kültür çözümlenmiş demektir. Bu yaklaşım Batı'da toplumun bir seviyesi ile diğeri arasında bir kültür ayrılığı vardır. Bunun nedeni de kültürde ihtisaslaşmaya dayalı ayırım aynı zamanda da alt kültür ve mahalli kültür kavramlarının kavramını kullanarak, diğer topluluklara yaymaya çalışmakta ve böylece de alt kültür ve üst kültür kavramlarını genelleştirerek az gelişmiş ülkeleri psikolojik ve politik olarak bölmektedir. Ancak bu olumsuz yaklaşıma rağmen ülkelerin birbirleriyle olan rekabetleri, kültürü etkilediği ölçüde kültürün de gelişmektedir. Sanayileşmenin sosyalleştirici yönüyle daha çok gün yüzüne çıkma olasılığı bulan ve burada dikkat edilmesi gereken ihtisaslaşmaya dayalı ayırım aynı zamanda da alt kültür ve mahalli kültür kavramlarının sosyolojik olarak dikkatli tanımlanmasını gerektirmektedir. Alt kültür toplum içerisinde amacı, beklentisi, duygusu, düşüncesi, ilkesi, ayrı olan bu nedenle de başkalarından farklı davranan, eylem yapan, bir grup insanın veya toplum kesiminin benimsediği kültürdür. Sınıf farklılıklarını veya etnik gibi mahiyet farklılıklarının yoğun olarak bulunduğu ve farkların bilimsel olarak tespit edilebildiği ülkelerde alt kültürler görülebilir (Erkal, 1998:144).

Bu yaklaşım bir alt kültürün belirlenmesinde son derece önemli bir yaklaşımdır. Böyle bir yaklaşımda Özellikle bilimsel aidiyet farklılıkları çok önemlidir. Çoğu zaman streten kaynaklanan ve mevcut toplumdaki farklılaşma ile açıklanmaya çalışılan kimi alt kültürlerce sapkın davranışlar (saldırganlık, uyuşturucu, şiddet, cinayet ve intihar) özendirilmekte ya da bu davranışlara giden yollar farklılık yarattığı gerekçesiyle cazip hale getirilerek bireyin alt kültür kalıbı içerisinde aktif olması sağlanmaktadır. Zıt kültür olarak ta adlandırılacak olan bu hareketler (Türkdoğan, 1982:375) örneğin satanistlerde olduğu gibi bir görevi yerine getirme bilinci, gençleri intihara teşebbüs ettirebilmektedir. Toplumdan farklı bir hayata odaklanmış grupların ritüel ya da büyüsel bir tabiata sahip olan inanç ve uygulamaları (Turner, 1980:39) alt kültürlerle kişisel ve toplumsal kimlik arayışının kendi tanımını bulma çabalarının zorladığı bir çeşit sığınak görevi yüklemektedir (Ersoy, 2002:155). Bu tür sığınak işlevi gören ve bir ideoloji verebilen alt kültür, (Brake, 1980: 17) motive edici açıdan değerlendirilebilir ve bu motive edicilik, ulusal kültüre yönlendirilerek bi-reyin ulusal kültür içindeki rolünü psikolojik olarak daha iyi gerçekleştirmesi sağlanabilir. Bir toplum içerisinde kültürün yaşayabilmesi tüm toplumun kültürünün sağlıklı yaşayabilmesine bağlıdır. Bu da o toplumun mahalli ayrılıklarının politik olarak alt-üst tanımlamalarından uzak kalmasına ve kültürel etkileşimin düzenli ve dengeli gerçekleşmesi ile mümkündür. Alt-üst kültür tanımlaması bir toplum kurgusu içerisinde ulaşılması hedeflenmeyen bir gerçektir. Sürekli gelişim süreci içerisinde olan bir toplumun neticede böyle bir ayrımı kendi gelişme-sine bir engel kabul edeceği aşikârdır. Toplumsal dönüşümler ve buna bağlı olarak ortaya çıkan çoğul kimlikler ve ulus ötesi kurumların artan rolü sonucu her geçen gün daha da artan farklılaşmış kimlik-ler, yaşadığımız dünyanın birer gerçeği haline getirilmekte ve kültürel çeşitlilik modern sonrası ortamın sağladığı kolaylıklarla tüm dünyada tartışılan bir olgu konumuna yükseltilmektedir. Bu, özellikle Kanada, Avustralya gibi devletlerin ülkelerine kabul etmiş oldukları göçmenleri asimile etmek yerine, çok etnikli yapı içerisinde farklılıklarını tanıyan bir politik girişim olan çok kültürlülüğü bir devlet politikası haline 70'li yıllardan sonra getirmeleriyle dünya gündemine oturtulmuştur (Şan, 2006:299). Uygulanan bu politikalar ABD tandansı çok kültürlülük kavramının farklı ulusal kültürler için uygulanabileceğini varsaymakta var saymakta (Dahl, 1998: 153, 154) ve görsel medyanın etkisi ön plana çıkarılarak üretim, dağıtım ve kültür tüketiminin küreselleşmesinin mahalli kimliği de etkilediği dile getirilmektedir. Nitekim müzik ve sanat gibi mahalli kül-türel formlar uluslararası tüketim marketlerinde yer edinmekte, TV aracılığı ile tüm dünyaya yayılmaktadır. Böylece küresel kültürel ekonomi oluşmakta bu durum marjinal grupları yürekendirerek teşvik etmek ve iktisadi ve siyasi sembollerine oy verme hakkı verilmemiş kentnin marjinal bölgelerinde yaşayan sosyal gruplar eninde sonunda kültürün küresel pazarında kendilerine bir yer bulmaktadır (Tatar, 2006:41, 42). Televizyonun halkı baştan çıkartıcı (Bertrand, 2004:8) ya da korkutucu reklam ve programlarının (Castaneda, 2000: 139-144) iyi bir sosyalizasyon ajanı olması neticesinde (Wart, 1980: 186, 187) bu kültürler söz konusu pazara uygun bir tanımlama ile alt-üst biçiminde politik olarak yerlerini almaktadır.

Yorum: Toplumda değerlendirme yapılırken üst ve alt, dolayısıyla orta tanımı, bir katmak, farklılıklar yaratmayı göstermektedir. Üst kültür denilen sermaye, üst eğitilmiş olanları almak, bunların birbirlerine yardım yapmadıkları, reklam amacını kullanmaları, sosyal yardımlaşmayı yılda bir ve belirli amaca hizmet iken günlük dağıtım yapmamaları ile insanlık açısından zayıftırlar. Diğer yapılar ise varlık açısından, ekonomik boyut açısından birbirine borç verir, destekler, doğal birliktelik oluşur. Bu açıdan özellikleri söylemeli ama üst ve alt denilmemelidir. İşçi olmak, hizmetçi, bakıcı olmak alt kültür veya orta kültürel seviye denilemez. Hekimlikte, hekim, hemşire ve personel birlikte çalışır ve ortada hasta, tümü bir örümcek ağı gibi eşit mesafede onun sağlığı için çalışır. Hekim ilacı yazar, eczacı ilacı bilime göre uygun görürse verir, hemşire de hastaya uygun ise yapar. Anayasanın 137. Maddesi yanında TCK 280. Maddesi suç unsuru olan, kısaca zarar veren kesinlikle yapılmaz ve itiraz yapılmalı, suç ise ayrıca yapılırsa ihbar mecburiyeti vardır. Sağlık kısaca eşit haklarda bir ortaklıktır. Üst kademe olarak hekimin emrettiği, order yaptığı ve hemşirenin buna uyduğu boyutlar hukuken artık bir suç kapsamındadır, dolayısıyla üst ve alt katman söz konusu edilemez.

Eğer siz birey ile toplumu bütünleştirirseniz, sağlıkta da hasta, hastane yapısı bütünleşmez. Her hasta ayrı ve farklıdır, *(bir kişinin kültürü, bir sınıf veya grubun kültüründen; bir sınıf veya grubun kültürü de tüm toplumun kültüründen bağımsız düşünülemez)*, hastaya göre yaklaşım yapılır, kültürel ve sosyal statüye göre yapılmaz, hastane yetersiz ise sevk zinciri ile hasta başka yere gönderilir. Hastaneler olarak değil, hekim ve hasta tüm yayınlarda geçen isimlerdir, hatta Deontoloji Nizamnamesinde reklam açısından belirtilmesi de sakıncalıdır.

Endüstri Kültüründe her bir fabrika ve sermayenin oluşturduğu yapı, kendi usulleri içindedir ve bu bir uzmanlığa göre değişir *(toplumun bir seviyesi ile diğeri arasında bir kültür ayrılığı vardır. Bunun nedeni de kültürde ihtisaslaşmadır)*, bunun kültür farklılığı değil, kurum farklılığıdır. Yüksek teknoloji kullanma ve uzmanlık gerektiren boyutlar, örneğin organ nakilleri, Yenidoğan Yoğun Bakımlar sosyalleşme değil, bunlar üst ve alt kültür değil, bakım düzeyine göre, kapasitesine göre ayrışmadır. Yoğun Bakım, sağlıklı doğana göre üst kültür denilmez, görevleri farklıdır denir. Otelcilik/yatak hizmeti ile sağlık boyutu karıştırılmamalıdır. Ülkelerin rekabeti, kurumsal olur, kültürel yapı *“ülkelerin birbirleriyle olan rekabetleri, kültürü etkilediği ölçüde kültür şuuru da gelişmektedir”* rekabet değil oluşumdur. Daire (oval, top, daireler), kare (dikdörtgen, eşkenar) ve üçgen (eşkenar, dik açılı gibi) yapılar, kendi arasında çeşitlenir.

İnsanlar sınıflandırılması, eşitlik ilkesi ve tüm ayırım yapılan faktörlerin dışlanması (cinsiyet ırk, etnik gibi özellikleri) gerekirken, esas alınması kabul edilemez, bir insanlık hakkı suçudur. Hekim ve hemşire bakıldığında bunlar ayırım değil, bir insanın sağ ve sol eli gibi aynı yapı içinde, birbirine muhtaç, biri olmadan olmaz koşulu içindedirler. Genellikle üçgen modelde, amir üst emir veren, emirleri ileten memur, emirleri alan ve yapanlar da alt kültür denilmekte *(Sınıf farklılıklarını veya etnik gibi mahiyet farklılıklarının yoğun olarak bulunduğu ve farkların bilimsel olarak tespit edilebildiği ülkelerde alt kültürler görülebilir)*, zamanımızda varlık temelde milletin, halkın, egemenlik kayıtsız şartsız milletindir sözü bireyin, insanların, tek tektir denilmektedir. Farklılıklar onlar olmadan olmaz ise olmaz koşulundadır.

İnsanların fert olarak hakları verilmediğinde, düzen adı altında çeşitli yasaklar getirilmesi, bazı sosyal olayların oluşmasına neden olmakta (şiddet, saldırganlık, uyuşturucu ve öldürme gibi) yaklaşımların alt kültür simgesi değil, bunlar yönetimin dikta ve eşitliği bozmasından kaynaklanır. Kısaca belirtilen davranışlar *“saldırganlık, uyuşturucu, şiddet, cinayet ve intihar özendirilmekte ya da bu davranışlara giden yollar farklılık yarattığı gerekçesiyle cazip hale getirilerek bireyin alt kültür kalıbı içerisinde aktif olması sağlanmaktadır”* konularına katılmıyoruz.

İletişim aracı olarak medyanın *“Televizyonun halkı baştan çıkartıcı ya da korkutucu reklam ve programlarının iyi bir sosyalizasyon ajanı olması neticesinde bu kültürler söz konusu pazara uygun bir tanımlama ile alt-üst biçiminde politik olarak yerlerini almaktadır”* yaklaşımı şeklinde oluşmadığı, bireylerin zamanımızda istedikleri programları izlemesi, dikta resimlerindeki gibi tek devlet televizyonlarının dinamik olmadığı ve etkinlik sağlayamadıkları açısından gözükmektedir.

4. POSTMODERN KİMLİK

İnsan toplumu önemli ölçüde olmasa da dağıtıcı bir toplumdur ve paylaşmak, bölmek, değiştirmek için bir araya gelerek nesnelere bölünebilir değiştirilebilir ve paylaşılabilir hale getirmektedir. Bütün bunların hepsi bir iş bölümüyle gerçekleştirilir ve benim işim, ekonomideki yerim, politik düzende-ki durumum, takipçilerim arasındaki şöhretim şeklin-de tüm bunlar bana diğer insanlar tarafından verilir (Walzer, 2001:112). Bu nedenle birey etnik grup, meslek grubu ya da din grubu gibi birden fazla gruba ait olup birden çok kimlik sahibi olabilir. Söz konusu kimliklerin bazıları verili bazıları ise tercihidir.² Bu kimlik boyutlarının hep birlikte bireysel kişiliğin niteliğini oluşturduğu anlamına gelir. "Ben/Benlik" kavramı Sembolik etkileşimcilik ile özellikle de Mead ile tanımlanabilir. Mead'e göre "Ben" kavramı ancak toplumsal etkileşim süreci içinde anlaşılabilir. "ben, organizmanın, başkalarının tutumlarına göre yanıtı; (Nesnedir) beni/bana, kendini varsayan başkalarının organize edilmiş tutumlarıdır (Öznedir). Başkalarının tutumları organize edilmiş 'beni/bana'yı oluşturur ve daha sonra bir ben olarak buna tepki gösterilir" (Swingewood, 1988:312). Bu şekli ile sembolik etkileşimde "ben", bireyin başkalarıyla etkileşimde bulunduğu dünyada hem bir nesne hem de bir özne olarak kendisinin farkında olması anlamına gelmektedir. Lacan "tanımının diyalektiği" konusuna vurgu yaparak ben ve kimlik kavramlarını açıkla-maya çalışır. Lacan'a göre, ne olduğumuzun bilgisi-ni başkalarının bize gösterdiği tepkilerden ediniriz. D.W. Winnicott'un,

"Lacan'ın görüşünde aynanın yeri" tartışmasıyla ilk aynanın annenin yüzü olduğu-nu ileri sürmekte, kendilik-özdeşliği dengemizi sağlayanın gerçekte başka insanlar olduğuna dikkat çekmektedir. Lacan, Winnicott'nun tersine hiçbir zaman durağan ve değişmez bir imge edinmeyeceğimizi dile getirir. Başkalarıyla ilişkilerimizi yorumlamaya çalışırız ama yanlış yorumlama imkânımız söz konusu da olabilir. Hiçbir zaman başka-sının bize verdiği karşılığı anlamından emin olamayız. Kimliğimiz ile ilgili bir düşüncemiz vardır ama bu gerçekliğe karşılık gelmez (Sarup, 1997: 29, 31).

Şüpheli postmodernistlerin modern özneye karşı çıkışlarında üç neden göze çarpar. İlk olarak, modernliğin bir icadı oluşudur. Bu aynen ulusun ve ulusal toplumların ve geleneğin icad edilmesi gibidir (Swidler, 1993:309). İkincisi, özne üzerinde herhangi bir şekilde odaklanmak. Üçüncü olarak ise özne-nin otomatik olarak nesneyi gerektirmesidir ki post-modernistler özne nesne ikiliğini reddeder. Yine de modern özneyi yok etmek isteyen postmodernizm yok ettiği öznenin yerine kendi bireyini yerleştirme-ye çalışır. Postmodern bireyin modern öznenin farklılığı, onun anonim bir var oluşa sahip olmasıyla belirginleştirilmeye çalışılmaktadır. Ancak özne terk edilirken biryandan da bireyci bir perspektif muhafaza imkânı bulur. Bu yapılrken toplum bilimlerinde özne ve birey tanımlamaları ayrı tutulmaya çalışılır. Bu ayırım modern öznenin öldüğünü ilan etmeyi mümkün kılar (Marie, 1998:87,97-98). Giddens, ben kimliği ya da şahıs kimliğinin bireyin kendi bilinçliliği olarak algılanması gerektiğini ve bunun verilmiş bir şey olmadığını söyleyerek bir başka açıdan konuya yaklaşır ve Mead'ın ben kimliği tanımlamasından ayrıldığı yönü de böylelikle ortaya koyar. Giddens'e göre; modernite ben kimliği ve kurumlar arasındaki ilişkiyi etkilemektedir. Modernitenin ileri aşamasın-da şahsi olmayan organizasyonlar yıkılmakta ve bireye dayalı yeni bir psikolojik alan gelişmekte ve bu yeni alan utanma, narsisim, patoloji gibi hallerde ortaya çıkmaktadır. Bireyler bu aşamada bünyelerini yapılandırma ve kontrol etme sürecine girerler ve sonuçta ben ve beden arasındaki ilişki topluma yansır (Sözen, 1999:22).

Yorum: Bir insan zalim, zararda ve insanlık dışı olan kişi ile iletişime geçmez, birlikte bile olmaz. Sonuçta eşgüdüm ve iş birliği söz konusu olmaz, aynı kültürel yapıda denilemez, bir toplum olarak aynı işte, aynı şehir ve mahallede olmaları onları bir arada olmasını gerekli kılmaz. Bu açıdan "*İnsan toplumu önemli ölçüde olmasa da dağıtıcı bir toplumdur ve paylaşmak, bölmek, değiştirmek için bir araya gelerek nesnelere bölünebilir, değiştirilebilir ve paylaştırılabilir hale getirmektedir*" belirtilen yaklaşımlar oluşmaz, çünkü zorunlu tutulamazlar. Benlik kavramı "*bireyin başkalarıyla etkileşimde bulunduğu dünyada hem bir nesne hem de bir özne olarak kendisinin farkında olması anlamına gelmektedir*" olarak tanımlanıyorsa, kendisi sosyal yapının içinde ancak değerlerine uygun ise birlikte olmak ister, zorunlu tutulamaz.

Modern yapı denilenler, temelde kültürel değişim ve yeniden yapılanma, değişim, gelişim veya gerileme boyutu oluşumdur. "*Modernitenin ileri aşamasın-da şahsi olmayan organizasyonlar yıkılmakta ve bireye dayalı yeni bir psikolojik alan gelişmekte ve bu yeni alan utanma, narsisim, patoloji gibi hallerde ortaya çıkmaktadır*" yaklaşımı ile sanki bireyin öne çıkmasının çeşitli toplumsal sorun oluşturacağı algısı "*Bireyler bu aşamada bünyelerini yapılandırma ve kontrol etme sürecine girerler ve sonuçta ben ve beden arasındaki ilişki topluma yansır*" verilmektedir. Hukuk, haklar demektir, eğer siz başkasına zarar vermeyi, suç olarak tanımlar, eşitlik ve bağımsızlığı, birbirine üstünlük, alt ve üst sınıf demez, tüm kardeşlik bağı altında toplarsanız, bireysellik sosyal çatışmaya dönüşmez. Her bireyin kendisine göre kıyafet giymesi çatışmaya neden olmamalıdır.

5. KİŞİLİK VE KİŞİLİĞİN KİMLİKTEN AYRILMASI

Kimlik sorunu, tüm sosyal bilimlerdeki en karmaşık ve tartışmalı sorunlardan birisidir. Bunun nedeni kuşkusuz kimlik konusunun çok boyutlu olmasından kaynaklanmaktadır. Bunlar arasında antropolojiden sosyolojiye, psikolojiden tarihe ve hukuka kadar pek çoğunu saymak olasıdır ve bu çeşitlilik, kimliğe kültürel bir olgu olarak yaklaşılmasını engellemektedir (Türkbağ, 2003:209). Sosyolojik perspektife göre tüm kimlikler kurgulu, (Castells, 2004:7) ilişkisel (Laclau; Mouffe, 2001:77) ve tüm ilişkiler de zorunlu ya da zorunuz (Weber, 2000:118) bir karaktere sahiptir (Durkheim, 2000: 111). Kimlik, gündelik dilde sosyologların kullandıkları bir kavram olmasına rağmen, analitik dikkatin desteğini henüz almadığı için sosyolojinin ilgi alanına uzaktır. Kimlik, psikoloji özellikle de ego psikoloji ile ilgilidir (Holzer, 1980:1). Modern dünyanın bir özelliği olarak tanımlanan kimlik konusu, ilk olarak sosyal psikoloji alanında Erik Erikson 'un 'ben kimliği' kavramını araştırma sahasına alması ile güncelleştirilmiştir (Cengiz, 1992:11-16). 1980'lerde ise sosyolojinin ve sosyal antropolojinin yorumsal ve söz dağarcığına girişile etnisite ile birlikte ulusçulukla ilişkilendirilmiş ve yirminci yüzyılın son yirmi yılına (Keller, 2001:187) damgasını vurmuştur (Weigert; Teitge, 1986:1). Kimlik kavramına yönelik kuramsal yaklaşımlar ise Amerikan pragmatizmi geleneği içinde çalışan sosyologların Erikson 'un ben kimliği kavramını 1960'larda kimlik biçiminde kısaltarak kullanmaya başlamasıyla gelişmiş ve 1970'lerde kullanımı yaygınlaşan kimlik kavramının Freud çizgideki psiko-analitik yaklaşım, G.H. Mead 'in izindeki sembolik etkileşimcilik, Alfred Schutz' un izindeki klasik ve yorumcu sosyolojiden beslenen bilgi sosyolojisi geleneği ve Durkheim'in izindeki yapısal işlevsellik ve Marksçı kuramın etkisindeki eleştirel kuramlara mensup beş farklı kuramsal geleneğin sosyologları tarafından kullanılması başlanmıştır (Suavi, 1998:18). Kişiliğin biçimlenme-sinde kültürün etkisinin geniş olduğu varsayımı toplumu oluşturan bireylerin kültürel etkilenebilirler ve bu etkileşime yönelik bakış açılarını ortaya koyuşu bakımından büyük bir öneme sahiptir. Bu nedenle kişilik kavramına kısaca değinmek konunun daha iyi ortaya konmasına katkı sağlayacaktır. Bir bütün olarak bireysel gelişimin en önemli belirleyicilerinden olan kültür, kişiliği oluşturan pek çok stratejiyi biçimlendirmektedir (Hançerlioğlu, 1986: 252). Bu nedenle, kişiliğin gelişmesinde kültürün önemli bir rolü olduğu bilinmekte (Silah, 2000:304) ve belirli bir kültürün belirli bir kişilik meydana getirmesi beklenmektedir (Tezcan, 1987:76). Ancak "kültür ve kişilik" iç içe ama farklı düşünlmesi gereken iki kavramdır. Bireyin kişiliği değişmez değil-dir. Çünkü değişme ve farklılaşma bütün varlıklarda görülmektedir. Ancak, sosyal değişmelere açık olunması gerekirken kültürel yozlaşmadan da kaçınmak gerekmektedir. Kişilik psikoloji biliminin temel bir kavramıdır. "bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu, diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılaşmış bir ilişki biçimidir (Cüceloğlu, 1993:404). Bu şekliyle yapılan kişilik tanımlamasında bireyi diğer bireylerden ayıran özelliklere vurgu yapılmakta, kişilik düşünlmesi psikolojik yapıyla irdelenen ve sosyal faktörlerle de beslenen bir gelişme süreci olarak gösterilmektedir. Bu şekli ile kişilik, psikolojik alanda oluşan bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ancak yine de psikolojik alanın bir gerçekliği olarak kişilik üzerinde toplumsal etkinin önemi tartışılan bir konu olmaya devam etmektedir (Köknel, 1985:19, 23). Bu tartışmalıdır ki bu kavram psikoloji ve sosyoloji arasında paylaşılmıştır. Bu paylaşımın sosyolojiye düşen kısmı ile ulusal kişilik kavramı ele alınmaya çalışılmakta ise de kavramın kültürle ilişkisi kurulmak zorundadır. Bu ilişki kurulunca da akla ilk gelen soru, bizim bireysel olarak kişiliğimizi oluşturan özelliklerimiz doğuştan mı gelmekte yoksa sosyal çevre bunda rol oynamakta mı? sorusudur. "Toplumsal kişilik" bir toplumdaki bireysel kişiliklerin bir toplamıdır denilebilir. Bir topluma özgü olan bu toplumsal kişilik, toplumu başka toplumlardan ayıran özelliklerden biridir ve bu toplumsal kişilik, içinde bulunduğu topluma birlikte değiştiği için aynı zamanda dinamik bir yapıya sahiptir. Bireysel kimlik tanımlamaları bireyin kişiliğinin niteliğini kurgular. Kişi kendi ruhsal alanında toplumsal çevreye uyarlama fonksiyonunu yüklenen ve aynı zamanda da güdü ve etkiyenmelerin bütünü olan bendir. Kendisi dışındakilerin bakış açıları ise kişi bir bireydir (Doğan, 2000:81-86). Güvenç kimlik ve kişilik kavramlarının yanlış kullanıldığına vurgu yapar ve bu iki kavram arasındaki farkı şu şekilde açıklamaya çalışır: "Kişilik, sosyal varlığın kendine özgü davranış özellikleridir. Nesnelidir. Dışarıdan görüldüğü gibidir. Bunun aksine kimlik, insanın kendisini nasıl algıladığı kimle özdeşleştirdiğidir"(Güvenç, 1997:8). Bu algılama biçiminin ya da özdeşleştirmenin kendine özgü içeriği herkesçe edinilemez ve herkesçe bulunamaz birtakım özelliklere dayandırılırsa, üye-ler bu dünyada kendilerine tahsis edilen bir yerleri-nin olduğuna ve dünyanın onları beklediği düşünce-sine varırlar. Bu ise söz konusu grubun dünyayı işgal etme hakkı olduğu çünkü dünyanın onlara ait olduğu sonucunu doğuracaktır. Tüm bunlar ayrımcılık ve discriminasyonla sonuçlanabilir. Ayrımcılık ve discriminasyon biçimlerinin insanları üzerinde olumsuz psikolojik etkileri olduğu, örneğin bu tür kişilerin bir takım iç çatışmaların, suçluluk duygularının or-taya çıkacağı, düşmanlığın artacağı ve moral değerlerin bozulacağı ayrımcılık ya da discriminasyona maruz kalan grup üyelerinin de kendilerini psikolojik olarak yaralanmış ve öz saygılarını alçalmış hisset-tikleri yönünde bulgular vardır (Bilgin, 2003:108, 109). Ergun'a göre (2000:86) ise, bir toplumda topluca yaşamak, toplumun bütün bireylerine özgü ortak bir dinamik örgütlenme gerektirmektedir; bu ortak dinamik örgütlenme, ortak kişilikten başka bir şey değildir. Bu ortak kişilik başka bir deyişle belirli bir toplumun, toplumsal, temel ve kültürel kişiliğidir. İl-kel ve modern kültürlerde yapılan çeşitli araştırmalar kişiliğin biçimlenmesinde kültürün etkisinin geniş olduğunu göstermiştir. Kültürün çeşitli görünüşleri arasında yer alan aile biçimi, ana-babaların toplum-sal rolleri, dinsel farklılaşma, toplumsal değerler, tutumlar ve inançlar ve toplumsal normların ayrı ayrı etkisi çocuk eğitiminden kişiliğin gelişimine kadar rol oynar (Mahmut, 1997: 5).

Yorum: Kimlik size verilen vatandaşlık ve birey olarak ayrılmanızı, özel ve özgün olduğunuzun bir simgesidir ve yazılı evrak olarak sunulabilir. Tıp Diploması almak kimlik, hekimlik vasfını kazanmak kişiliktir. İnsanın ruhsal, düşünceleri ve sosyal yapısı ile kendini algılaması ve farkındalık ise kişiliktir (*Kişilik, sosyal varlığın kendine özgü davranış özellikleridir. Nesnelidir. Dışarıdan görüldüğü gibidir. Bunun aksine kimlik, insanın kendisini nasıl algıladığı kimle özdeşleştirdiğidir*). Sosyal değişimlere açık olması, eğitim gibi faktörler etkisi bireye göre farklıdır. Toplum ile ortak yaklaşım, kişilik sıfatını dikkatlerden çıkarır. Hacettepe Futbol Takımı, birinci ligde iken, tıp öğrenciler olarak tezahürat için maça alındık, elimize tezahürat olarak okunacak bir liste verildi. Bizden 3 sınıf büyük ağabeyimiz bize amigoluk yapıyordu. Biz bağırdık, ama hakaret ve küfür olanları atlıyorduk. *Hakem, hakem* sözlerimiz üzerine kesildi, tam okumadığımız söylendi, bir bakıma tezahürat yapıyorsunuz denildi. Biz de kötü oynuyorlar kabahat hakemde değil dedik. Ata'mın dediği gibi, "*ben sporcunun zeki, çevik ve ahlaklısını severim prensibindeyiz*", biz hekim olacağız, bizden onları söylememiz istenmesin dedik. Bize, hak verdiler ama bir daha maça götürülmedik. Toplum baskısı olabilir, dinamik örgütlenme de olabilir ama bireyi zorlayamaz, zorlamamalıdır. Ortak yaşamak, aile olmak "*Kültürün çeşitli görünüşleri arasında yer alan aile biçimi, ana-babaların toplumsal rolleri, dinsel farklılaşma, toplumsal değerler, tutumlar ve inançlar ve toplumsal normların ayrı ayrı etkisi çocuk eğitiminden kişiliğin gelişimine kadar rol oynar*" yaklaşımını geçerli kılmaz, bunlar olmasına karşın, tümünden doğumdan sonra farklılaşma olur ve kültürel değişim kaçınılmaz olarak gerçekleşir. Etkisi vardır ama etki, olayı kabul etme ile oluşabilir, bilgilenme yapılabilir ama rıza önemlidir. Aile, çok iyi ve zengin, güzel, tanıdık bir kız ile evlenme istenebilir ama yüzde elliden az insanlar bu şekilde birbiri ile evlenirler.

6. SONUÇ

Kültür konusu kişilik ve kimlik kavramları ile iç içedir. Bu iç içelik kültürün kişiliği, kişiliğin de kimliği etkilemesi şeklinde gerçekleşmektedir. Bu gerekçe dolayısıyla kimlik ve kişilik kavramları bu belirlemenin etkin olduğu kültür konusu içerisinde birer alt başlık oluşturur. Bu alt başlıkların söz konu-su silsilede kurgulanışını bilmek, toplum kavramının ele alınış biçimindeki kurucu öğelerin nereden kaynaklandığını ya da kavramların nerelerden beslendiğine dair düşünceleri belirlerken, kültürün etkileri-nin nasıl ortaya çıktığını ve bu çıkışın kültürün varlık alanı içerisinde nasıl özümsemiğini anlamayı da kolaylaştırır. Bu kolaylık sayesinde ki kültürel değişme ya da etkileşimin insan üzerindeki etkilerini toplumsal yaşamın her alanında görmek mümkün olabilmektedir.

Yorum: Kültür insanın sosyal yapısını oluşturup, üzerine giydiği kıyafet gibidir. Ancak insan kıyafet ile değerlendirme boyutunu aşmalıdır. Eskiden sosyal yapı, şapka ile anlaşılmaktaydı. Bu açıdan şapka önemli bir kimlik yapısı olup, sarıya sarılması bile tarikatın belirtisi olmuştur. Daha sonra şapka kanunu ile bu yapı kırılmaya çalışılmış ama şimdi açık olması ile durum karışmıştır. Ecevit giydiği şapka ile işçi ve köylü şapkası denilmiş, ancak o model İngiliz, Beatles'larına özgü ve onların giydiği ve yabancı kaynaklıdır, ama kültürel simge olarak ulusal yorum yapılmıştır. Dolayısıyla belirtilen "*Kültür konusu kişilik ve kimlik kavramları ile iç*

ıçedir” ve ayrıca “Bu iç içelik kültürün kişiliği, kişiliğin de kimliği etkilemesi şeklinde gerçekleşmektedir. Bu gerekçe dolayısıyla kimlik ve kişilik kavramları bu belirlemenin etkin olduğu kültür konusu içerisinde birer alt başlık oluşturur.” yerine, bir kişi algıyı tümünden değiştirmekte, simge İngiliz olmasına karşın, ulusal damga yapı yapabilmektedir. Kıyafet mi insana kişilik verir, yoksa birey mi giysiye kişilik vermektedir. Sosyal yapı mı bizi etkiler, bizler mi sosyal yapıyı etkileriz sorgusu önemlidir.

Bu teorik yaklaşımı güncel tarih açısından doğrulanabilen birçok veri içermektedir. Şöyle ki günümüzde farklı kültürler kendilerinin kabul edilebilecekleri homojen bir kültür oluşturmaya çalışmakta, bu kurgunun yolunun da giyim ve beslenme tarzlarından, TV dizilerinden, bilgisayar programlarından, kadın haklarından, eşcinsellerin özgürlüklerine kadar her alanda tek tipteştirmeden geçtiğini bilmektedirler. Derinlemesine bir analizle düşünüldüğü zaman kültür, kişilik ve kimlik arasındaki söz konusu ilişki-yi ortaya koyan bu durumun, bir yandan benimsen-meyi ihtiva ederken diğer taraftan da milli ve mahalli kültürlere sızmanın önlenmesi şeklinde bir reddediş-le de karşı karşıyadır. Söz konusu restleşme, çelişki-ler içerisinde kurgulanan farklı bireysel tutumlardan oluşabildiği gibi, sosyal bir iç bağlantı ile anlamlanan toplumsal bir inşa sürecinin sonucu olarak da gerçekleşmekte ve netice kültür, kişilik ve kimlik arasındaki sıkı bağıntı kendisini göstermektedir.

Yorum: Bir evde çocuklar bir program yerine her biri farklı dizi, film veya çizgi izlemek isterler. Tümünün de bir gerekçesi vardır. Erişkinlerde de aynı yapı olduğu için, yan oda televizyonu reklamında da belirtildiği gibi artık bireyler kendi istediğini talep eder, ama diğerinin de hakkını zedelemek istemezler. Burada “kabul edilebilecekleri homojen bir kültür oluşturmaya çalışmakta” yerine, homojen değil, heterojen yapı ile bireylerin isteği ve mutluluğu amaçlanmaktadır. Bir kalıp yerine, her birey kendi isteğini yapmaktadır. Bir pideciye, kebabçıya gidince ortak toplu değil, her birey farklı istemektedir.

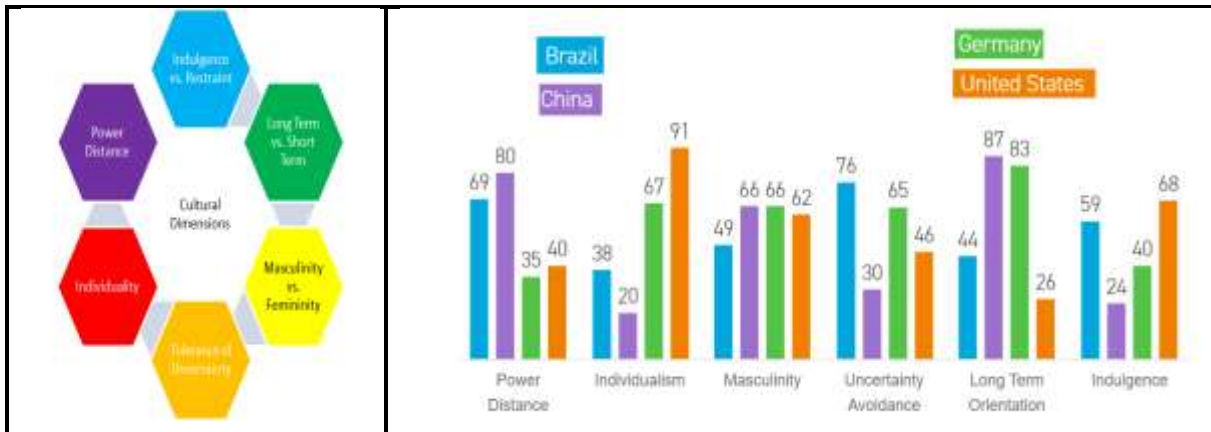
Genel Yorum

Bilgisayarlaşma çabası içinde iken, bir program ile tüm işletmenin işlerinin yapılması ve tüm bireylerin bu yapı içinde giriş yapması ile uğraşı içinde iken, bazı işletme hocaları gerekçe olarak katkı ve denetleme diyerek gelip, bilişimi bozmaya gelmişler, bunlara sadece fatura döküyoruz denilerek, etkin olmaları engellenmiştir. Çünkü bir tek program ile 100 terminal ile işletmenin çözümlenmeyeceği inancında olana kavratmak zordur. Daktilo yazarken 9 yerine 6 yazmanın düzeltilmesi zor iken, bilişimde çok basittir. Karşılaştırma algılama ve farkındalık, uygulama olmadan yapılamaz ve zarar ve iyi yerine etkin, verimli gibi özellikleri dikkate alınmalıdır.

6) Parameters of Culture⁸

https://www.researchgate.net/publication/279960990_Parameters_of_Culture

Kültürel bakış açısının 6'lı sunumu

Şekil-2: İnsanlarda kültürel genişlik ele alınmaktadır. Bu parametreler: 1) Kısa dönem veya uzun dönem bakışı, 2) dişi ve erkek boyutu, 3) tolerans veya güvensizlik, 4) bireysellik, 5) uzak durma gücü, 6) kırınglık veya hoşgörü. Brezilya, Çin, Almanya ve Amerika ülkeleri arasında farklı bakış olduğu gözlenmektedir.

Yorum

Belirtilen ülkelerin (Brezilya, Çin, Almanya ve Amerika) benzer kültürel yapı içinde olsa bile ögelere göre farklı bakış açısı olmaktadır. Kültürlerde katmanlar oluşabilir ama bunların her yapıda farklı olduğu da algılanmalıdır. Belirtilen parametreler gerçek ölçülen boyut olduğu sorgulanmalıdır. Bireysellik nasıl ölçüldüğü, farklı kültürel yapıya göre yorum değişiktir.

Mesafeler; Çin ve Brezilya'da önemli, bireysellik Almanya ve Amerika'da hâkim, cinsiyet tümünde benzer, uzun süre oryantasyon oranının Brezilya ve Amerika'da düşük olması gibi farklılıklar olacaktır. Bunun yanında kanımca her bireyin, aile içinde bile kültürel farklılıklar olacaktır. İnanç olarak, eşin biri inanan iken, diğeri de inkâr eden olabilmekte, önemli olan birbirlerine karışmamalı, sorumluluk bireysel olmalıdır.

Kültür içindeki; Trompenaar ve Woolliams bakış açıları

Şekil-3: Kültürlerde oluşan uç noktalar: 1) özel ile universal olma, 2) bireysellik ile toplumsuluk, 3) nötral veya duygusal, 4) başarmak ile kayıtsız kalmak, 5) özgün ile yaygın, 6) senkronik ile tekli olması, 7) içten etkileşim ile dıştan yönetilendir.

Yorum

Bir başka boyutta, örneğin, bireyselliğin algılanmasıdır. Toplu, bireylerden oluştuğu göz ardı edilmemelidir. Bireyin hakları ve hürriyeti, eşitlik ve kardeşlik denirken, bunun kendi sınıf içinde olduğunu söylemek bir sınırlama getirmektedir. Bunun gibi bir Amerikan Filmlerinde olduğu gibi birinde tabanca, diğesinde ise tüfek, ateş etmek için on sayısına kadar sayılacağı, aynı hakkı, eşit ve ölenlerin gömüleceği şeklinde algılanması elbet olguyu saptırmak, konu dışına çıkarmaktır. Abartı olsa bile zamanımızda benzer eşitlik ve hak algıları gözlenmektedir.

7) Kültür ve kültürel değişim⁹

<https://www.timeturk.com/tr/2012/05/08/kultur-ve-kulturel-degisim.html>

La-hey News

Kültür nedir? çok kültürlülük ne anlama gelir? özellikleri nelerdir?

En basit toplumdaki en gelişmiş topluma kadar insanların oluşturdukları tüm insan topluluklarında kültür olarak tanımlanan ortak bir olgu mevcuttur.

İnsan topluluklarını hayvan topluluklarından ayıran temel özelliklerden biri kültürdür. Hemen hemen her toplumda belirli maddi ihtiyaçları gidermek amacıyla geliştirilen bir teknik sistemin yanında insanlar arası ilişkileri inceleyen kurallar, örf ve adetler, gelenekler, fikirler ve düşünceler mevcuttur. İşte hem bu teknik sistem hem de ilişki sistemleri kültürü oluşturan temel unsurlardır. Kültür kelimesinin kapsamı oldukça geniştir. Çünkü kültür toplumun fikir kaynağından gelen bütün varlığıdır. Doğanın bize verdiği donatım, toprak, tabii kuvvetler, doğal maddeler vb. gibi tüm şeyleri biz toplumdan alıyor hatta almak zorunda kalıyoruz ki, bunların hepsi birden hayatımızın maddi, yani fikri olmayan temelini meydana getirmektedir. İşte kültür, bu fikri olmayan tabiatın, fikir ile egemenlik altına alındığı ve şekillendiği yerde başlar. Örneğin, kültür, süs, silah, ateş yakma, aletler yapma ile başlar ve dilde, ahlakta, din ve hukukta gelişir. Nitece olarak kültürsüz insan topluluklarını düşünmek mümkün değildir.

Kültür oluşmasında insanların topluluk halinde yaşamalarının etkisi fazladır. Çünkü kültür, toplumu oluşturan üyelerin sorunlarını çözümlenmek üzere oluşmuş bazı düzen ve kurallardan meydana gelmektedir.

Kültür, sosyoloji, sosyal psikoloji, sosyal antropoloji ve toplum bilimi gibi birçok bilimlerin temel kavramlarından biridir. Bu bilimlerin hepsi, insan ve grup davranışlarını anlamak ve açıklamak için bu kavrama sık sık başvurumaktadırlar. Genellikle, kültür insanların toplumda yaşamaları sebebiyle öğrendikleri şeylerin toplamı anlamında kullanılmaktadır.

Yorum: Toplumlara basit ve gelişmiş olarak kültürel olarak değerlendirme kabul edilmemelidir. Size göre gelişmişlik, zenginlik midir, yoksa insanlık, yardımlaşma mı zenginliktir? İnsan Hakları Bildirgesinde öne çıkan ve fertlerin bağımsız olduğu yapılar öne çıkmaktadır. Birçok gelişmiş ülkelerin ayrımcılık yaptığı, özellikle eşitlik kavramında sınıfta kaldığı görülmektedir. Kültürü teknik sistemler, ilişkiler, gelenekler, fikirleri ve düşüncelerden oluştuğu konusu zayıf bir yaklaşımdır. Bunlar bir kalıp oluşumlarıdır. Çevre, coğrafya yapıyı etkiler ama fikir ile anlam ifade etmektedir. Kültürün “*süs, silah, ateş yakma, aletler yapma ile başlar ve dilde, ahlakta, din ve hukukta gelişir*” yaklaşımı, bu eşyaların kültürün simgesi olduğu gereğini örtmemelidir. Kültürün insan yapısında tek ve grup olarak etkileşimi, tüm sosyal yapıda olduğu gibi elbet önemlidir. Ancak bir çözüm gibi kurallar gibi yorumlamak, onu bağımsız etkileşimden, kurumsal bir kalıba sokmaktadır ki bu kabul edilemez görülmelidir. Buna karşın “*Kültür, sosyoloji, sosyal psikoloji, sosyal antropoloji ve toplum bilimi gibi birçok bilimlerin temel kavramlarından biridir. Bu bilimlerin hepsi, insan ve grup davranışlarını anlamak ve açıklamak için bu kavrama sık sık başvurumaktadırlar. Genellikle, kültür insanların toplumda yaşamaları sebebiyle öğrendikleri şeylerin toplamı anlamında kullanılmaktadır*” yaklaşımı daha gerçekçidir. Mercedes kullanan kişi gelişmiş olarak irdelenemez.

KÜLTÜR

a. KÜLTÜR KAVRAMLARIM TARİHÇESİ

...

b. KÜLTÜREL TANITIMI

Kültür, toplumun üyesi olan insanların öğrendikleri ve paylaştıklarının hepsini kapsayan bir kavramdır.

Kültür, toplumu meydana getiren insanların oluşturduğu bir bütündür ve bu nedenle toplumsal yaşamın temel şartıdır. İnsan kültürü yaratır, ama kültürde insanı yaratır.

İnsanlar sosyal hayatta birçok değer, inanç ve toplumsal ilişkileri öğrenerek toplumsallaşır. İnsanların öğrendiği her şey kültürü oluşturur.

Kültür, bir toplumda sosyal yaşamın, ilerlemenin, değişimin, üretimin, bilimin, sanatın, eğitimin ve düşünce yapısının düzeyini belirleyen önemli bir faktördür. Kültür, insanlar arası etkileşimler sonucu oluşup geliştiği için toplumsal yaşamın bir ürünüdür.

Kültür kavramı birçok şekilde tanımlanmıştır.

Kültür konusunda yapılan tanımlamalardan bazıları şunlardır.

-Kültür, insanın kendinden önceki nesillerden devraldığı, kısmen geliştirdiği ve kendinden sonraki nesillere aktardığı sosyal bir mirastır.

-Kültür, bir toplumun üyeleri arasında paylaşılan, aktarılan ve bir değişim süreci içinde bulunan öğrenilmiş davranış kalıplarıyla bu kalıpların (inanç, değer, tavır ve maddi unsurları kapsayan) çıktılarının (ürünlerin) oluşturduğu bir yaşam biçimidir.

-Kültür, devam eden ve gelişen davranış biçimleri, başka bir ifade ile görenekler topluluğudur.

-Ralph Linton kültürü şöyle tanımlamıştır; kültür öğrenilmiş davranışlar ve bu davranışları sonuçlarından meydana gelen bir bütündür. Kültürü oluşturan unsurlar belli bir toplumun üyelerince paylaşılır ve aktarılır.

-Sumner ve Keller'e göre kültür, insanların yaşam şartlarına uyumlarının toplamıdır.

-Kültür, bir insan topluluğunun yaşam tarzı, dil ve benzeri araçlarla nesilden nesle aktarılan az çok şekillenmiş ve öğrenilmiş davranış kalıplarının tümünün bir toplamıdır.

Kültür konusunda yapılan tanımların en ünlüsü Edward TAYLOR tarafından yapılmıştır. Taylor'a göre kültür, bilgi, inanç, sanat, ahlak, hukuk, örf ve adetlerin ve insanın toplumun bir üyesi olarak elde ettiği bütün yeteneklerden oluşmuş karmaşık bir bütündür. Kültür genel olarak şöyle tanımlamak mümkündür, insanoğlunun ihtiyaçlarını gidermek amacıyla meydana getirdiği maddi ve manevi unsurların hepsidir.

Yorum: Kültürü sosyal yapı olarak, bir sistem içinde olmadan, tüm kavramları bu grup altında ele almaktadır. Bazı gruplar, aile yapısı içindekiler bir arada ele almamaktadır. Yönetim, din ve devlet kavramları aynı yapıda iken, ayrı incelenmesi, gruplar ile alt grupları birlikte ele alınmaktadır.

Kültürün belli bir yönüne ağırlık verilerek yapılan tanımlar şunlardır:

-SOSYAL MİRAS VE GELENEKLER BİRLİĞİ OLARAK: Kültür, varlığımızın yapısını belirleyen, sosyal bir süreç sonunda öğrendiğimiz uygulama ve inançların, maddi ve manevi unsurların bir bütünüdür.

-HAYAT TARZI OLARAK: Kültür bir toplumun bütün hayat biçimidir.

-İDEALLAR, DEĞERLER VE DAVRANIŞLAR OLARAK: İnsanların yaşam şartlarına uyumlarının toplamı onların kültürünü oluşturur.

-EĞİTİM ANLAMINDA KÜLTÜR: Toplumsal olarak öğrenilen ve aynı yoldan yeni nesillere aşılana davranış örüntüleri veya kalıplarıdır.

-BİREYSEL PSİKOLOJİ OLARAK: Kültür, büyütülerek bilimsel alana aktarılmış bireysel psikolojidir.

-OLUŞUM VE KÖKENİ BAKIMINDAN: Kültür, sosyal etkileşimin bir sonucudur.

-DÜŞÜNÜŞ OLARAK: Kültür, belli bir düşünceler sistemi veya bütünüdür.

-SEMBOL OLARAK: Kültür, maddi unsurların, davranışların ve duyguların, sembollere dayalı bir örgütlenmesidir.

Yorum: Kültürü bir sosyal yapı olarak irdelendiği görülmektedir. İnsan ve toplumun varlığını oluşturan öğeler olarak temel alınmadığı anlaşılmaktadır.

c. KÜLTÜRÜN ÖZELLİKLERİ

Kültürün ne olduğunu daha iyi anlamak için onun bazı özellikleri üzerinde durmak gerekir. Kültürün bazı temel özelliklerinin şöyle sıralamak mümkündür:

(1) Kültür Toplumsaldir

Her nesil kendisinden önceki nesillerden öğrendiklerini ve kendisinin kültürün bütününe katkılarını bir sonraki nesille aktarmaktadır. Bu nedenle kültür insan için kendi toplumunun bir mirasıdır. Yani birey kültürü daha önceki kuşakların çaba ve tecrübelerinin bir ürünü olarak devralmaktadır.

Kültür bir toplumsal üründür. İnsanlar arası etkileşimden doğar ve gelişir.

(2) Kültür Öğrenilir

Kültür öğrenme ile kazanılır ve sosyal kalıtım yoluyla nesilden nesille aktarılır.

(3) Kültür Değişebilir

Kültürün eski nesilden yeni nesle aktarılma bir miras olması onun değişmediği anlamına gelmez. Çünkü miras devralan yeni kuşak yaptığı yenilik ve değişimlerle kültürün zenginleşmesine yardım eder. Mevcut kültüre yeni bazı unsurlar eklendiği gibi bazı unsurlarda çıkarılır.

Kültür durgun olduğu kadar değişkendir. Kültür belli bir kişi veya toplumca oluşturulmaz. Kültür zamanla değiştiği gibi, gruptan gruba da farklılık gösterir. Kültürün bütün parçalarının değişme hızı ve temposu aynı değildir.

Kültür değişir ama bu değişim uyum yoluyla gerçekleşir. Her ne kadar doğal şartlar kültürü değiştirecek kadar güçlü olmasa da kültürler zaman boyutu içinde doğal çevreye uyum gösterirler. Toplumsal şartlar ve ihtiyaçlar değiştikçe geleneksel çözüm yollarının sağladığı doyum düzeyi de azalır ve değişir. Değişen şartlar karşısında ortaya çıkan ihtiyaçları karşılayacak ve sorunları çözecek yeni yol ve yöntemler veya araçlar oluşturulur. Kültür, yeni ihtiyaçlar ve sorunlar karşısında insanların geliştirdikleri yeni fikirler ve icatlarla değişime uğrar.

(4) Kültür Aktarılır ve Sürekli Dir

Kültür öğrenilir, alışkanlık haline getirilir ve sonuçta sosyal kalıtım yoluyla nesilden nesle aktarılır.

Bütün hayvanlar öğrenme yeteneğine sahiptir. Ancak öğrendiklerini bütünüyle yavrusuna bilinçli öğretebilen tek canlı insandır.

Kültürün temel aktarma aracı Dil'dir. Çünkü toplumda oluşturulan bütün kültür unsurları sözlü veya yazılı dille daha sonraki nesillere aktarılır.

Kültürden söz edildiğinde insanlar öncelikle töreleri düşünür. Çünkü kültürün sürekliliğini gelenek ve görenekler oluşturur.

(5) Kültür İhtiyaç Gidericidir

Kültür çeşitli ihtiyaçları giderici bir özelliğe sahiptir. Kültür insanların hem fizyolojik hem de sosyal ihtiyaçlarını giderir. Kültür, insanların temel biyolojik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılıyorsa, demek ki, bütün kültürlerde ortak kültürel unsurlar ve kurumlar mevcuttur. Kısaca kültürün ihtiyaçları karşılaması bize kültürün bazı ortak noktalarının varlığını ispatlamaktadır. Çünkü biyolojik ihtiyaçlar hemen hemen bütün insanlarda aynıdır.

(6) Kültür Öğeleri Arasında Bir Ahenk Mevcuttur

Her kültür. Kendi unsurlarıyla tutarlı ve dengeli bir bütünlük teşkil eder. Yani toplumlarda aile, hukuk, sanat, ekonomik hayat, örf, adetler, ahlaki değer yargıları adeta birbirini tamamlayan bir bütün halinde görülür.

(7) Kültür Kurallar Sistemidir

Kültür, toplumca benimsenen ideal kural ve davranışlardan oluşmaktadır. İnsanların toplum halinde yaşamalarını belirleyen yazılı ve yazılı olmayan kurallar kültürün bütünlüğünü ve devamlılığını sağlar. Çünkü kurallar sayesinde kültürel birikim sağlanır ve yeni nesillere aktarılır. İnsanlar kurallar sayesinde çalışır ve kültür öğelerini oluştururlar.

(8) Kültür Bütünleştiricidir

Kültürün oluşturulan bütün öğeleri, uyumlu ve bütünleşmiş bir sistemi oluşturma özelliği taşır. Kültürel bütünleşme sağlanmadıkça toplumda sosyal-kültürel ve ekonomik alanlarda önemli uçurumlar oluşur.

Yorum: Kültür sosyal yapı olarak ele alınmaktadır. Bu yapıya uyan ve kurala uyan ile bu yapıya karşı olanlar, bireyler kendi görüşünü ele alanlar ayrılmalıdır. Burada kurala uyan, kısaca emirleri yerine getiren, kurum kültürüne uyarsanız elde edecekleriniz belirtilmektedir.

1) **Toplumsaldir:** sosyal boyut irdelerken, Yüksek Teknoloji ve Birey Hakları boyutunda ise bireysellik öne çıkar, artık çocuklarımızın bizden çok farklı olduğu, bizim kural ve yaklaşımlarımızı kabul etmedikleri gerçeği göz ardı edilmiştir.

2) **Kültür öğretilir:** Örf, adet ve gelenekler öğreten yaşlılar ise, artık onların sözünün geçmediği, eğitim boyutunun üniversite ile neredeyse 40 yılı alan bir kişinin öğrendiği farklı boyutlar, farklı yapılar, ki artık bu bir kültürel değişimin ögesidir.

3) **Kültür değişebilir.** Değişmek ile gelişmek aynı değildir. Farklı kültürel yapı, mutlaka belirli geçen tarih şeklinde olmamaktadır, göçmenler, mevcut kültürleri endüstri olsa bile, gittikleri yerde göçebe kültürü yapısındadırlar. Bu yaşam şartlarına göre değişmektedir.

4) **Kültür Aktarılır ve Sürekli Dir:** Birçok eğitimin kültürel yapının devamı iken, zamanımızda ise eğitim çağdaş kültürün ötesi hedeflenerek, kısaca değişime olanak veren olması istenmektedir, bu açıdan değişim temel alınması arzu edilmektedir. Eğitim dili kolejlerde yabancı dildir ve temel olarak farklı yapıdaki Batı ülkeleri (İngiliz, Amerika, Fransa ve Almanya) örnek verilmektedir.

5) **Kültür İhtiyaç Gidericidir:** Burada işinin devamlılığı için kültürel kurallara uymalı, yoksa işini kaybedersin denilmektedir. Devlet işsizlik sigortası ve Çocuk Koruma Kanunu temelinde gerekirse çocuğu aileden alıp Devlet korumasına alabilmektedir. Birçok kişi anneannesinin

davranışlarından kırgın ve kızgındır, bu açıdan ihtiyaç değil, sıkıntı doğuran olabilmektedir. Biyolojik ihtiyaçlar bütün insanlarda aynı olduğu iddiası, insanları robot, makine olarak, işçi olarak görmenin bir yansımasıdır.

6) **Kültür Öğeleri Arasında Bir Ahenk Mevcuttur:** Çok aykırı ve birbirini tutmayan davranışlar olabilir, ama kurala uymak ahengini sağlamış olursun. Irza geçmenin cezası öldürme, kanı kan olarak temizlemek gerekli ise, bu hukukta kasıtlı suça girmektedir, ahenk olasılığı yoktur.

7) **Kültür Kurallar Sistemidir:** Eğer siz kültürel yapıyı kural içine alırsanız, insanlara zincir takmış olursunuz, hiçbir kişisel yaklaşımı olamaz, sadece kuruma itaat etmesi ile var olabilecektir.

8) **Kültür Bütünleştiricidir:** kısaca eğer kurallara uymaz iseniz, büyük uçurum olacaktır, yaklaşımı, aman sakın yoldan çıkma uyarısıdır. Birey hakları nerede kalmaktadır, sorgusu gündeme gelmektedir.

Kısaca karşı çıkılan boyut; “*vardır, mevcuttur*” gibi kesin vurgu içine olmasıdır. Olabilir, değişebilir, bireye göre farklılıklar olabilir denilmemekte, kesin kuralsaldır. Bu yapı Endüstri Kültüründe Hoca yapısındaki olanlar bilgilerinin kesin ve doğru olduğu algısı ile davranmalarının bir sonucudur. Kişiye farklı yorum olanağı sağlamamaktadır. Aman sakın kurallara karşı çıkma yoksa toplumsal büyük uçurum olur korkusu yayılmaya çalışılmaktadır. Aman bu şekilde cevap vermez isen sıfır alırsın korkusuna benzetilmektedir.

d. KÜLTÜRÜN FONKSİYONLAR

Kültürün fonksiyonu, kendisini oluşturan kurumların fonksiyonlarının toplamından oluşmasına rağmen bu kurumların fonksiyonlarından oldukça farklıdır. Bir kültürün temel fonksiyonlarını şöyle sıralamak mümkündür:

(1) Kültür Bir Toplumu Diğerinden Ayırır

Toplumların dünyadaki varlıklarını belirleyen en önemli özellik kültürleridir. Yoksa toplumlar üyeleri açısından tamamen birbirine benzerler.

(2) Kültür Bir Topluma Ait Değerleri Bünyesinde Toplar

Aynı kültürü paylaşanlar kendi bireysel ve toplumsal hayatlarına belli bir anlam veren ortak bir dünya görüşüne sahip olurlar.

(3) Kültür Bir Sosyal Dayanışma Aracıdır

Aynı kültürün üyeleri olan insanlar belli değerlerin korunmasına topluca inandıkları için aralarında ister istemez bir sosyal dayanışma oluşur.

(4) Kültür Koordinasyonu Sağlar

Kültür, toplumsal bir yapının hem kalıbını hem de kapsamını dolduracak veya şekillendirecek malzemeleri tedarik eder.

(5) Kültür Sosyal Kişiliğin Oluşmasını Sağlar

Toplumu oluşturan insanlar özellikle kültürün maddi olmayan öğeleri sayesinde sosyal bir kişiliğe sahip olurlar.

(6) Kültür Grup ve Toplum Hayatını Düzenler

Kültür insanların sosyal ihtiyaçlarını gidermek için vardır.

Yorum: Toplumsal kültür demek, göçebe, tarımda şehirler ve kurumsal olan Endüstri Kültür içinde vardır. Yüksek Teknoloji ve Birey Haklarında ise tam karşısı vardır, bireyin haklarının korunması, gözetilmesi ilkesi, kısaca Avrupa Konseyi ve İnsan Hakları Mahkemesinin ilk iki maddesi dışlanmaktadır. Globalleşmede artık toplumları ayırması değil, bütünleşmesi ve bireylerin ayrışması hukuksal esastır. Kurallara uymama, düzenlemelere karşı çıkma suç kapsamında değildir (TCK Madde 2). Kurum kültürü vurguları yapılmaktadır.

e. DAVRANIŞLARIMIZA YÖN VEREN KÜLTÜR KALIPLARI

Her toplumun kendine özgü düşünce, inanç ve değer sistemleri vardır. Bunlar toplumda iyi veya kötüyü belirlemede, toplumu tanımda ve işlerin hangi yöntemlerle yapılacağını saptamada oldukça etkilidirler. Toplumların farklı gelenekler, görenekleri, ahlaki değer yargıları ve inançları mevcuttur. Bunlar her toplum için doğru ve değerli olmayabilir. Kültürün bu öğeleri zamanla kalıplaşır ve birbirine uyumlu hale gelir.

Toplumsal yaşamda birçok işi yapar veya çeşitli davranışları sergileriz. Ama yaparken tam olarak bilinçli düşünmeyiz. Çünkü toplumda hemen hemen herkes bunları yapmakta ve aynı zamanda onay görmektedir. Onun için toplumca benimsenen bir davranışı sergilerken onun yanlışlığını düşünmeyiz. Bunun nedeni, o davranışın artık kalıplaşmış olmasıdır. Davranışlarımıza yön verev kültür kalıplarını şöyle sıralamak mümkündür.

(1) Değerler

(2) Sosyal Normlar

(3) Örf, Adet ve Gelenekler

(4) Anomi

Yorum: Bir kural, İnsan Hakları ve etik ilkelere aykırı ise, burada belirtildiği gibi, yaklaşım olarak “*Toplumların farklı gelenekler, görenekleri, ahlaki değer yargıları ve inançları mevcuttur. Bunlar her toplum için doğru ve değerli olmayabilir. Kültürün bu öğeleri zamanla kalıplaşır ve birbirine uyumlu hale gelir*” ifadesi olabilir ama, bunu kabul edileceği anlamında olmamalıdır. Ancak haklar devreye girince tüm bu kurallar çöker. Rektör iken iki olaydan söz

edeceğim, bir futbol maçında televizyonda oyuncular kavgaya tutuşmuş ve haber elemanı bana sordu, ben derhal görüntüyü verin haklarında soruşturma açacağım, bir öğrenci spor bölümü olarak katıldıkları bir maçta kavga edemez dedim ve Atatürk'ün vurgusunu, zeki, çevik ve ahlaklı unsurlarını belirttim. Sonuçta televizyon o çekimi kaybettiğini söyleyerek olay sonlandırdılar. Ama ikincisi, 14 farklı spor karşılaştırması ile öğrenciler arasında müsabaka düzenlendi ve 950 kişi katıldı. Hakemlere Atatürk'ün sözünü hatırlattım ve tavizsiz uygulansın istedim. İlk basket maçınca hakeme küfürler yapıyordu, yan hakemin dikkatini çektim ve orta hakeme giderek oyun durduruldu ve küfreden takım hükmen mağlup ilan edildi ve bir daha hiçbir şekilde küfredilmedi. Burada toplumun benimsediği veya ses çıkarmadığı usuller olabilir ama hukuk devreye girince tümü ortadan kalkar. Doğru ve değer kavramları İnsan Hakları ve Etik ilkelere aykırı olmamalıdır.

2. SOSYALLEŞME

Kalıtım, içsalgı, içgüdüler, dürtüler, zekâ gibi biyolojik ve fizyolojik faktörler insan kişiliğinin maddi temelini oluşturur. Ancak insan dünyaya geldikten sonra ailesinden ve bağlı olduğu toplumdaki da birçok şeyler almaktadır. Bunlar da insan kişiliğinin manevi temelini oluşturmaktadır. Kişiliğin maddi temelini oluşturan birçok özellik hayvanlarda da mevcuttur. İnsanları hayvanlardan ayıran en önemli özellik onların toplumda kazandıklarıdır. Yani çevresinden aldığı manevi kültür öğeleridir. İnsanları hayvanlardan ayıran önemli bir özellik de insanların, soyut kavramlarla düşünebilmeleri, karar almaları ve seçme yeteneğine sahip olmalarıdır.

Gerçekten de insanlar planlar yapar ve bunlara göre hareket tarzları belirler.

İnsanlar sosyal gruplarda doğarlar ve toplumsal özelliklerini bu sosyal grupların içinde kazanırlar. Bireyler, toplumda yaşamak için gereken bilgilere ve değerlere bu gruplar aracılığıyla sahip olurlar. Bu bilgi ve değerleri benimsedikleri müddetçe bir toplumun üyesi olurlar. İşte bir toplumun üyesi olma sosyalleşme olarak değerlendirilmektedir.

a. SOSYALLEŞMENİN TANIMI

Sosyalleşme süreci sayesinde insanların yaşam biçimleri hayvanların yaşam biçimlerinden ayrılır. Sosyalleşme süreci, yeni doğan bireylerin mevcut kültürü ve toplu yaşam tarzını kabullenmelerini ve topluma uyum sağlamalarını kolaylaştırır. Bu süreç insanın doğumuyla başlar ve yaşamı boyunca devam eder.

Sosyalleşme konusunda yapılan tanımlardan bazıları şunlardır:

-Sosyalleşme, başkalarıyla olan ilişkileri vasıtasıyla bireye, iyi-kötü, doğru-yanlış gibi toplumun yargı ölçütlerinin, diğer büyük değer ve normlarını toplumca kabul edebilir tutum ve alışkanlıkların, becerilerin iletilmesi sürecidir.

-Bireysel açıdan sosyalleşme, insanın hayvansal yönlerini bırakarak, insani değerler kazanması ve kişiliğini bulması sürecidir.

-İnsanın diğer insanlarla karşılıklı etkileşimi sonunda belli bir toplumun yapma, duyma ve düşünme biçimlerini öğrenmesini ve benimsemesini sağlayan süreçtir.

-Sosyalleşme, yapısında karmaşıklığı içeren, toplumsal açıdan başarılı bireylerin yetişme sürecidir.

Bazı sosyal bilimlerden sosyalleşmenin tanımı şöyle yapılmıştır:

-Psikoloji açısından sosyalleşme, toplumda mevcut olan, kabul gören davranış kalıplarının toplumu oluşturan üyeler tarafından içselleştirilmesi ve benimsenmesidir.

-Sosyal Antropoloji açısından sosyalleşme, toplumda var olan kültürün insanlar tarafından öğrenilmesidir.

-Sosyoloji açısından sosyalleşme, bir kişinin bütün yaşamı boyunca toplumun sosyo-kültürel öğelerini öğrenmesi, içselleştirmesi, deneyimlerin ve anlamlı toplumsal kurumların (aile, okul gibi) etkisi altında kişilik yapısıyla bütünleşmesi ve bu yolla da yaşamak zorunda olduğu toplumsal çevresine uyması sürecidir. Bu tanımda üç temel özellik açıklanmaya çalışılmaktadır. Bunlar, kültürün kazanılması, kültürün kişilikle bütünleşmesi ve sosyal çevreye uyumun sağlanmasıdır.

Bu tanımları dikkate alarak sosyalleşmeyi şu şekilde tanımlamak mümkündür. Sosyalleşme, insanın toplumsal yaşamda diğer insanlarla birlikte ortak bir yaşam sürdürebilmesi, toplumun, örf, adet, gelenek ve göreneklerine itaat etmesi, giyinme, yeme, içme, oynama, eğlenme ve çalışma açısından bazı temel yöntemleri kabul etmesi, toplumsal yaşamın kurallarına uyması ve kendisine verilecek rolleri sağlıklı bir şekilde yerine getirmesi sürecidir.

b. SOSYALLEŞMENİN GENEL NİTELİKLERİ

İnsanların topluma uygun birer fert olmalarını sağlayan sosyalleşmenin özelliklerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

1.Sosyalleşme içinde dünyaya gelinen bir toplum için söz konusudur. İnsanlar içinde doğduğu toplumlarda sosyalleşmelerini tamamlarlar.

2.Sosyalleşme sayesinde insanlar toplumda geçerli olan değerleri, tutum ve davranış kalıplarını ve toplumsal düşünme tarzlarını öğrenirler.

3.İnsanların farklı kalıtım yapısı ve deneyimleri olduğu için birbirlerinden farklıdır.

4.Sosyalleşme insanların toplumsal yaşamın etkili ve önemli bir üyesi olmaları durumunu inceler.

c. SOSYALLEŞMENİN TEMEL FAKTÖRLERİ

Toplumsal yaşamda birliği, beraberliği, düzenliliği ve devamlılığı sağlamayı amaçlayan sosyalleşmenin temel fonksiyonlarını şöyle sıralayabiliriz.

1.Sosyalleşme toplumsal düzenin devamlılığını sağlamak için gerekli olan bilgi ve teknikleri toplum üyelerine planlı ve amaçlı olarak vermeye çalışır. Bir aktarımında bireyler arasında ayırım yapılmaz.

2.Sosyalleşme, toplumsal amaçların gerçekleştirilmesinde insanları motive eder. Sosyalleşme insanlara belli umutlar aşılabilir ve onların toplumda birtakım beklentiler içine girmelerini sağlar.

3.Sosyalleşme, insanlara belirli durumlar karşısında nasıl davranmaları gerektiğini öğretir.

4.Sosyalleşme bireysel ve toplumsal umut ve beklentileri dengeler. İnsanların beklentileri farklıdır. Buna rağmen sosyalleşme, insanların toplumsal yaşama uygun olarak beklentilerini gerçekleştirmelerini sağlar.

5.Sosyalleşme, insanların toplumda üstlenecekleri rolleri öğrenip benimsemelerini sağlar.

6.Sosyalleşme, insanların benliklerinin gelişmesini sağlar. Benlik, kişinin hem başkalarıyla paylaştığı hem de onu çevreden ve başkalarından farklılaştıran ayrıntıların bilincine varmasıdır. Dolayısıyla benlik, insanın diğer insanlarla ve dış evrenle ilişkileri sonucu oluşmaktadır. Buna göre sosyalleşme, çocuğun sadece kültürel özellikleri algılaması ve benimsemesini değil aynı zamanda benlik ve kişilik kazanmasını da sağlamaktadır.

d. SOSYALLEŞMEYİ SAĞLAYAN ARAÇLAR

Sosyalleşmenin temel amacı, toplumsal yaşamdır. İnsanlar doğduğu andan itibaren sosyalleşme süreci içine girerler. Bu sürecin sağlıklı devam etmesinde çeşitli ortam ve grupların rolü söz konusudur. Çünkü bu grup ve ortamlar insanları hem kendine göre hem de toplu yaşama uyum sağlayacak biçimde sosyalleştirir.

Toplumsal yaşama için insanların sosyalleşmelerini sağlayan bazı temel araçları şöyle sıralamak mümkündür:

(1) Aile

İnsanların sosyalleşmesinde ilk ve en etkili araç ailedir.

Çocukların ilk toplumsal ilişkileri, ailenin bir ferdi olarak gördükleri muamele doğrultusunda aile ortamında belirlenir. Aile, çocuğun ilk hayat derslerini aldığı yani tecrübeler kazandığı bir sosyal kurumdur.

(2) Arkadaş Grubu

Arkadaş grubu, aileden sonra çocuğun sosyalleşmesinde önemli etkilere sahiptir. Çocuk arkadaşları arasında, mücadele etmeyi, hakkını korumayı, paylaşmayı, başarıyı, sevmeyi öğrenir.

Okul çağındaki arkadaş grupları, genellikle kurallar doğrultusunda nasıl hareket edileceği konusunda çocukları sosyalleştirir. Arkadaş grupları, boş zamanları değerlendirmede görünüm, cinsel yaşam gibi konularda insanların sosyalleşmelerine yardımcı olurlar.

(3) Okul

Çocukların her bakımdan sosyalleşmelerini sağlayan en önemli sosyal kurum okuldur. Okulda çocuklar kendi yaşitları içinde yaşar, onlarla yaşamı ve çalışmayı paylaşır.

Okul daha resmi ve örgütlü bir sosyalleşme kurumudur. Okul insanlara yalnızca bilgi ve beceri kazandırmaz aynı zamanda toplu yaşamının sorumluluklarını da öğretir. Okul çocuğun yaşamında bilmediği ve daha sonraki yaşamını kolaylaştıran birçok şeyi öğretir. Özetle okul, sosyalleşmenin kalıplarını genelleştirir ve çocukların daha üst seviyelerdeki toplumsal problemlerle mücadele etmelerini kolaylaştırır. Aynı zamanda geçerli olan toplumsal değerleri benimsemelerine yardımcı olur.

(4) Kitle İletişim Araçları

Günümüz toplumlarında insanların sosyalleşmelerinde, aile, okul ve arkadaş grubu kadar kitle iletişim araçlarının da etkisi vardır. İnsanlar kitle iletişim araçları sayesinde iyi bir yaşam tarzı, dünyadaki diğer toplumlar, ülkenin sorunları, toplumsal sorumluluk ve vatandaşlık görevleri gibi konularda bilgi sahibi olurlar ve öğrendiklerine paralel olarak da davranış tarzları sergilerler.

e. SOSYALLEŞME SÜRECİ

Bir sosyal olgu olarak sosyalleşme süreci, bireyin doğuştan başlayarak toplum üyeliğine kabul edilmesine kadar geçen tüm evreleri kapsamaktadır. Sosyalleşme süreci ile fert toplumun sosyal merkezine doğru ilerler ve toplumun kabul ettiği bir kişi durumuna gelir. Sosyalleşme sürecinin temel unsurlarından biri uyarılardır. Gerçekten çocuklar günlük yaşantılarında birçok şeyi 'yap', 'yapma' uyarıları sonucunda öğrenir. Sosyalleşme, insanın yaparak, deneyerek, yanılarak, karmaşık etkileşimler ve duygusal ilişkiler içinde tamamladığı bir süreçtir.

f. SOSYALLEŞME ÇEŞİTLERİ

Toplumda bazı insanların daha uyumlu, bazılarının ise daha uyumsuz davranışlar sergilediği bir gerçektir. Bunun nedeni sosyalleşme sürecinde geçirdiği evrelerle yakından ilişkilidir. Buna göre sosyalleşmeyi başarılı ve başarısız diye ikiye ayırmak mümkündür.

(1) Başarılı Sosyalleşme

Başarılı bir sosyalleşmeyi, bireyin yeni öğrendiği tutum ve davranışların daha önce öğrendiklerinden ayırt edilebilmesi, toplumsal normların ve bunlara uygun davrandığı veya davranmadığı zaman karşılaşılabileceği ödül ya da cezaların bilincinde olması biçiminde tanımlamak mümkündür. Başarılı bir sosyalleşme istenilen tutum ve davranışlar engellendiği zaman oluşan bunalımlı durumlardan bireyi başka yönlere kanalize ederek veya bundan kurtulmanın yol ve yöntemlerini öğreterek sağlıklı bir kişiliğin gelişmesine yardımcı olur.

(2) Başarısız Sosyalleşme

Kişisel veya çevresel faktörlerden dolayı bazı insanlar içinde oldukları çevreye uyum sağlayamazlar. Böyle durumlarda insanlar ya kendi içinde çelişen ya da toplumun değer ve normlarıyla çatışan davranış kalıpları geliştirirler. Bu duruma başarısız sosyalleşme denir. Kısaca başarısız sosyalleşme, bireyin sosyal hayatına veya kişiliğine etki eden kalıtım, fiziki çevre ve kültürel şartların biri ya da birkaçının etkisi sonucu oluşan bir durumdur.

Yorum: Bir insan toplumun ögesi olması, onun benliği ve kişiliğini toplum içinde yitirmesi anlamı, bazı kültürlerde öngörülmektedir. Yüksek Teknoloji ve Birey Hakları yapılanmasında ise tam tersi, bizim Anayasa ve Yasalarımızda da kişiliğin korunma ve gözetilmesi esastır. Kısaca birey suç dışında ancak bilgilenme ve rıza ile kabul edebilir ve aynı şekilde yapması da gereksizdir, katkıda bulunmalı, değişim ve gelişim üzere olmalıdır. Zamanımızda sosyalleşme değil, bireyselleşme boyutu öndedir. Sosyalleşmenin genel özellikleri: a) bir toplum için söz konusudur ki birey bunun içinde yoktur, b) geçerli olan değerleri, tutum ve davranış kalıplarını ve toplumsal düşünme tarzlarını öğrenir, kısaca kendisini değil, emirleri öğrenir ve yapmalıdır, ödev ve görev kapsamı vardır, c) insanların farklı kalıtım yapısı ve deneyimleri olduğu için birbirlerinden farklıdırlar bu açıdan etkili ve önemli bir üyesi olmaları durumunu inceler yaklaşımı, kendini ayrı görmekte isen de önemli olan toplumdaki konumudur vurgusudur. Temel faktörler kabul edilemezlerdir.

Sosyalleşmeyi sağlayan olarak tanımlananlar bir bakıma çocuklardan ve aileden başlayarak beyin nasıl yıkanır, nasıl bireyler kalıplar içine alır belirtmektedir. **Aile ve Arkadaş Grubu:** “genellikle kurallar doğrultusunda nasıl hareket edileceği konusunda çocukları sosyalleştirir” ifadesi ile sosyalleşme bireyin kendi benliği ile nasıl kimlik kazanacağı yerine, kural ve kalıplara girmesi ve nasıl hareket edeceğini de öğretmesi olarak görülmektedir. **Okul:** “toplulu yaşamının sorumluluklarını da öğretir. çocukların daha üst seviyelerdeki” üst seviyeye çıkabilmek için ödev ve görev halkasına alınmakta, haklar boyutu kaldırılmaktadır. **Kitle**

İletişim Araçları: “öğrendiklerine paralel olarak da davranış tarzları sergilerler” yaklaşımı ile bireyin tüm çevresi kapatılmakta, dışarı çıkabilmesine olanak sağlanmamaktadır.

Sosyalleşme süreci olarak yazılanlar tam bir dikta yapısının içindedir. Şöyle ki: a) “*Sosyalleşme sürecinin temel unsurlarından biri uyarılardır*” notu açıktır, bilgilenme yerine uyarı yapılmaktadır. Rıza ve kendi kararı yoktur. Hiç akılı yerinde olmayana yapılan yaklaşımdır. Bu yöntemi din adamları kendi tarikatlarından kaçmamaları için sıklıkla yaparlar, her bireye tövbe et diyerek, peşin günahkâr kabul ettirirler, b) “*çocuklar günlük yaşantılarında birçok şeyi 'yap', 'yapma' uyarıları sonucunda öğrenir*” yaklaşımı ile belirgin emir altında bir er gibi yetişmesine eğitim demektedirler.

Sosyalleşme Çeşitleri tanımlamaları da benzer zorlama yapısındadır. Aynen alınan cümleler: a) “*Başarılı Sosyalleşme: toplumsal normların ve bunlara uygun davrandığı veya davranmadığı zaman karşılaşabileceği ödül ya da cezaların bilincinde olması biçiminde tanımlamak*”, b) “*Başarısız Sosyalleşme: toplumun değer ve normlarıyla çatışan davranış kalıpları geliştirirler*” yaklaşımı ile topluma uymak, kulu ve kölesi olmak başarılı, değer ve norm dışına çıkmak, çatışmaktır diyerek, başarısız denilmektedir. Bireyin düşüncesi, **Fikri Hür, Vicdanı Hür, İrfanı Hür** kavramları yoktur.

2. KÜLTÜR ÇEŞİTLERİ VE KÜLTÜREL SÜREÇLERİ

a. KÜLTÜR ÇEŞİTLERİ

Kültürel sınıflama yapılırken birçok farklı ölçütler alınmaktadır. Başka bir deyişle, sosyal bilimciler inceleme alanlarına göre kültürü farklı biçimlerde sınıflamaktadır. Tabii durum böyle olunca bu sosyal bilimcilerin sınıflamada temel aldıkları kıstaslar da farklı olabilmektedir.

(1) Maddi ve Manevi Kültür

Toplumda insanlar çoğu zaman kültür denilince, sadece o toplumun bilim, sanat, ahlak, din, hukuk, gelenek, görenek, ideoloji ve inançları gibi kültürel öğelerini anlamaktadır. Böyle bir anlayış yanlış olmamasına rağmen sadece eksiktir. Çünkü her toplumun kendine ait olan bu kültürel öğelerinin yanında bir de o kültürün maddi öğeleri de mevcuttur. Kültürü maddi ve manevi diye ikiye ayırmak mümkündür.

(a) Maddi Kültür

Maddi kültürün temelini, insanın tabiata karşı yaptığı her şey oluşturur.

(b) Manevi Kültür

Manevi kültürü, toplumların örf, adet, gelenek, görenek, ahlak kuralları, inanç ve ideolojileri oluşturur.

(2) Genel Kültür ve Alt Kültür

Bu ayırım kültürün yaygınlık derecesine göre yapılmıştır. Bu kıstasa göre kültürü, genel ve alt kültür olmak üzere iki gruba ayırmak mümkündür.

(a) Genel Kültür

Genel kültür, her toplumun sahip olduğu ve sadece kendine has olan özellikleri içerir. Belli bir toplumun paylaştığı ve benimsediği değerleri, inançları, davranış tarzları, yaptırım biçimleri, örf, adet, gelenek, görenekleri o toplumun genel kültürünü oluşturur.

(b) Alt Kültür

Toplumların genel kültürü büyük bir sistem olarak birçok alt kültürel sistemi bünyesinde barındırmaktadır. Alt kültür toplumun temel kültür unsurlarını paylaşan fakat bunun dışında kendini diğer gruplardan ayıran değer, norm ve yaşam biçimleri olan grupları kapsar. Alt kültür grup kültürünün genel kültürden farklı olduğu anlamına gelmektedir.

(3) Gerçek Kültür ve İdeal Kültür

Bu kültür sınıflaması, toplumda kültürel olarak belirlenen uyumsuzluk kriteri dikkate alınarak yapılmıştır. Buna göre kültürü gerçek ve ideal olmak üzere iki gruba ayırabiliriz.

(a) İdeal Kültür

İdeal kültür, toplumun birlik ve beraberliğini sağlayan norm ve değerlerin yalnızca kurallarda geçerli olmasıdır.

(b) Gerçek Kültür

Gerçek kültür, toplumu bir arada tutan norm ve değerlerin pratikteki, günlük yaşamdaki uygulaması ya da bulunuş şeklidir.

İdeal ve gerçek kültür ayırımı, kültür içindeki bir farklılığı ifade etmektedir.

(4) Postfigurativ, Cofigurative ve Prefigurative Kültür

Bu kültür ayırımı, öğrenme zamanına göre yapılmıştır. Bu sınıflamaya göre üç çeşit kültür vardır.

(a) Postfigurativ Kültür

Bu kültür biçimi sonradan öğrenilen kültürdür. Yani insanların atalarından öğrendiği kültürdür.

Toplum üyeleri bu kültürü genellikle yavaş yavaş öğrenir. Daha çok ilkel toplumlarda geçerli olan bir kültürdür.

(b) Cofigurative Kültür

Cofigurative kültür, toplu yaşamda insanların birlikte olmaları sonucu öğrenilen bir kültür biçimidir. Bu kültür biçiminde temel nokta, yaşlıların yeni nesil için örnek bir davranış modelleri oluşturmalarıdır.

(b) Prefigurative Kültür

Bu kültür yaşlıların gençlerden öğrendiği kültür biçimidir. Yaşlıların, gençlerin yarattığı kültürel değerleri benimsemesi yani yeni ve eski kültürün birleşmesidir.

Yorum: Kültür çeşitleri olarak ele alınan, tek bir kültür yapısı olduğu ve bunun irdelenmesidir. Kültür öğeleri, parametreleri yerine, basit sınıflama temel alınmıştır. Maddi ve Manevi olarak vurgulanmıştır. Burada sosyal boyutun bu şekilde ele alınması, bakış açısının tek bir yan ile bu hususları kendi açısına göre yorumlama imkânı vermektedir.

Genel Kültür ve Alt Kültür tanımlaması ile, bir bakıma sermaye mensubu üst veya genel kültür iken, işçi sınıfı da alt kültür olup, farklı yapısı ile bunu tanımlamakta, ancak onlara insanlık boyutu olarak alt sıfatı ile aşağılamaktadır. Kültürlerde İnsan Hakları temelinde eşitlik ilkesi ile alt ve üst yaklaşımı yapılmamalı, yapılamaz görülmelidir.

Gerçek ve ideal kültür yaklaşımı da ideal yaratıp, bireyin insan olduğu unutulmuş, bir rekora ulaşması, ödev ve görevlerinde başarılı olması, sermayedar ise daha çok kazanç sağlaması sistemine uygundur.

Öğrenme zamanına göre olan kültür yaklaşımında; a) “*insanların atalarından öğrendiği kültürdür*” yaklaşımı ile insanın tarihi ve geçmişini benimsemesi değil, onu tenkit etmesi ve kabul etmemesi boyutudur. İyiler alınabilir, yanlış ve kötü olanlar terk edilebilir, ancak Endüstri Kültüründe bireyler atalarından sistematik olarak, gerekçeli şekilde kopmalıdır. Fedakârlık ve yardım gibi durumlar kültürün temel ögesi değildir, b) “*yaşlıların yeni nesil için örnek bir davranış modelleri oluşturmalarıdır*”, çok insancıl gibi görünse de yaşlıların da kendi özellikle Tarım Kültürü geleneklerini bırakıp, Endüstri Kültürüne uymaları istenmektedir, c) “*Yaşlıların, gençlerin yarattığı kültürel değerleri benimsemesi yani yeni ve eski kültürün birleşmesidir*” ifadesine karşın, neden birleşmeli sorusu sorulmamaktadır. Farklı kültürel öğeler birleşirse artık tek bir kültürel model oluşur. Burada bir kültürün diğer kültürleri yok ediş yöntemi belirtilmektedir.

b. KÜLTÜREL SÜREÇLER

Yorum: Bu konu kültürel etkileşme başlığında makale içinde incelenmiştir.

4. KÜLTÜREL DEĞİŞME VE ÇEŞİTLERİ

Değişme insan topluluklarının temel bir niteliğidir. Çünkü yeryüzünde değişmeyen toplum yoktur. Ancak değişimin hızı, yönü, çeşidi toplumdaki farklılıklar gösterir. Geleneksel özelliklerin yoğun olduğu toplumlarda değişim hızı, modern toplumlara göre daha yavaştır.

Değişme, planlı veya plansız bir şekilde herhangi bir sistemin, bir süreç ya da bir ortamın belli bir durumdan başka bir duruma geçirilmesine denir.

Kültür değişimi, bir toplumun maddi ve manevi kültür öğelerinin bir şekilden başka bir şekle geçmesi, yapı ve önemlerinin başkalaşmasıdır. Teknolojik yenilikler, savaşlar ve göçler gibi kültürle ilgisi olmayan değişimler, kültürel değişmeye yol açarlar.

a. KÜLTÜREL DEĞİŞMEYİ KOLAYLAŞTIRAN VE ZORLAŞTIRAN FAKTÖRLER

Toplumsal yaşamda kültürel değişimi hem kolaylaştıran hem zorlaştıran bazı temel faktörler mevcuttur. Bu faktörleri sıralamak kültürel değişimin anlaşılmasını kolaylaştırır.

(1) Kültürel Değişmeyi Kolaylaştıran Faktörler

Kültürel değişimi kolaylaştıran faktörleri maddeler halinde şöyle sıralayabiliriz:

*Toplumun değer ve inançları ile çatışmayan yeni kültür unsurları toplumda kolayca benimsenir ve yayılır.

*Gelişmiş olan toplumda kültür değişimleri daha kolay olur.

*Başka toplumlarla sıkı ve devamlı ilişki içinde olan toplumlarda kültür değişimleri daha sık ve daha kolay olur.

*Toplumsal yaşamda çocuklar gençlere, gençler yaşlılara göre kültürel değişimler için daha uygun bir ortam oluştururlar.

(2) Kültürel Değişmeyi Zorlaştıran Faktörler

Toplumda bazı faktörler kültürel değişimi hızlandırırken bazıları da engelleyebilir. Kültürel değişimi engelleyen faktörleri maddeler halinde şöyle sıralayabiliriz:

*Kapalı toplumlar (yani başka toplumlarla teması olmayan toplumlar) kültürel değişimi güçleştirirler.

*Kültürel değişmeye elverişli bir ortamın olmaması.

*Kültür öğeleri arasındaki bağın kültürel değişimi engelleyecek kadar çok güçlü olması.

*Köklü alışkanlıklar ve gelenekler.

*Dogmatik inançlar.

b. KÜLTÜREL DEĞİŞME ÇEŞİTLERİ

Kültürel değişimi sosyal bilimciler, değişimin oluş şekline göre iki gruba ayırmışlar. Birincisi, serbest kültür değişimleri, ikincisi, zorunlu kültür değişimleridir.

(1) Serbest Kültür Değişimleri

Serbest kültür değişimi, kültürün doğal değişimi sonucu oluşur. Böyle bir değişimde insanlar, kültürün bazı öğelerini toplumsal yarar açısından değiştirmeyi uygun görürler. Serbest kültür değişimlerinin temel özelliği, kültürel değişimin herhangi bir zorlama sonucu oluşmamasıdır. Ayrıca meydana gelen değişimin toplumsal açıdan sağlıklı dengeli olmasıdır.

(2) Zorunlu Kültür Değişimleri

Bu tür kültür değişimleri, zora dayanan mekanik bir değişim süreci olarak değerlendirilir. Başka bir deyişle, birbirleriyle karşılaşan toplumlardan bir kısmının kültürünün diğerlerinin kültürünü baskı yoluyla değiştirmeye çalışması zorunlu kültür değişimleri olarak adlandırılır.

Yorum: Kültür mutlaka değişmeli vurgusu alınmaktadır. Diğer kültürel yapılar korunma ve gözetilme sistematigi yoktur. Bir dikta, devrim ve gelişim olarak tanımlanabilir. Her bireyin kendi kültürel yapısında kalması bir birey hakkı olarak görülmemektedir.

Kültürel Değişme yaklaşımında “*Değişme insan topluluklarının temel bir niteliğidir*” boyutu dikkate alınmalıdır. Gelişim tanımı yerine değişim tanımı vardır. Kısaca bireyler istenen kültüre değişmelidirler ve bunun için yapılacaklar sunulmaktadır.

KÜLTÜREL DEĞİŞMEYİ KOLAYLAŞTIRAN FAKTÖRLER: a) “*değer ve inançları ile çatışmayan yeni kültür*”, b) “*Gelişmiş olan toplumda kültür değişmeleri daha kolay*”, c) “*sıkı ve devamlı ilişki içinde olan toplumlarda kültür değişmeleri daha sık ve daha kolay*”, d) “*çocuklar gençlere, gençler yaşlılara göre kültürel değişimler için daha uygun bir ortam oluştururlar*”

KÜLTÜREL DEĞİŞMEYİ ZORLAŞTIRAN FAKTÖRLER: a) “*Kapalı toplumlar*” ifadesinde göçebe olanlar ve aynı zamanda Endüstri-Kurum Kültürü ile varlığını tehlikede hissediyorsa gruplar kapanmaktadır ve bu onu kapalı değil, değiştirilmek istenen kültürün yetersizliğidir. İnsanlar aynı ülke, aynı Batı yaklaşımında olmaları, itici gelmektedir, b) “*değişmeye elverişli bir ortamın olmaması*”, eğer sizin yaklaşımınız farklı ise elbet değişim istemezsiniz, değişim gelişim boyutunda olması ile kabul görür, c) “*Kültür öğeleri arasındaki bağın kültürel değişmeyi engelleyecek kadar çok güçlü olması*”, ifadesi Avrupa Birliğinde Türkiye’yi almamak için öne sürülen en önemli etmendir, d) “*Köklü alışkanlıklar ve gelenekler*” yaklaşımında kötü tanımı yapılmalıdır. Zarar ve tahribat ile hakları yok eden anlamı ise bu suç kavramındadır, günah ta suç anlamındadır, bunun dışında ise bireyin kendi davranışı, kişiliğidir ve kötü denilemez, e) “*Dogmatik inançlar*” tanımında kural ve usullere uymak zorunlu tutulurken, bunlar dogmatik olmayıp, başkasının inancı dogmatik kabul edilmektedir.

Hristiyanların daha önce Hanif, tek tanrı ve peygamber inanışında, sonradan üçlü tanımlama, tanrı, peygamber/tanrının oğlu, melek/Cebraile alınmakta, buna inanmak bir dogmadır. Buna karşın İslam boyutunda Kuran temelinde (Kuran kelime anlamı öğüt, taktim iken, bunu emir ve kalıp içinde yapılandırılmış) inancı sormak, sorgulamak, öğrenmek istemek bile yasaktır. Buna karşın zaman içinde İslam da diğerleri gibi belirli papalık gibi molla, hocalar ve gelenekler öne çıkarılarak değiştirilmiştir.

5.İNSANI TANIMADA KÜLTÜRÜN ÖNEMİ

İnsanı tanımada kültürün önemi daha çok yönetimde ön plana çıkmaktadır. Çünkü her yönetici emrinde çalıştırdığı insanları tanımak zorundadır. İnsanların benimsedikleri maddi ve manevi kültür öğelerinin bilinmesi, onların emir kabul alanlarının tahmin edilmesinde büyük kolaylıklar sağlar. Günümüzde yöneticiler davranış bilimlerinden yararlanarak insanların kültürel özelliklerini belirleyip tanımaya başlamışlardır.

İnsanların davranışlarının sınırı, kültürel öğeler tarafından belirlenir. Çünkü insanlar doğumundan ölümüne kadar ait oldukları toplumun kültürel yapısının esiri durumundadırlar. İnsanlar amaçlarını, davranışlarını ve hatta bütün yaşamlarını kültürel öğelere göre belirlemektedirler. Buna göre insanları tanımanın birinci yolu; onların bağlı oldukları kültürel unsurları bilmektir. Kültürel unsurlar bilince, insanları bağlı oldukları kurum ve kuruluşların hedefleri doğrultusunda harekete geçirmek kolaylaşır.

Yorum: Bireyin hakkı olmadığı, sadece emir alan olarak nitelendirilen bir kültürden söz edilmektedir. Bu bakışın sermayedar açısından ele alındığı son kısımdaki vurgulardan açıkça anlaşılmaktadır. Bunlar:

- “*daha çok yönetimde ön plana çıkmaktadır*”
- “*İnsanların benimsedikleri maddi ve manevi kültür öğelerinin bilinmesi, onların emir kabul alanlarının tahmin edilmesinde büyük kolaylıklar sağlar*”
- “*Buna göre insanları tanımanın birinci yolu; onların bağlı oldukları kültürel unsurları bilmektir. Kültürel unsurlar bilince, insanları bağlı oldukları kurum ve kuruluşların hedefleri doğrultusunda harekete geçirmek kolaylaşır*”
- “*İnsanlar amaçlarını, davranışlarını ve hatta bütün yaşamlarını kültürel öğelere göre belirlemektedirler*”
- “*insanlar doğumundan ölümüne kadar ait oldukları toplumun kültürel yapısının esiri durumundadırlar*”
- “*Günümüzde yöneticiler davranış bilimlerinden yararlanarak insanların kültürel özelliklerini belirleyip tanımaya başlamışlardı*”

Genel Yorum

Bir kültür içinde olan ve bu kültürü üstün kabul eden, kısaca Endüstri Kültürü içinde Kurum Yapısını benimsemiş kişilerin hazırladığı bir yazı olduğu anlaşılmaktadır. Bir öğretmen sınavda sadece kendi anlattıklarının doğru olduğu algısı ile sınav yaptığı ve bazı verilerin kesin olduğu doğrusu ile yaklaşım yapmaktadır. Cümleler kesin yapısındadır, birey inisiyatifi bahsedilmemiş ve tersine karmaşa yaratacağı imajı verilmektedir. Kendi kültürünü, kurum kültürünü öven bir tek bakışlı yazıdır.

İslam açık ifade ile Kuran'da raina demeyin, unzurna deyin demektedir. Raina, kul, köle birisinin emrinde, onu çoban kabul etmek, veli ve şefaathçi aramaktır. Unzurna ise bilgilenip, sorumluluk sizde olmasıdır. Zamanımızda da suç bireysel ve sorumluluk bireyseldir.

8) Kültürün Öğeleri Nelerdir? ¹⁰

http://www.felsefe.gen.tr/sosyoloji/kulturun_ogeleri_nelerdir.asp

Kültür, çok anlamlı ve geniş çerçeveli bir kavramdır. Kültürün bu çok anlamlılığı ve geniş çerçeveli yapısı, onun pek çok farklı bileşenden oluştuğunu gösterir.

İçinde her türlü inancın, davranış kalıplarının ve türlü davranışların, insanın var ettiği maddi araçların yer aldığı kültür dünyası, bütün insanlara yaşamlarını sürdürürken yardımcı olur ve aynı zamanda da bu insanlardan faydalanarak kendisini geliştirmeye devam eder.

İnsanların duygularını ve inanışlarını doğrudan doğruya etkileyen belirli davranış biçimleri ve sosyal alışkanlıklar olan âdetler, örfler ve gelenekler ailesinin bütününe, "kökleşmiş kültür öğeleri" adı verilir. Bunları şöyle sınıflandırıp tanımlamak mümkündür:

Örfler, Töreler, Âdetler: Bir toplumun kültür yapısında kanun yerine geçebilecek kadar güçlü; fakat yasalarla belirlenmeyen, halkın kendiliğinden uyduğu kurallar, davranışlar ve alışkanlıklar bütününe *örf* ya da *töre* denir. Örfler, kültürel yapıların ürettiği değerler sisteminin temelinde yer alır ve bütün sosyokültürel yapılar üzerinde etkili oldukları için zamanla resmî yasalar hâline gelebilir.

Âdet, bir şeyi eskiden beri görüldüğü gibi yapma alışkanlığı olarak adlandırılır. Âdetler de örfler gibi herhangi bir yasal yaptırım uygulanmaksızın toplumun kendiliğinden uymaya, yapmaya alışageldiği ve o toplum tarafından yapılmasının gerekli olduğuna inanılan davranış kalıbıdır. Nişan, düğün, evlenme törenleri; yemek yeme, komşuluk, misafirlik şekilleri; büyük ve küçüklerin birbirleri arasındaki ilişkiler âdetlere örnektir.

Gelenekler: Gelenek, bir toplumda, bir toplulukta eskiden kalmış olmaları dolayısıyla saygın tutulup kuşaktan kuşağa iletilen, yaptırım gücü olan kültürel kalıntılar ve alışkanlıklardır. Gelenekler mensup oldukları kültürün bireyleri arasında ortak bir ruh ve dolayısıyla sağlam bir yapı oluşturarak kültürlerin devam etmesinde rol oynar. Örneğin ülkemizde özellikle köklü okulların uyguladığı "Pilav Günleri" organizasyonları, devamlılıkları itibarıyla gelenekselleşebilir ve saygınlığı ile kuşaktan kuşağa aktararak temellerini sağlamlaştırabilir.

Derleyen: Sosyolog Ömer YILDIRIM

Kaynak: Atatürk Üniversitesi Sosyoloji Bölümü 1. Sınıf "Felsefeye Giriş" ve "Sosyolojiye Giriş" Dersleri Ders Notları (Ömer YILDIRIM); Diğer Ders Notları (Ömer YILDIRIM), MEB Sosyoloji Ders Kitabı, Açık öğretim Ders Kitabı

Yorum

Burada başlangıç sözünde belirtilen "Kültür, çok anlamlı ve geniş çerçeveli bir kavramdır. Kültürün bu çok anlamlılığı ve geniş çerçeveli yapısı, onun pek çok farklı bileşenden oluştuğunu gösterir" yapısı olarak sadece örf, âdet ve gelenekler tanımlanmakta, diğer öğelerden bahsedilmemektedir.

9) KÜLTÜRÜN ÖZELLİKLERİ¹¹

<http://sosyolojisi.com/kulturun-ozellikleri/3053.html>

KÜLTÜRÜN ÖZELLİKLERİ

1) Kültür hem evrenseldir hem de özeldir

Kültür olgusunun dışında bir insanlık tanımlanamaz. O yüzden kültür bütün insanlığa ait belirleyici, ortak bir olgudur. Dolayısıyla eğitimsiz ya da görgüsüz insan yerine kullanılan kültürsüz insan sözü saçmadır. İnsanın dünyayı anlamlandırarak, onun içinde var olmak ve yaşadığı çevreye uyulanmak bakımından kültür dışında sahip olduğu bir olanak yoktur. O nedenle kültürsüz insan da olamaz. Ancak kültür bir uyulanma olarak ele alındığında, farklı zaman ve mekânlarda oluşmuş ve oluşagelen büyük bir uyulanma çeşitliliği ile, dolayısıyla büyük bir kültür çeşitliliği ile karşılaşırız. Bu nedenle her insan kültürlüdür ama her insanın mensup olduğu toplulukların kültürü birbirinden farklı olabilir. Bu noktada, antropolojinin sorduğu temel sorulardan ikisine gönderme yaparak "kültürler hem birbirlerine benziyorlar hem de birbirlerinden farklılar" önermesini kurabiliriz. Zira bütün kültürler bazı özellikleriyle benzeştikleri gibi, kültürel kimlikler bu farklılıklara bağlı olarak kazanılıyor. Üstelik dünyanın bütün coğrafyalarına dağılarak bu farklı yörelerde farklı uyulanma süreçleri geçirmiş olan kültürler, göçlerle ya da kendilerine yakınlaşan ya da yer değiştiren kültürlerle temaslar sonucunda yeniden farklılaşıyorlar; onlara gelen ya da o kültürün içinde doğan yeniliklerle kültürler yeni biçimler alıyorlar. Dolayısıyla kültürler arasında bir sarmaşma ve ayrışma dinamiğinden ve bu dinamiğin sürekliliğinden söz edebiliriz. Kültürler zaman zaman yakın oldukları kültürlerden farklılaşıp başkasıyla ilişkiye geçebiliyor, yani sarmaşıyor; kimi zaman da alan veya uyulanma stratejisi değiştirerek yakın oldukları ya da daha önce etkilendikleri kültürlerden ayrışıyorlar. Üstelik bu sürekli oluyor. Bu nedenle herhangi bir öz kültür tanımlamak, yani tarihin derinliklerinden bugüne kadar fazlaca ya da hiç değişmeden ve ortaya çıkmasına yol açan dinamiklerle bağını hiç kopartmadan bugüne kadar gelen bir kültür bulmak olanaksızdır. Bunun gibi, bu değişme ve uyulanma baskısı altında, "belirli bir kültürün esas özellikleri şunlardır" gibi bir liste vermek de mümkün değildir. Vereceğimiz her liste o ana, o zamana ait olacak ve tanımlamamız dünya görüşümüzle bağlantılı, yani görelidir. Böyle çabalara biz özcülük diyoruz. Eğer değişme esas ise, özcülük hem mantık hem de bilim dışı demektir.

Yorum: İnsan iç dünyası (ruhsal yapısı), kendi benliği ile sosyal bir yapısı vardır. Bu sosyal yapının belirli özellikleri vardır. Bunlar zamanımızda özellikle karma kültürel yapıda olmaktadır. Dolayısıyla her bireyin kendi çapına bir yapısı, eğitilmiş veya eğitimsiz olması, diplomalı veya hayat okulu denilen yaşam ile kazandıkları, sadece yapısal boyutu değildir.

Her bireyin, her toplumun kendine göre bir yapısı olması, onu kendi tanımlaması olarak değil, genellikle teknoloji ve endüstri yapısı temelinde oluşan bir yapıda evrenselleştirmelidir. Kısaca kültürel çeşitlilik, belirli öğelerin benzemesi ve kişi ve gruplara göre özelleşmesi nedeniyle “*kültürler hem birbirlerine benziyorlar hem de birbirlerinden farklılar*” prensibi kabul edilmelidir. Tarım Kültürü ile Endüstri Kültürü oldukça farklıdır ve bunların evrenselleşmeleri ve globalleşmesi de olanaksızdır. Birinde; a) canım Fenerbahçe’ye feda olsun, b) Köyüm, mahallem için ölürüm, c) işçiyim işçi kalacağım, bu uğurda ölürüm, d) bir Ferrari için ölürüm, e) ben yaşamak istiyorum, kimse için ölmem, bağımsızlığa feda olurum, oluşumum varlığımdır.

2) Kültür kapsayıcıdır

İnsan yaratımı olan hiçbir şey kültürün dışında değildir. Taş çağlarında atalarımızın yaptığı basit aletlerden uzaya yolladığımız mekiklere kadar her şey karmaşıklığı ve teknolojisi ne olursa olsun, birer kültür ürünüdür. Bunun gibi, basit bir halk masalından en karmaşık matematik sistemine, birer dizelik manilerden en çetrefilli mitolojilere, dinsel sistemlere, çeşit çeşit dillere kadar zihinsel ve manevi alana ait her şey de kültürün kapsamı içindedir.

Yorum: Global yapıda, satın alınanlar belirli amaç için üretilir, herbirinin bir imalatında gerekecektir ve ekonomik boyuta anlamı olmalıdır. Mikrodalga cihazlar Yüksek Teknoloji Kültüründe olurken, bunun mutfakta bu cihazı olmayan için alınan eşya anlamı olmamaktadır. Bu açıdan kültürel olabilmesi için bir anlamı, sosyolojik ve kişilere bir farklılığı olmalıdır. Tarım Kültüründe ekmeğe, beslenme ve gıda üstü bir kutsallık katılırken, bu diğer kültürlerde anlamsız, yemeğin şişmanlarsınız şeklinde olabilmektedir. Bu açıdan eşyadan daha çok onun işlevi, anlamı üzerinde durulmalı, bunun ancak kültürel boyutundan söz edilebilir.

• Kültür toplumsaldır

Bir bireye ait kültürden söz edilemez. Kültür toplumsal olarak kazanılır, yaşanır ve aktarılır. İnsan tek başına da kendince bir kültür icat edebilir ama bu icadın içinde yaşadığı kültüre aykırılığı onun dışlanmasına, marjinaliz edilmesine hatta yaşamının tehlikeye girmesine yol açabilir. Her bireyin farklılıkları elbette vardır; ancak bu farklılıklar toplumsal hayatın koyduğu sınırlar içinde mümkündür. O yüzden bu sınırların ihlal edilmesi bile toplumsal bir etkinliği gerektirir. Bu yeni toplumsallık, yeni koşulların veya yeni dünya görüşlerinin beslediği bir zeminde hayat bulabilir ve belki zaman içinde kabul de görebilir. Öte yandan insanın herhangi bir başka canlı türü gibi kendi başına hayatta kalması da mümkün değildir; yaşamak için her zaman başka insanların etkinliklerine ve desteğine ihtiyaç duyacak, hayatta nasıl davranması, hatta nasıl düşünmesi gerektiğini bu toplumsallığın kurduğu birlikler içinde öğrenecektir. Bu nedenle toplumsallık, kültürün gerektirdiği, zorunlu koşuludur.

Yorum: Kültür toplumsal yapı denilerek, bireyin dışlanması kabul edilemez. İnsanın buluşlarının bile topluma uymayınca dışlanacağı ve anlamsız olduğu vurgusu ile “*Her bireyin farklılıkları elbette vardır; ancak bu farklılıklar toplumsal hayatın koyduğu sınırlar içinde mümkündür*” yaklaşımı sadece kalıplar, kuralların hâkim, yönetimde olduğu kültürler için, dikta, gelenek ve kurum yönetmelikleri için geçerlidir. Avrupa Konseyi bireyin hakları ve bağımsızlığını ilk madde almakta ve bunun tüm kamu, kurum ve kurullardan korunmasını temel almaktadır, ki burda tümünden dışlanmaktadır.

• Kültür bir soyutlamadır

Kültür ortak ve bütünleştirici bir yaklaşımla tanımlandığı için somut olarak gösterilebilen bir şey değil, bir soyutlamadır. Kültürü hayatın içinde somut olarak işaret edemeyiz. Onu belirli davranışlar, tutumlar, değer yargıları aracılığıyla hisseder ve anlarız. Kültürü araştırmak belirli davranış ve tutumların arkasında yatan ana metni görebilmekle mümkündür. Çünkü bütün davranış ve tutumların bir kültürel referansı vardır. Bir başka deyişle kültür araştırması bu referansların ortaya çıkarılması çabasıdır. Bir kültürden bahsetmek, aslında belirli bir topluluğun günlük yaşamına hükmeden, ona yön veren değerlerden, norm ve kurullardan bahsetmektir. Günlük yaşamın gözlemlenmesi, bu yaşama yayılan davranış ve tutumların arkasında yatan tutarlı bütünlüğe, yani soyut düzleme ulaşmak için bir araçtır.

Yorum: Binlerce yıl önce ölmüş olanların, en basitinden kullandığı kaplara baktığımızda, buğday tüketenler mayalandırdıkları için, özel yuvarlak kapları, mısır tüketenler ise kek gibi pişirdikleri için başka yapıdaki kapları kullanırlar. Buna bağlı olarak kültürel öğelerde belirgin değişiklikler vardır. Orta Anadolu ile Karadeniz bireylerinin kişiliğini oluşturmada, buğday ve mısırın etkisi bu açıdan önemli bir faktör olarak söylenebilir. Bu somut çeşitli öğelerine göre tanımlanabilir. Truva Filminde dekorlar Mısır kültüründen alınmış olup, bu Akdeniz

Medeniyeti için bir hakaret olarak bile kabul edilebilir. Oradaki inanışlar, Yunan Kültüründe reddedilenlerdir. Somut yapısal bir algılamadır.

• **Kültür tarihsel ve süreklilik içinde bir olgudur, dinamikdir, değişmeye tâbidir**

Kültür devrimi: Bir halkın yaşam tarzını, gelenek görenek ve inanç biçimlerini kökten değiştirmeye yönelik siyasal müdahaledir. Daha önce de belirtildiği gibi, kültür bir kuşak tarafından icat edilebilecek veya yıkılabilecek bir olgu değildir. Kuşaktan kuşağa aktararak süreklilik kazanan, uyarlanma sürecinin ve pek çok toplumsal etkileşimin etkisi altında değişerek varlığını sürdüren bir bütündür. Ancak kültürün aktarılacak insan yaşamının sınırlarını çok aşan bir hayatîyetinin bulunması onun değişmesi önünde bir engel değildir. Kültürler zaman zaman yavaş, zaman zaman da hızlı değişirler. Örneğin tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş, bu dönüşüme maruz kalan toplumların kültürünü de değişmeye zorlamıştır. Yalnız şunu da belirtmek gerekir ki, teknoloji ve ekonomideki bu köklü dönüşüm, yansımaları kültürde birebir bulamaz. Kültür, maddî değişmeler yanında daha yavaş değişir. Önceki kültürel özellikler kalıntılar halinde devam eder ve ancak zaman içinde etkisini azaltarak ortadan kalkabilir. Bu nedenle, eğer bir kültürden diğere hızlı bir biçimde geçmek kastediliyorsa, kültür devrimi olanaklı bir toplumsal dönüşüm biçimi değildir. Örneğin 1917 Ekim Devrimi ile mülkiyeti ortadan kaldıran ve dinsel kurumları yasaklayan Sovyet rejimi, bu yasaklamayla dini ortadan kaldıramamıştı. 1985'te Sovyetler Birliği'nde uygulamaya başlanan Perestrojka (yeniden yapılanma) ile birlikte Rus Ortodoks kilisesi eski gücüne yeniden kavuşmuştur. Aynı durum Çin'de de yaşanmıştır. Ne 1949'da iktidara gelen Komünist Parti'nin eski kültürü yasaklamasıyla eski kültür bütün bütüne yok olmuş, ne de Kültür Devrimi ile Batı kültürünün bütün yansımalarının yasaklanmasıyla Çin'deki Batı kültürü etkisi ortadan kalkmıştır. Ayrıca ekonomik ve teknolojik etkiler, içine girdiği kültürü belli ölçülerde etkilese de kültürler bu etkilere kendi damgasını vurmakta gecikmezler. Örneğin kapitalist pazar ekonomisinin geçerli olduğu Türkiye'de paranın ekonomik anlamı diğer kapitalist ülkelerden farklı değildir; ama örneğin Almanya ile Türkiye'de paraya atfedilen kültürel anlam hâlâ farklıdır. Bir Alman için birine bir şey ismarlamak kültürel olarak anlamsız bir israftır; ancak Türkiye'de ve pek çok doğu ülkesinde birisi için para harcamak bir şeref hatta bir statü göstergesidir. Kültürün sürekliliğini ve tarihselliğini sağlayan en önemli etken, belki de kültürün öğrenilen ve öğretilen bir şey olmasıdır.

Yorum: Kültürel yapı, kendisinden değişimi uzun zaman alması ötesinde, ancak belirli bir teknolojik ve siyasal olayların olması ile olasıdır. Ancak kültür değişimlerini sağlayan parametreler daha önce belirtilmiştir. Bunlar: 1) Kültürleme/enkültürasyon, Eğitim, 2) Kültürel yayılma/kültürel difüzyon, 3) Kültürleşme/akkültürasyon, iki farklı kültürün karşılıklı etkileşimi, 4) Kültürlenme/kültürasyon, kültürel tabakaların birbirleri içine girerek, farklı yapı oluşturmaları, 5) Kültür şoku, bir kültürel yapının diğeri karşısında uyum sorunu yaşamaları, 6) Kültürel Özümseme/Asimilasyon, 7) Kültürel değişim/Toplumun tümünden değişimi, 8) Zorla Kültürleme/trans-kültürasyon. Çoğunlukla Kültür Devrimi denilen boyut, bu değişimi zorla, dikta ile yapılması, “*Kültür devrimi: Bir halkın yaşam tarzını, gelenek görenek ve inanç biçimlerini kökten değiştirmeye yönelik siyasal müdahaledir*” şeklinde de gerekçe bulunarak, insanlık ve birey hakları yok edilmektedir. Fetih hiçbir zaman zorla değil, toplumun bu yapıyı benimsemesi ile sıklıkla oluşan, öğrenerek görerek değişimi, kültürlenme/ enkültürasyon olarak tanımlanır.

6) **Kültür öğrenilir**

Kültür, insanın doğuştan getirdiği, kalıtsal bir olgu değildir. Her birey, başta ailesi olmak üzere içine doğduğu kültürün mekanizmaları aracılığıyla, doğduktan sonra çeşitli bağlamlarda kurduğu toplumsal ilişkiler yoluyla, toplumsal etkileşim içinde bu kültürü öğrenir. Öğrenme süreklilik arz eder, insan hayatının belli bir bölümüyle sınırlı değildir ve öğrenilenler öğrenen tarafından başkalarına, özellikle de bir sonraki kuşağa aktarılır (Fotoğraf 2.2). öğrenme sürecine bir örnek: okul eğitimi). Bu özellik insanı diğer canlılar arasında benzersiz yapar. Zira başka canlıların, özellikle memeli hayvanların belli seviyelerde öğrenme yeteneği vardır. Ancak bir sirk için eğitilip belli komutlarla veya uyarıcılarla belli davranışları yapmayı öğrenen bir hayvan, bu öğrendiklerini kendi yavrusuna aktaramaz. Eğer aynı davranışları tekrarlaması istenirse o yavrunun da aynı doğrultuda yine insanlar tarafından eğitilmesi gerekir. Eğitime yönelik mekanizmaların ve süreçlerin icat edilmesi ve bu ihtiyaçların giderilmesinin önündeki sorunların aşılmasında bulunan yollar anlamına geldiği gibi, bu ihtiyaçları en üst düzeyde doyuma ulaştırmakla yükümlüdür. Zira bu doyum, kültüre içkin davranış, tutum ve alışkanlıkları pekiştirecek, güçlendirecek ve onların sürekliliğini sağlayacaktır. Bu nedenle, eğer ilk başta kültür yoluyla temel ihtiyaçların giderilmesi söz konusuysa, bütün kültürlerde bu ihtiyaçların giderilmesine yönelik yollar bakımından ortaklıklar bulmak mümkün olacaktır. Hayatı bu anlamda zorlaştıran kültür öğelerinin yaşaması olanaksızdır. Ancak çok özel durumlarda ve geçici süreler için bu tür öğeler var olabilmektedir. Örneğin İslâm'da ibadet için oruç tutma davranışı bir ay ve günün aydınlık saatleriyle sınırlanmıştır; Hıristiyanlıkta da oruç sadece hayvansal ürünlerin yenmesinin yasak olduğu bir ay sınırlıdır. Sadece çok küçük bir grup, yani rahipler ömür boyunca hayvansal ürün tüketmekten kaçınırlar. Kültürler neden birbirlerine benzerler? sorusunun cevabı da burada yatmaktadır. Kültürün bu özelliği, Britanyalı antropolog Bronislaw Malinowski'nin işlevselci kültür kuramının ilham kaynağı olmuştur. (Bkz. Bölüm 3).

Yorum: Eğitim sistemin, kültürün korunması değil, bireyin kişilik kazanması ve insan olabilmesi içindir. İnsana saygı, kültürlere saygıyı öğrenmeli, sadece suç kapsamı dışındakileri de ancak bilgilendirme ve rıza ile kabul edilebilir, peşin baskı ve ikna kabul edilemez. Eğitim ile sorunların aşılması veya doyumla ulaşma şeklinde bir yaklaşım olamaz, bunu birey yaptığı değer ile ancak sağlayabilir. Diploma almak değil, işlev, emek önemlidir. Çocuk Hakları Bildirgesine de uymamaktadır. “*Eğitim, ... bu ihtiyaçların giderilmesinin önündeki sorunların aşılmasında, ... en üst düzeyde doyuma ulaştırmakla yükümlüdür. Zira bu doyum, kültüre içkin davranış, tutum ve alışkanlıkları pekiştirecek, güçlendirecek ve onların sürekliliğini sağlayacaktır*” yapısı ile elbet asker, işçi gibi yapılan bir yapıda, bireyler kurallara uymak

zorunda ve görünüşte toplum bir noktada patlar, grevler, isyanlar gözlenir ve ayrıca “*hayatı bu anlamda zorlaştıran kültür öğelerinin yaşaması olanaksızdır*” gerekçesi ile isyanlar ölümle bastırılmalıdır. Tüm diktatörlerin yaptığı eylem ve gerekçeleri de dayanakları da benzerdir, zorlaştıran kişi ve öğelerin yaşaması olanaksızdır.

Kültürler birbirine neden benzer veya ayrışır sorusuna; kültürel öğelere göre (AKÇEDİST: Aile, Kaynaklar, Çevre, Eğitim, Devlet/Din/yönetim, İnsan, Sağlık ve Teknoloji), değişim olmalıdır ki burada ayrıca insan faktörü önemsenmelidir.

Tüm inanışlarda oruç tutma vardır ve çeşitli şekilde yapılırlar.

Oruç kelimesi Farsçadan gelmiştir. Savm/saum kelimesinin anlamı kendini tutmadır. Bireyin kendini koruması, kötülüklerden kaçması, zarardan kaçmak, nimetlerde bile aşırılıktan kaçma, anlamındadır. Bir bakıma ekonomi, fedakârlık ve sosyal yardımlaşmadır. Yemekten ve ihtiyaçların iktisat edilmesi belirli zamanda yapılmaması, anlamındadır. Dolayısıyla bu şekil şekline ancak Tarım Kültürü gibi yapılarda oluşmakta, diğer kültürlerde daha geniş anlamda uygulandığı görülmektedir.

8) Kültür bir bütündür ve bütünleştiricidir

Kültür çatışmaya değil, bütünleştirmeye yöneliktir. Toplumsal hayat çatışma yaratıcıdır. Sınıf, tabaka, cinsiyet, yaş gibi farklılıklara dayanarak toplumlarda statü ve servet farkları oluşmuş ve bu farklar toplum içinde çatışma riskini her zaman arttırmıştır. Oysa kültür bu çatışma riskini azaltıcı bir şekilde farklara ilişkin çatışmacı yorumu görmezden gelmemizi sağlayan ve belirli dayanışma modelleriyle bu farkları önemsizleştiren bir bütünlük duygusu sunar. Hatta bazı kültürler, servet farkının yaratabileceği çatışma riskini tamamen ortadan kaldıracak biçimde, serveti yok eden, eşitleyici mekanizmalar icat etmişlerdir. Bunun en tipik örneği Kuzey Amerikalı Kwakiutl Kızılderililerinin uyguladığı potlaç geleneğidir. Yılda bir kez yapılan potlaç töreninde Kızılderililer çağırıldıkları konuklara bütün bir yıla yayılan emeklerinin karşılığı olan serveti sunarlar, hediyeler verirler, onları yedirir içirirler. Bu bir yarışma havasında sürer gider ve çağırılan her konuk bu şöleni düzenleyenlere karşı benzer ve belki de daha görkemli bir şölenle karşılık vermek konusunda yükümlülük altına girer. Potlaç'a karşılık veremeyenler intihara bile sürüklenebilir. Şölenin bittiği köylerde arta kalan servetin yakılıp yıkılmasına girişilir, böylelikle birilerinin birikmiş olan servete dayanarak güç ve iktidar elde etmesinin önüne geçilmiş olur. Zira şöleni düzenleyenler, şölen sonunda ne denli yoksullaşmışlarsa o denli onur sahibi olurlar. Potlaç'a benzer gelenekler pek çok toplumda görülür; birikmiş olan servetin Kwakiutl'larda görüldüğü gibi bütünüyle dağıtılıp tahrip edilmesi biçiminde olmasa bile simgesel bir dağıtım düzenlenmiştir. İslâm toplumlarındaki zekât kurumunu bunun bir örneği olarak verebiliriz. Burada servet tam olarak dağıtılmasa bile simgesel olarak onun belli bir bölümünün yoksullara aktarılması bu bütünlük ve dayanışma duygusunu yaratmaya yöneliktir. Kurban bayramlarında kurban etinin dağıtılması da benzer biçimde yorumlanabilir. Yavuz Turgul'un Züğürt Ağa filminde (1985) trajikomik bir biçimde anlatılan ağa tipi, ne kadar yoksullaşmış olsa da düzenlenen güreş müsabakalarının ardından bütün köylüsüne ziyafet vermeyi bir yükümlülük sayar. Zira ağalık, sadece ekonomik bir tahakküm biçimi değil, aynı zamanda belirli toplumsal/kültürel görevlerin bulunduğu ve otoriteye karşı bağlılık ve rızanın bu görevlere bağlı ve kültürel olarak zamanı ve mekânı belirlenmiş karşılıksız vericilik davranışı ve yükümlülükler aracılığıyla temin edildiği bir kurumdur. Öte yandan kültürün farklı öğeleri de birbiriyle çatışma içinde birlikte var olamaz; eğer böyle bir durum ortaya çıkarsa bu öğelerden biri tasfiye olacak ya da dönüşecek veya iki farklı kültürel eğilim olarak birbirinden ayrışacaktır. Dolayısıyla kültürel hayatın bir alanında meydana gelen değişiklikler diğer öğeleri de değiştirmeye zorlamaktadır. Örneğin Türkiye'de Medeni Kanun'un kabulüyle tek eşlilik bir zorunluluk haline getirilince, din içinde çok eşliliğin ancak zorunlu hallerde geçerli bir kurum olduğunu dile getiren yorumlar çoğalmaya ve geçerlilik kazanmaya başlamıştır. Modernleşmeyle birlikte çok eşlilik ise, modern kent hayatında uygulanabilir bir gelenek olmaktan uzaklaşmış, ancak aşiret yapısının hâkim olduğu coğrafyalarda, varoluşunu meşru ve gerekli kılan eski koşulların görece devam ettiği hallerde varlığını koruyabilmiştir. Örneğin bu gerekliliğin en önemli unsuru, bu tür yapılarda güç ve iktidar anlamına gelen çok sayıda erkek çocuğa sahip olma ihtiyacıdır. Kadınların giderek iş hayatında rollerinin artması, çalışan kadın profilinin yükselmesi, evde çocuğunun bakımıyla meşgul geleneksel kadın tipini ve onun rollerini de değiştirmeye zorlamaktadır. Kreşler, anaokulları ya da bakıcı kadınlar gibi yeni aktörler devreye girmekte, çalışan kadının iş gerilimine maruz kalması aile hayatı üzerinde de yeni etkiler yaratmaktadır. Örneğin son yıllarda boşanmaların bu denli artması kendiliğinden bir durum olarak değil, ekonomik ve kültürel değişimin bir çıktısı olarak görülmelidir.

Yorum: Kültürel yapı, belirli bir yapının kurumsal ve uygulama olarak tek boyuta indirilmesi ile çatışmadan kaçınılacağı düşünülmektedir. Bunun yapısı “*Sınıf, tabaka, cinsiyet, yaş gibi farklılıklara dayanarak toplumlarda statü ve servet farkları oluşmuş ve bu farklar toplum içinde çatışma riskini her zaman arttırmıştır*” ifadesi ile İnsan Hakları, Anayasa ve Türk Ceza Kanunu boyutunda olmak üzere insanların ayrıştırılması bir suç kapsamındadır. Dolayısıyla bütünleşme boyutu birey hakkı, bağımsızlığı ve bu hakkın korunup, gözetilmesi olmalıdır.

Kültürlerin öğeleri ile tamamen ayrı, farklı olarak ele alınmadığı (Kabile, Tarım, Endüstri, Yüksek Teknoloji ve Birey Hakları), sadece bir boyutun uluslar arasındaki değişimini irdelemektedir. Zenginlik, Tarım Kültüründe Üst Kültürün ve Endüstri Kültüründe de sermayenin hakkıdır. Kabile kültüründe ve birçok kültüründe eşitlik ve kabilenin ve grubun var olması esası öne çıktığı için, paylaşım bir bakıma zorunluluktur. Bakış açısı, tamamen ayrı dayanaklar içindedir.

Kadına eşitlik değil, kültürlere göre etkileşim ve roller farklıdır. Amerika'da bebek bakımı için dadı tutmak çok pahalı olduğu için, kadınlar evde rollerini üstlenmeleri oranı yüksektir.

9) Kültür bir simgeler sistemidir

Kültür bize pek çok simgeyi ve onların anlamlarını öğretir. Bu simgeleri çözer ve ona göre davranırız. Doğal olarak bu simgeler kültürden kültüre, zamandan zamana değişir. Simgeler aynı zamanda davranış göstergeleridir. Simgeyi çözersek arkasından gelecek davranışı da bilebiliriz. Örneğin pazar günü çalan çan sesi, mümin bir Hristiyan'a kiliseye gitmesi gerektiğini söyler; tıpkı ezan sesinin mümin bir Müslümanın biraz sonra namaz kılması gerektiğini bildirmesi gibi... Biz o kültüre yabancıysak, yani simgeyi ve anlamını bilmiyorsak bu simge ve işaretlerin gerektirdiği davranışları da bilemez ve bunlara uyamayız. İnsan sürekli bir simge yaratıcısıdır; bu simgeleri yaratır ve ona göre davranır. Örneğin takvim bir insan yaratımıdır; doğanın kendisinde olan bir çevrimi yapay bölümlere ayırarak ve onlara adlar vererek anlamlı kılmıştır. Artık o takvimin her günü ayrı bir anlama sahip hale gelecek ya da belirli günlere ilişkin işaretler bize o günlerde ne yapmamız gerektiğini söyleyecektir. 29 Ekim tarihi Türkiye'de yaşayan biri için anlamlıdır, zira o kişi o gün cumhuriyetin ilân edildiğini ve o günün resmî bayram ve tatil günü olduğunu bilir; bu olayların simgesi olan tarihi işittiği ya da gördüğü zaman bu çağrışımlar onun hatırına gelir. Türkiyeli olmayan ya da Türkiye ile ilişkisi olmayan bir kişiye bu çağrışımlar elbette oluşmayacaktır. Tıpkı bunun gibi başka doğal durumlar da simgeleşebilir. Yaşlılık canlılar için doğal ve kaçınılmaz bir durumdur. Yaşam süresinin ileri dönemlerinde kişiler yaşlılık nedeniyle fiziksel değişimlere uğrarlar. Ancak bu fiziksel değişim, yaşlılığın kişiye statü kazandırdığı toplumlarda onun karşısında bir dizi davranışın benimsenmesi gerektiğini hatırlatır ve bu andan itibaren yaşlı bir otorite ve saygınlık simgesi haline gelir (Fotoğraf 2.3). Yaşlı bir kişiye gösterilen saygının ifadesi olarak el öpme adeti). Dil yoluyla ürettiğimiz herşey de birer simgedir aslında. Simge ile işaret ettiği şey arasında doğrudan, zorunlu ve apaçık bir bağlantı yoktur. Bizim ev olarak imlediğimiz nesneye, İngilizler home, Almanlar haus, Araplar hane, İranlılar dâr diyor. Bu farklı dilleri konuşanların tümünün zihninde, bu kelime söylenince aynı şey canlanıyor. Ama bu kelimeleri birbirimize söylediğimizde hiçbir şey anlamıyoruz. Dolayısıyla nesnelere dünyasını dil üzerinden simgelere çevirip zihinsel bir dünya yaratıyoruz ve bu zihinsel dünya her kültür için ayrı bir dünya oluyor. Sosyal bilimci Kastoriadis simgelerin ikonografik anlamına dikkat çekmiştir. Her simge aynı zamanda bir ikondur; biz bu ikonları kavrar ve onları gördüğümüzde onlarla ilişkilendirdiğimiz toplumsal/kültürel değer ve tutumlarımıza başvururuz. Örneğin bir tuvaletin kapısındaki pipo işareti o tuvaletin erkeklere ait olduğunu gösterir. (Fotoğraf 2.4). Dolayısıyla erkeklik kategorisi ile ilişkili sayılan bir dizi ikon (bunlara pantolon, silindir şapka, baston- şemsiye, silah, kiraathane, asker vs. eklenebilir) erkekliğe dair toplumsal/kültürel gerekleri çağrıştıracak, davranış ve tutumlarımızı belirleyecektir. Bunun gibi örneğin çarhiha gerilmiş bir İsa ikonu gördüğünde, Hristiyan olmayanlar için bir anlam ifade etmeyen ve saygı davranışını çağrıştırmayan bu ikon karşısında, mümin bir Hristiyan hemen istavroz çıkarma davranışına başvuracaktır. Kültür içinde simgelerin bu özel yerine dayanarak Leslie White kültürü "maddî öğelerin, davranışların, düşünce ve duyguların, simgelerden oluşan ve simgeler dayanan bir örgütlenme" olarak tanımlar. Clifford Geertz kültürü "örgütlenmiş bir simgesel sistemler toplamı" olarak değerlendirir. Geertz'e göre kültür, yapısalcı Levi-Strauss'un düşündüğü gibi insanların kafasında yer alan bir model değildir, aksine kültür kamusal simge ve eylemlerde somutlaşmaktadır.

Yorum: Kültürel yapı, simgelere anlam kazandırmaktadır. Eşitlik ilkesi uygulanan toplumlarda, tuvaletler WC olarak dişi ve erkek olarak değil, tek bir yapı ile "rest room" denilen ihtiyaç giderici yerdir. Burada ayna, bakım, tuvalet bakımı yapılması, güzel kokulu ve geniş alanlardır. Simgelerin, erkek şapkası, kadın eteği gibi imajlar anlamsızlaşmaktadır. Bazı yerlerde ise kapı olmadığı, tarlada, bahçede belirli şekilde ve yerlerde yapılması da bir durumdur. Hristiyanların da farklı simgeleri olduğu, Katolik, Ortodoks ayrıştığı bilinmelidir. Müslümanlarda da tarikatların ayrışması için kendilerine göre farklı yaklaşımları vardır ki bunların İslam ile alakası yoktur. Kendilerini ayırmak için somutlaştırmaktadırlar, aynı şekilde uluslar da ayırım için bayrak ve flamalar oluşturmaktadırlar. Bu bir tanımlamadır; sarı lacivert ile sarı kırmızı gibi takımlar ayrılmaktadır.

10) Kültürün hem maddî hem de manevî yönü vardır, bu iki yön arasında bir ikilik yoktur.

Kültürün maddî varlıklar halinde gördüğümüz ürünleri yanında değerler, tutumlar, davranışlar ve alışkanlıklar biçiminde, görülmeyen ama uyulan ve izlenebilen öğeleri vardır. Ancak bu iki yön arasında karşılıklı bir etkileşim vardır. O nedenle Kıta Avrupası'nda ortaya çıkan ilk kültür tanımlarında olduğu gibi maddî kültür-manevî kültür ayrımı yapay bir ayırmadır. Özellikle Japon toplumu üzerinden yinelenip duran bu klişe, yani maddî olarak Batılılaşan ama manevî olarak kendi değerlerini koruyan Japonya imgesi, doğru bir imge değildir. Zira sanayileşmeye ve kapitalistleşmeye bağlı olarak Japonya, sanıldığı gibi aksine değerler ve tutumlar bakımından da oldukça değişmiştir ve değişmeye devam etmektedir. Benzer durum bugünün Çin'i için de söylenebilir. Örneğin buzdolabının ya da televizyonun Türkiye'ye girişi bir maddî kültür değişimi olarak düşünülebilir. Ancak bunların girişi değerler, tutumlar ve alışkanlıklar üzerinde önemli etkiler yaratmıştır. En azından, buzdolabının girişiyle birlikte yeme-içme alışkanlıklarımızda belirli değişiklikler ortaya çıkmış; daha önce tanımadığımız hazır gıdaları, onlarla birlikte gelen kültürel imgeleri de tüketir hale gelmişizdir. Özellikle reklamlarla bize o gıdaların gerçek karşılığı değil, karşı geldikleri kültürel imge aktarılmaktadır. O nedenle biz onları tüketirken sadece bir gıdayı tüketmeyiz, onu tüketirken aynı zamanda onun kültürel imgesini de yansıtırız. Televizyon da öyledir. Belki hâlâ eski bir alışkanlığın devamı olarak televizyonun üzerine beyaz bir örtü örtüyor ve üstüne sevdiğimiz fotoğrafını koyuyoruz ama beyaz camın içinden daha önce bilemediğimiz dünyalara ilişkin pek çok haber ve imge sürekli olarak bizlere akıyor; onlar üzerinden yeni tutumlar, davranışlar ve alışkanlıklar, hatta değerler kazanıyoruz, ya da eskilerinden bazılarını terk ediyoruz. Şu anda Türk mutfağına bakan biri, domates ve patlıcanın bu mutfağın vazgeçilmez ve en eski unsurlarından olduğunu düşünebilir. Ama eğer Kristof Kolomb, Amerika kıtasına gidip Avrupalıların oraları kolonileştirmesini başlatmasaydı, biz Türkler ne domatesi ne de patlıcanı tanıyacak ne bunların ayrılmaz parçası olan bir mutfak ve lezzet algısı evrimleşecek ne de içinde bu sebzelerin adının geçtiği türk ve deyişler olacaktır. Öte yandan manevî kültür kavramı içinde değerlendirilen öğelerin maddî kültür ürünlerinin biçimlenmesi ve kullanımı üzerinde yarattığı bir etkiden de söz edebiliriz. Kamyon kamyondur, ama Kuzey Amerika'da sadece ait olduğu firmanın adının yazılması yeterli görülen bir kamyonla, Pakistan'ın veya Hindistan'ın rengârenk boyanmış, çeşitli yazı ve motiflerle süslenmiş kamyonu arasındaki kültürel farkı görmezden gelemeziz.

Yorum: Japonya değişmesi değil, Endüstri Kültüründen Yüksek Teknolojiye geçmesi ve halen Birey Hakları Kültürü üzerinde yapılanmasıdır. Bu bir değişim, gelişim boyutudur. Ancak değişim yaklaşımı Japonca, Kaizen'dir, anlamı iyileştirme. Amerika yıkıp yeniden yapma iken, iyileştirme iyiyi alıp, kötü olanlardan vaz geçmek ve değiştirmektir. Bir televizyon değişim iken, dışardan insanlara beyin yıkama işlevi yaptığı için, şimdi kapatılan bir unsur

olmaktadır. Bilgilendirme ve rıza yerine, doğrudan ikna yaklaşımları artık dışlanmaktadır. Dolayısıyla bunların algılanması bir bakıma olanaksız olup, farkındalığın maddi ve manevi yapısı yerine, dayanakları ve gerekçeleri gündeme gelmelidir. Bu Makalede yapılmadığı görülmektedir.

- **Kültür doğal ve toplumsal dünyayı algılamamıza ve anlamlandırmamıza yarayan çerçeveleri sunar.**

Dünyayı bu çerçeveler olmadan algılayamaz ve anlamlandıramayız. Bir deyişle, doğduğumuz andan itibaren gözlerimize kalın bir mercekle yerleştirilmiştir, ama biz bu mercekten dünyaya bakmayı, dünyaya bakmanın en doğal, en olağan ve en doğru hali sayıyoruz. Antropolog Ruth Benedict, bu yüzden, “gözümüzdeki merceklerin farkına varmaksızın dünyaya bakıyoruz” diyor. Karın yağması doğal bir olaydır ama biz Türkler için kar dört türlü yağar: Lapa lapa, tipi halinde, sulu sepken ve atıştırarak... Oysa bir Eskimo için karın yağmasının yüz türlü ismi (yani yüz türlü hali, dolayısıyla yüz türlü anlamı) vardır. Bu anlamların her biri Eskimo'nun o durumda ne yapması gerektiğini bildirir. Pek çok halk gibi Türkler de mavi ile yeşili ayırt eder; ama Japonlar için bu iki renk birdir ve tek bir kelimeyle ifade edilir. Bir Yörük çocuğu muhtemelen zehirli mantarla zehirli olmayanı ayırt edebilecektir; ama bu bizim için imkânsızdır, zira bizim kültürel kodlarımızda bu doğal durumu anlamlı hale çevirecek bir veri, bir bilgi yoktur. Dolayısıyla gördüğümüzü, duyduğumuzu ve yaşadıklarımızı önce kendi kültürümüzün diline çevirir ve onları o yolla anlamaya çalışırız. Eğer kendi kültürümüzün anlamlandırma dünyasıyla şahit olduklarımızın ait olduğu kültürün anlamlandırma dünyası birbirine uymuyorsa tanımadığımız kültürün kodları bakımından hata yapmamız an meselesi demektir.

Yorum: Kültürel Yapı, belirli anlamı, dayanak ve gerekçe ile oluşturmaktadır. Endüstri Kültüründe amca, dayı farkı yok iken, Tarım Kültüründe çok büyük anlamı vardır. Bu değerler bir kültürden ötekine taşınabilir ama olması veya olmaması, doğru ve iyi veya yanlış, kötü olarak irdelenemez. Kültürlerde anlamsızlaşan veya anlam kazananlar ile devam eder veya körelir, yok olurlar. Bunları birbirine çevirsen bile anlamı kavranamaz. Bu açıdan empati belki farkındalığı sağlayabilir. 13 Cuma anlamı birçok kültürde anlamsız iken, bazı kültürde, adeta yaşam durmaktadır. İslam büyü, kutsama veya laneti kabul etmez iken, müslüman bazı tarikatlar bunu aktif olarak tutar ve yaşarlar, yaşatırlar.

- **Kültür doğaya el koyar**

Kültür yoluyla doğayı insanileştiririz, onun üzerinde kurallar koyar, onu sınıflandırır ve dönüştürürüz. Örneğin orman yangınlarının arttığı aylarda insanların ormanlara girmesini yasaklayan doğal bir engel yoktur ama hükümet orman yangınlarını önlemek amacıyla, insanların ormanlara girişini yasaklayabilir. Doğa üzerindeki bu yasak doğanın kendisinden değil, onun üzerinde hüküm kuran insanlardan kaynaklanır. Avlanma yasağı da benzer bir durumdur. Belirli türlerin belirli zamanlarda avlanması otorite tarafından yasaklanmıştır. Bunda amaç o türlerin neslinin tükenmesinin önlenmesidir. Oysa doğada böyle iradî bir mekanizma yoktur. Türler doğa karşısında sadece doğa yasalarına tâbidir, oysa biz insanlar onların bazısının korunmasına karar verebilir ve bunun için önlemler öngörebiliriz. Bir baraj yapısı da insanın doğaya el koyması olarak yorumlanabilir. Kendiliğinden akıp giden bir irmağın önüne toprak veya beton bir set yaparak ondaki suyu tutmak; insan eliyle biriktirilmiş bu sudan sulama, kullanma, içme, elektrik üretme gibi amaçlar için yararlanma davranışı tamamen insana özgüdür ve doğaya insanın ürettiği araçlarla (zihinde planlayarak, hesaplayarak, kazma-kürek veya ileri iş makineleri kullanarak) yapılan kültürel bir müdahaledir.

Yorum: Her bir bitkinin büyüme ve gelişmesi gibi, bireyler ve toplumların da büyüme, gelişme ve değişimleri için belirli ortama gereklilikleri vardır. Bunu çevre olarak ele almalı ama doğa gibi coğrafik olması ötesi, değişim doğa üstüdür.

- **Kültür aynı zamanda bir idealler sistemidir**

Kültür taşıdığı kurallar, normlar ve değerler aracılığıyla bize ne yapmamız, nasıl davranmamız gerektiğini söyler. Ancak bizler her zaman bu değer, kural ve normlara uygun davranmayız. Dolayısıyla olması gerekenlerin toplamı olan ideal kültür, pek çok zaman bize kültürün gerçekte nasıl yaşandığını söyleyemez. O nedenle bazı antropologlar ideal kültür-gerçek kültür ayrımı yaparlar ve gerçek kültürü gözlemek için alan araştırmasına çıkarlar. Kültür ideal başvuru çerçevelerinden oluşsa da her zaman bu çerçevelere uyulmaz. Örneğin bir antropolog İslâm'ı anlamak için Kuran'ı okumak ve yorumlamakla yetinmez; İslâm'ın nasıl yaşandığını görmek üzere alana çıkar. Kuran ve İslâm'ın temel metinleri bize ideal İslâm'ı sunar; yaşanan İslâm'ı değil. Oysa 18. yüzyıldan itibaren şarkiyatçılar (oryantalistler) İslâm'ı bize ve Batı dünyasına bu metinler üzerinden anlattılar; 20. yüzyılın antropologları ise alan araştırmaları yaparak bize bu metinlere yansiyandan farklı pek çok İslâm'ın (İslamların) varlığını gösterdiler. Kültüre yeni giren kurallar da benzer biçimde eski alışkanlıklar nedeniyle ideal halleriyle uygulanmazlar. Örneğin trafik ışığının ilk kez kurulduğu bir yerde bu sürücü ve yayaların bu işiğe uymakta zorlandıkları ve eski trafik alışkanlıklarını sürdürdükleri görülür. Ya da yasak olduğunu bildiğimiz halde trafikteki hız sınırını sıklıkla ihlâl ederiz. Türkiye'de en çok gördüğümüz bir ihlâl, emniyet şeridi ihlâlidir. Emniyet şeridi, acil geçiş hakkı olan ve arıza halinde çekilmesi gereken araçlara ayrıldığı halde, trafik sıkıştığında sürücülerimiz bu şeridi kullanmaktan kaçınmazlar. Buradaki davranış biçimi de kültürel, ama ideal kültüre ait bir davranış değil gerçek kültüre ait bir davranıştır.

Yorum: Kültürel yapıda kültürü “Kültür taşıdığı kurallar, normlar ve değerler aracılığıyla bize ne yapmamız, nasıl davranmamız gerektiğini söyler” şeklinde yorumlanmasına temelden karşıyım. Birçok yönetmelik, uygulama ve kurallar, gelenekler, örf ve diğerleri ancak bir bilgi niteliğindedir, bireyi ancak suç olanlar, yazılı ve zarar oluşturanlar bağlar. Bilgi, eğitimde de verilenler, bireyin kabul etmesi ve benimsemesi ile kabul görmelidir. Bir kişi eğer matematiği sevmiyorsa, zorla ona öğretilmemelidir. Zorlama, beyin yıkama, ikna ve dayak yaklaşımı kabul edilemez ve suç niteliğindedir. Kırmızı ışık ihlâlinden söz edilmektedir. Her iki tarafa da kırmızı

ışık yanıyor ve bu 15 saniyeden uzun sürüyorsa, bir tarafta hiç taşıt yok iken kırmızı ışık ile sizi bekletiyor, trafik lambaları ile 4-5 bekleme sonrası geçiliyor, yaya için devamlı kırmızı, yeşil ise karşıya geçmeye yetmeyecek kadar kısa ise, devamlı dur, kalk nedeni oluyorsa, dinlenmemesi doğal insanlık boyutudur. Almancı Almanya’da uyması, Türkiye’de uymamasının yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı olması bir dayanaktır. Siz korku ve zorlama ile bir süre bekletebilirsiniz, sonra yasak yıkılır. Yasak ancak zarar olması ile geçerli olabilir ki tümünden her araç bekletiyorsa ortada işaret sorunu vardır. Nitekim Hollanda da Amsterdam’da bilişim teknolojisi ile %80 oranında trafik ışıkları kaldırılmış ve taşıt akımı dikkate alınarak kırmızı ışık konmuştur. Taşıtların akışı %60 düzelmiş, yolda arabaların dizimi de %40 dolgun olmuştur. Kısaca Yüksek Teknoloji sorunu çözmüş, bireylerin şikayetine göre yapılanma olmuştur. Endüstri kültüründe trafik lambası bir medeniyet iken, Yüksek Teknoloji de kaldırılması bir medeniyet simgesidir. Amerika’da emniyet şeridi, eğer arabada 3 ve daha fazla kişi varsa kullanabilmektedir. Kısaca gereksinim boyutu irdelenmeli, kural, kuraldır yaklaşımında vaz geçilmelidir, ancak Tarım ve Endüstri Kültüründe bu olanaksızdır. Devlet trafiğin akışı değil, ceza ile elde ettiği geliri daha önemsemektedir.

Kültür bir uyarlanma tarzıdır

Daha önce de vurguladığımız gibi kültür, insan türünün biyolojik olanaklarını değil, kendi zihninin ve el becerisinin ürünü olan yaratıları kullanarak çevreye uyarlanmasıdır. Kültürün gelişimi çevre koşullarıyla bir uzlaşma girişimi olduğu kadar, yeniliklerden ve yaratılardan doğan yeni durumlara uyum sağlama yönünde ya da yeniliklere ve yaratılara yol açan kendi iç gerilimleri aşmak için başvurulan yeni uyarlanmalar biçiminde akar gider. Örneğin Karadeniz bölgesindeki yerleşim örüntüsüne baktığımızda, dağınık, dere yataklarından uzak ve seyrek nüfuslu bir yerleşme tarzıyla karşılaşırız. Bu yerleşme tarzı sık sık kabaran derelerin vereceği zararlardan uzaklaşacak ve kısıtlı geçim imkânlarından en yüksek biçimde yararlanacak bir çevreye uyarlanma biçimi olarak görülebilir. Öte yandan nüfusun artışıyla birlikte daha çok kıyılara yığılan ve yüksek konutlar yapma eğilimine giren nüfus, bu kez nüfus artışına bağlı yeni bir uyarlanma arayışına girmiştir. Ancak kıyılar bu nüfusu kaldıramamakta, bu yüzden göç giderek artmaktadır. Burada göç de bir toplumsal uyarlanma biçimi olarak okunabilir.

Yorum: Kültürün uyarlanma olarak görülmesi ve *“kendi zihninin ve el becerisinin ürünü olan yaratıları kullanarak çevreye uyarlanmasıdır”* yaklaşımı, bireyin çalışması, düşünmesi ve yaratıcılığının dışlanmasıdır, çünkü topluma uyarlanması öngörülmektedir. Trafik lambasını kaldıralım, akışa dikkat edelim gibi yaklaşımlar yerine, kırmızı ışığa nasıl kabul ettirebiliriz ağırlık kazanmaktadır. Bir alt üst geçitten sonra ışık olması anlamsızdır, bunun gerekçesini sorduğunuzda, sağa dönüş için köprüye geçmek için gereken arazi alınmamıştır. Kamu olan, Üniversite devlet kuruluşu ise, Milli Emlak olarak kapsamında iken, kamulaştırma bile yapılmasına gerek yoktur, sağa dönüş olmayınca da çeşitli ek yaklaşımlar ile trafik ışığı konulmakta, bir bakıma alt-üst geçiş anlamsız olmaktadır. Bu yapının 3-4 defa uygulanması, o şehirdeki yapının Yüksek Teknoloji ve Endüstri Kültüründe bile olmadığı, Tarım Kültürü yapısında, çeşitli üst ve alt katmanların etkin olduğu bir kültürel yapıyı göstermektedir.

• Kültür hem uyarlayıcı hem de uyum bozucudur

Kültür yoluyla uyarlanma, başlıca bir insan davranışıdır. Ancak her uyarlanmanın aynı zamanda geçici bir uyarlanma olduğunu da kabul etmek gerekir. Kısa insan hayatı bakımından elverişli ve verimli görünen bir uyarlanma tarzı, uzun vadede tersine çalışabilir ve insan hayatının sürekliliğine zarar verebilir. Örneğin denize yakınlığı ve çeşitli olanaklara erişimi bakımından elverişli oluşu nedeniyle sanayinin İstanbul-İzmit hattında gelişmesi Türkiye’nin sanayi toplumu yolunda geçirdiği yeni uyarlanmanın bir sonucuydu. Ancak iş alanlarının ve sermayenin bu bölgede yoğunlaşması, bölgenin sunduğu iş olanaklarının çok üzerinde bir nüfusun buraya akmasına yol açtı. Bu nüfus artışına bağlı olarak bu hatta çarpık yapılaşma biçiminde sıkışık ve kalitesiz konutlardan oluşan bir kentleşme ortaya çıktı. Bu kentleşme biçimi mevcut duruma kültürel bir uyarlanmaydı. Ancak bir kültürel uyarlanma olarak okunabilecek bu çarpık kentleşmenin Kuzey Anadolu deprem fayı üzerinde gelişmesi, 1999 Körfez Depremi ve onu izleyen Düzce Depremi ile bu uyarlanmanın kısa süreli uyum sağlayıcı rolünün hemen ardından uyum bozucu-sorun yaratıcı bir gelişme olduğunu bize gösterdi. Benzer biçimde belirli hayvan türlerinin yoğun avlanması da belirli dönemler için bu avla geçinen topluluklar bakımından kendi çevrelerine kültürel bir uyarlanmadır. Ancak yoğun avlanmanın avlanan hayvan türünün neslinin tükenmesine yol açması bu uyarlanmayı insan hayatının sürekliliği bakımından sorunlu hale getirebilir. Bunun gibi Konya ovalarında tarımsal faaliyet için yeraltı suyunun fazlaca kullanılması, kısa süre için verim artışına ve refaha yol açmıştır; ancak bu hesapsız kullanım bir süre sonra yeraltı suyunun tükenmeye yüz tutmasıyla sonuçlanınca bu uyarlanmanın bozucu etkileri öne çıkmıştır.

Yorum: Endüstri yapılanmasını zaman geçtikten sonra tartışılması, farklı bir kültürel bakış açısındanır. Endüstri kültürü kaynağın, ucuz enerji, ulaşım, olanak gibi imkanların olduğu yerde kurulması gerekir. Çevre açısından önemsenerek bunun küme yerine, çizgi ve alan olarak yapılanması ise yine Yüksek Teknoloji olmasına bağlıdır. Yüksek teknoloji de maden, kaynaktan daha önemlisi, birey ve üretim yapılabilir boyutudur.

[11] Kültür ihtiyaçları giderici ve doyum sağlamaya yönelik bir yapıdır

İnsanların, diğer canlıların aksine içinde yaşadıkları çevreye uyulanmalarında kullandıkları temel araç kültürdür. Çevreye uyulanmanın birinci koşulu, temel biyolojik ihtiyaçlarımızın giderilmesi gereğidir. Temel ihtiyaçlarımızı, yani yeme-iç-me, soluk alma, barınma, giyinme, üreme gereğini kültürün kurumları aracılığıyla yerine getiririz. Dolayısıyla bir kültürün birincil işlevi bu ihtiyaçların doyurulmasıdır. Temel ihtiyaçların giderilmesinde işlev görmeyen ya da bu anlamda doyum sağlamaya yönelik olmayan bir kültür düşünülemez ya da var olamaz. Çünkü varoluş nedeninin aksine böyle bir kültür insan hayatının sürdürülmesini ve sürekliliğini tehlikeye sokacaktır. Aksine kültür bir yandan bu ihtiyaçların giderilmesine

Yorum: Kültür, sosyal varlığı oluşturan öğeler ise, bunlar gereksinimlere göredir. İhtiyaçları oluşturanlarda yine kültürel sosyal yapıdır. Sermayedarın arabası olması normal ve lüks olmalı, işçinin ise servisle fabrikaya gelmeli, kısaca ihtiyaç boyutu olması beklenmez. Amerika'da Afrika Kökenlilerin çok renkli ve ultra lüks araba gereksinimi, orada bir üst düzey boyutunda görünme arzusundan kaynaklanmaktadır. Bu doyum değil, doyumsuzluktur. Kısaca doyum kültürel olmak ile olması, ancak o boyutun, kişinin görevini ve işlerinden dolayı gurur duyması ile olur. Kısaca doyum sağlaması, sermayedarın bir zorunlu memnuniyet yaratmasıdır. Eşitlik, kardeşlik ve değer üretme ile ancak doyuma ulaşabilir, arabası olma doyum değil, çeşitli sorunları, daha üst beklentiyi doğuracak, kişi mutsuzluk yaratabilecektir.

Genel Yorum

Burada da kültür bir tek tip yapı olduğu, bunun çeşitli toplumlarda, ülkelerde farklı yapılması olarak görülmektedir. Kızılderili ile Amerika'daki yerleşenlerin kültürel yapısı farklı olduğu için, Şükran Günü olarak kutlanan gün, düşmana hindi vermenin onun kışın varlığın devamını sağlamanın, Amerikalı bu fedakarlığı anlamamış ve onları, en iyi Kızılderili ölü olan demiştir. Halen kutlanan yapı ile ailenin geniş fertleri ile birlikte olmasıdır ki, bir aile sabah birlikte kahvaltı yapmadığı, her bireyin ayrı, kendi başına baktığı bir ortam olduğu dikkate alınınca, bunun Noel ve Şükran Günü gibi sınırlı olması kıymetini arttırmaktadır. Bunun dayanakları, kültürel yapıya göre bakarak ele alınması anlaşılmasını uygun kılacaktır.

10) Social norm¹²

Wikipedia

Social norms are regarded as collective representations of [acceptable](#) group conduct as well as individual perceptions of particular group conduct.^[1] They can be viewed as cultural products (including values, customs, and traditions)^[2] which represent individuals' basic knowledge of what others do and think that they should do.^[3] From a [sociological](#) perspective, social norms are informal understandings that govern the behavior of members of a society.^[4] [Social psychology](#) recognizes smaller group units (such as a team or an office) may also endorse norms separately or in addition to cultural or societal expectations.^[5] In the field of social psychology, the roles of norms are emphasized—which can guide behavior in a certain situation or environment as "mental representations of appropriate behavior".^[6] It has been shown that normative messages can promote pro-social behavior, including decreasing alcohol use^[7] and increasing voter turnout.^[8] According to the psychological definition of social norms' behavioral component, norms have two dimensions: how much a behavior is exhibited, and how much the group approves of that behavior.^[5] These dimensions can be used in normative messages to alter norms (and subsequently alter behaviors). A message can target the former dimension by describing high levels of voter turnout in order to encourage more turnout. Norms also can be changed contingent on the observed behavior of others (how much behavior is exhibited).

Social norms can be thought of as: "rules that prescribe what people should and should not do given their social surroundings" (known as milieu, sociocultural context) and circumstances. Examination of norms is "scattered across disciplines and research traditions, with no clear consensus on how the term should be used."^[9]

Yorum: Kültür bir bakıma sosyal olarak, değerler, gelenekler ve toplumsal yapılanmada, grup, kabile veya bir toplum açısından kabul edilebilir değerlerin norm, kalıp olarak tanımlandığı görülmektedir. Davranışın bir akıl, mantık olarak da kabulü ve benimsenmesi önemlidir. Davranışta sosyal kuralların iki bakış açısı vardır: a) davranışların ne kadarı görüntüsel, algısal olmakta, b) bu davranışı grup ne kadar kabul etmektedir. Sosyal normların insanların yapması ve yapmaması gereken, sosyal çevrede beklenenlerdir. Disiplinler arasında tam bir ortak uyu araştırmacılar ve diğer bireyler arasında, bu normların uygulanması ve kullanılması açısından tereddütler ve şüpheler olabilecektir.

Emergence and transmission...

Through [rulemaking](#), humans organize and simplify actions/[social practices](#).^[10]

Everyday there are new rules put into place, as well as old rules that are more structured whether it be for a group or an individual. Yet, not only do humans make rules, they strive on finding the rules that come eye to eye about how the world works.^[11] These rules, once accepted by an individual or a group after trial and error, then become a norm.

Groups may adopt norms through a variety of ways. Norms can arise formally, where groups explicitly outline and implement behavioral expectations. Laws or club rules serve as an example of this.^[12] A large number of these norms we follow 'naturally' such as driving on the right side of the road in the US and on the left side in the UK, or not speeding in order to avoid a ticket. Many formal norms serve to provide safety to the general public.

However, social norms are much more likely to develop informally, emerging gradually as a result of repeated use of discretionary stimuli to control behavior.^{[13][14]} Not necessarily laws set in writing, informal norms represent generally accepted and widely sanctioned routines that people follow in everyday life.^[15] These informal norms, if broken, may not invite formal legal punishments or sanctions, but instead encourage reprimands, warnings, or [othering](#); [incest](#), for example, is generally thought of as wrong in society, but many jurisdictions do not legally prohibit it.

Yorum: Sosyal yaşamda çeşitli durum ve oluşumlara göre kuralların oluşturulması, toplu yaklaşım açısından önemlidir. İngiltere de soldan gidilirken, bu yürüyen merdivende de olmaktadır. Yolda giderken sağa önce bakılmalı, diğer ülkelerde ise sola önce bakılmalıdır. Bunun gibi uygulamalar yaşamsal önemlidir. Eskiden arabaların hızı düşük iken, bunun 130km/saate çıkması gibi değişimler, teknolojinin bir sonucu oluşurlar. Buna uyum, teknoloji kullanma ile olasıdır. Yasalar, yönetmelikler ve tebliğler, iletilmeden, bilgilendirmeden suç olarak tanımlanamaz ve itiraz hakkı vardır. Sadece Ceza Kanunları uluslararası ve yapılmaması suç olup, bilmemek te mazeret sayılmaz. Birçok uygulama zarar oluşmaması, korunma, özetme ve tedbir amaçlıdır. Formal olmayan esaslarda yine insanlık boyutunda olmalıdır. Unutulmamalıdır ki, tüm yasalar İnsan Hakları ve tüm diğer Uluslararası Yasalara uygun olmalı ve bu Anayasa Mahkemesi ve İnsan Hakları Mahkemesince de uygunluğu denetlenebilir.

Transfer of norms between groups...

Individuals may also import norms from a previous organization to their new group, which can get adopted over time.^{[16][17]} Without a clear indication of how to act, people typically rely on their past history to determine the best course forward; what was successful before may serve them well again. In a group, individuals may all import different histories or [scripts](#) about appropriate behaviors; common experience over time will lead the group to define as a whole its take on the right action, usually with the integration of several members' schemas.^[17] Under the importation paradigm, norm formation occurs subtly and swiftly^[17] whereas with formal or informal development of norms may take longer.

Groups internalize norms by accepting them as reasonable and proper standards for behaviour within the group. Once firmly established, a norm becomes a part of the group's operational structure and hence more difficult to change. While possible for newcomers to a group to change its norms, it is much more likely that the new individual will adopt the group's norms, values, and perspectives, rather than the other way around.^[13]

Yorum: Kurallar eğer dayanakları ve gerekçeleri insanlık üzerine ise, birbirinden alındığı ve uygulandığı görülmektedir. Yasalarımızın Avrupa Konsey kararlarına uygun olması ve bu açıdan uyum yasalarının çıkarılması da bu çerçevede içindedir. Düzenlemelere uymamak TCK göre suç değildir. Her kanunun yasal uyum denetiminden sonra uygulandığı unutulmamalıdır.

Deviance from social norms...

[Deviance](#) is defined as "nonconformity to a set of norms that are accepted by a significant number of people in a community or society."^[18] More simply put, if group members do not follow a norm, they become labeled as a deviant. In the sociological literature, this can often lead to them being considered outcasts of society. Yet, deviant behavior amongst children is somewhat expected. Except the idea of this deviance manifesting as a criminal action, the social tolerance given in the example of the child is quickly withdrawn against the criminal. Crime is considered one of the most extreme forms of deviancy according to scholar Clifford R. Shaw.^[19]

What is considered "normal" is relative to the location of the [culture](#) in which the [social interaction](#) is taking place. In psychology, an individual who routinely disobeys group norms runs the risk of turning into the "institutionalized deviant." Similar to the sociological definition, institutionalized deviants may be judged by other group members for their failure to adhere to norms. At first, group members may increase pressure on a non-conformist, attempting to engage the individual in conversation or explicate why he or she should follow their behavioral expectations. The role in which one decides on whether or not to behave is largely determined on how their actions will affect others.^[20] Especially with new members who perhaps do not know any better, groups may use discretionary stimuli to bring an individual's behavior back into line. Over time, however, if a member continues to disobey, the group will give up on him as a lost cause; while the group may not necessarily revoke his membership, they may give him only superficial consideration.^[13] If a worker is late to a meeting, for example, violating the office norm of punctuality, a boss or other co-worker may wait for the individual to arrive and pull him aside later to ask what happened. If the behavior continues, eventually the group may begin meetings without him since the individual "is always late." The group generalizes the individual's disobedience and promptly dismisses it, thereby reducing the member's influence and footing in future group disagreements.

Group tolerance for deviation varies across membership; not all group members receive the same treatment for norm violations. Individuals may build up a "reserve" of good behavior through [conformity](#), which they can borrow against later. These [idiosyncrasy credits](#) provide a theoretical currency for understanding variations in group behavioral expectations.^[21] A teacher, for example, may more easily forgive a straight-A student for misbehaving—who has past "good credit" saved up—than a repeatedly disruptive student. While past performance can help build idiosyncrasy credits, some group members have a higher balance to start with.^[21] Individuals can import idiosyncrasy credits from another group; childhood movie stars, for example, who enroll in college, may experience more leeway in adopting school norms than other incoming freshmen. Finally, [leaders](#) or individuals in other high-status positions may begin with more credits and be appear to be "above the rules" at times.^{[13][21]} Even their idiosyncrasy credits are not bottomless, however; while held to a more lenient standard than the average member, leaders may still face group rejection if their disobedience becomes too extreme.

Deviance also causes multiple emotions one experiences when going against a norm. One of those emotions widely attributed to deviance is [guilt](#). Guilt is connected to the ethics of duty which in turn becomes a primary object of moral obligation. Guilt is followed by an action that is questioned after its doing.^[22] It can be described as something negative to the self as well as a negative state of feeling. Used in both instances, it is both an unpleasant feeling as well as a form of self-punishment. Using the metaphor of "dirty hands",^[23] it is the staining or tainting of oneself and therefore having to self-cleanse away the filth. It is a form

of reparation that confronts oneself as well as submitting to the possibility of anger and punishment from others. Guilt is a point in both action and feeling that acts as a stimulus for further "honorable" actions.

Some research indicates that changes in the weather can increase the likelihood of children exhibiting deviant behavior.^[24]

Yorum: Aykırı tutumlar, bireyin farklı görüş ve davranışları, tüm sosyal yaşamda beklenir. Biyolojik açıdan da toplumu temsil eden çan eğrisinde, %2,5 ileri ve yine %2,5 geri boyutunda bireyler vardır. Burada etkinliğin, ileri düzeyde eğitilmenin bu ileri düzeydekileri saptayıp yapılması amaçlanmalıdır. Kısaca aykırılık olumlu, ileri zekalı olanlarda öne çıkmalıdır. Bir ilimizde ilkokul yapısında aykırı çocukların oluşturduğu sınıfta zekâ düzeyi ölçülmesi ile, hiperaktif ve üstün zekalılar yüksek oranda saptanmıştır. Normal denilen yapı ile ileri zekalı dengelemediği için, bunlar farklı sınıflara ayrıldığı gözlenmiştir. Suç kavramı ise aykırı davranışlar değil, bireye bilerek veya dikkat ve özen eksikliği, ihmal gibi nedenler ile zarar vermek, zedelenmesine neden olmaktır. Bunlar, kısaca dikta, zorbalık ve eziyet, zarar kavramları aykırı değil, suçtur. Bu açıdan normal nedir denilince, zarar oluşturmayan denilebilir. Yazıda belirtildiği gibi sosyal yapının istediğini yapmak normal yaklaşım değildir. Kalıba girmek, emri almak değildir. Birisine kul, köle ve birisini çoban kabul etmek normal değil, bilgilenme ve buna göre rıza oluşması, karar vermek normaldir. Yazılanlara katılmıyor, farklı olan, sapan ve değişim boyutunda olan, gelişim ve ilerlemeyi sağlayabilir. Hep aynı yapı, sadece statüde olmak demektir, İngiliz atasözü gibi, "kim tereddüt eder, duraklarsa kaybolur" gibi, değişimin temeli de aykırı olsa bile farklı görüşlerdir.

Behavior...

Norms running counter to the behaviors of the overarching society or culture may be transmitted and maintained within small subgroups of society. For example, Crandall (1988) noted that certain groups (e.g., [cheerleading](#) squads, dance troupes, sports teams, sororities) have a rate of [bulimia](#), a publicly recognized life-threatening disease, that is much higher than society as a whole. Social norms have a way of maintaining order and organizing groups.^[25]

Yorum: Sosyal kurallar, organize grupları ve usullerin devamlılığı için gerekli görülmektedir. Bir Batı illerinde zeybek oynamak bir toplumsal ifadeleri olmaktadır. İki baba evlendireceği çocukları için tutum ve davranışlarını hareketleri ile, evliliği onaylayıp, onaylanmadığını zeybek oynarken topluma göstermelidirler. Kız ve erkek zeybek oynarken, kız diz kırmaz, eğilmez, erkek ise sadece kıza dönük diz kırar, bir daha da kimse önünde diz kırmaz. Folklorik olarak oynanan oyunlarda diz kırılır, ama zeybeğin anlamını bilen yerlerde amir olan diz kıramaz. Kısaca sosyal kurallar, bilen ile bilmeyene göre anlam farkı vardır.

Social control...

Although not considered to be formal laws within society, norms still work to promote a great deal of [social control](#).^[26] They are statements that regulate conduct. The cultural phenomenon that is the norm is the prescriber of acceptable behavior in specific instances. Ranging in variations depending on culture, race, religion, and geographical location, it is the foundation of the terms some know acceptable as not to injure others, the golden rule, and to keep promises that have been pledged.^[27] Without them, there would be a world without consensus, common ground, or restrictions. Even though the law and a state's legislation is not intended to control social norms, society and the law are inherently linked and one dictates the other. This is why it has been said that the language used in some legislation is controlling and dictating for what should or should not be accepted. For example, the criminalisation of familial sexual relations is said to protect those that are vulnerable, however even consenting adults cannot have sexual relationships with their relatives. The language surrounding these laws conveys the message that such acts are supposedly immoral and should be condemned, even though there is no actual victim in these consenting relationships.^[28]

Social norms can be enforced formally (e.g., through sanctions) or informally (e.g., through [body language](#) and non-verbal communication cues.) Because individuals often derive physical or psychological resources from group membership, groups are said to control *discretionary stimuli*; groups can withhold or give out more resources in response to members' adherence to group norms, effectively controlling member behavior through rewards and operant conditioning.^[13] [Social psychology](#) research has found the more an individual values group-controlled resources or the more an individual sees group membership as central to his definition of self, the more likely he is to conform.^[13] Social norms also allow an individual to assess what behaviors the group deems important to its existence or survival, since they represent a codification of belief; groups generally do not punish members or create norms over actions which they care little about.^{[13][16]} Norms in every culture create [conformity](#) that allows for people to become [socialized](#) to the culture in which they live.^[4]

As social beings, individuals learn when and where it is appropriate to say certain things, to use certain words, to discuss certain topics or wear certain clothes, and when it is not. Thus, knowledge about [cultural](#) norms is important for [impressions](#).^[29] which is an individual's regulation of their nonverbal behavior. One also comes to know through experience what types of people he/she can and cannot discuss certain topics with or wear certain types of dress around. Typically, this knowledge is derived through experience (i.e. social norms are learned through [social interaction](#)).^[29] Wearing a suit to a job interview in order to give a great first impression represents a common example of a social norm in the [white collar work force](#).

In his work "Order without Law: How Neighbors Settle Disputes", Robert Ellickson studies various interactions between members of [neighbourhoods](#) and communities to show how societal norms create order within a small group of people. He argues that, in a small community or neighbourhood, many rules and disputes can be settled without a central governing body simply by the interactions within these communities.^[30]

Yorum: Sosyal kontrol için kuralların kanun yapısında değildir. Yaşlıların eli öpülür, alına konur, genç kadınlarda ise sadece dudak dokundurulur, diz bükülür. Bunun bir yazılı kuralı yoktur. Bazı kıyafetler, beyaz yakalı insan ile beyaz önlük gibi yaklaşımlar, memur ile sağlıklı elemanları tanımlar. Bunlar aynı zamanda bir imaj olmaktadır. Bazı gruplarda ise kendine özgü simgeler ile sosyal kontrol ve iletişim sağlarlar. Sosyal kontrolün her kültüre ve yapıya göre de özellikleri vardır.

Sociology...

For [Talcott Parsons](#) of the [functionalist](#) school, norms dictate the interactions of people in all social encounters. On the other hand, [Karl Marx](#) believed that norms are used to promote the creation of [roles](#) in society which allows for people of different levels of [social class](#) structure to be able to function properly.^[4] Marx claims that this power dynamic creates [social order](#). [Heinrich Popitz](#) is convinced that the establishment of social norms, that make the future actions of alter foreseeable for ego, solves the problem of [contingency](#) ([Niklas Luhmann](#)). In this way, ego can count on those actions as if they would already have been performed and does not have to wait for their actual execution; social interaction is thus accelerated. Important factors in the standardization of behavior are sanctions^[31] and social roles.

Yorum: İnsanlar arasında ilişkilerin belirli boyutta olması için kuralların olması, iletişimi etkinleştirmektedir. Dinamiklerin gücünün sosyal kuralları koyduğunu Materyalist düşünce öne sürmektedir. Davranışların standart olması için kurallar oluşturulmaktadır. Ancak TCK göre zarar ve ziyan oluşturmayan düzenlemeler uymamak suç değildir, bilgilendirme ile rıza gereklidir. Kurallara uymak bireye kalmaktadır.

Operant conditioning...

The probability of these actions that are committed are coined to [B. F. Skinner](#), that states that [operant conditioning](#) plays a role in the process of social norm. Operant conditioning is the increase that an action will occur again by increasing the reinforced response. This process is that of reward and punishment or trial and error. Hand in hand with deviance, the consequences of one's behavior, whether positive or negative, will determine the probability of reoccurrence as well as the push towards regulating one's decisions in the future. Containing five subcategories, this conditioning treatment is an influence in the actions one commits and the feelings one experiences afterwards. In the case of social deviance, an individual who has gone against a norm will feel the negative connotation that comes with defying the conditioning that was taught therefore indicating negative reinforcement. A good example is that of a little girl painting on the wall of the house as she seeks her mother's approval of her artistic work. When the child witnesses the mother putting her in a "time out", she realizes that if she were to paint on the wall again, it will lead to punishment therefore causing her to notice her negative reinforcement. Therefore, this makes the probability of her painting the wall again, decrease immensely. Skinner also states that humans are conditioned from a very young age on how to behave and how to act with those around us considering the outside influences of the society and location one is in.^[32] Built to blend into the ambiance and attitude around us, deviance is a frowned upon action.

Yorum: Bir çocuk evin duvarına resim yaparsa, eğer kızılacak olursa, bu davranışı tekrarlamaz. Ancak eğer çizim beğenilir ise yeniden yapmak ister. Bu açıdan eylemin sonucu, elde edilen sonuç onu yön vermektedir. Elde edilen sonuç pozitif tekrarlama, negatif ise terkini gerekliler.

Focus theory of normative conduct...

[Cialdini](#), [Reno](#), and [Kallgren](#) developed the focus theory of normative conduct to describe how individuals implicitly juggle multiple behavioral expectations at once; expanding on conflicting prior beliefs about whether cultural, situational or personal norms motivate action, the researchers suggested the focus of an individual's attention will dictate what behavioral expectation they follow.^[33]

Types...

Descriptive versus injunctive...

Descriptive norms depict what happens, while injunctive norms describe what *should* happen. [Cialdini](#), [Reno](#), and [Kallgren](#) (1990) define a descriptive norm as people's perceptions of what is commonly done in specific situations; it signifies what most people do, without assigning judgment. The absence of trash on the ground in a parking lot, for example, transmits the descriptive norm that most people there do not [litter](#).^{[33][34]} An Injunctive norm, on the other hand, transmits group approval about a particular behavior; it dictates how an individual *should* behave.^{[33][34][35][36]} Watching another person pick up trash off the ground and throw it out, a group member may pick up on the injunctive norm that he ought to not litter.

Prescriptive and proscriptive...

Prescriptive norms are unwritten rules that are understood and followed by society and indicate what we should do.^[37] Expressing gratitude or writing a Thank You card when someone gives you a gift represents a prescriptive norm in American culture. Proscriptive norms, in contrast, comprise the other end of the same spectrum; they are similarly society's unwritten rules about what one should not do.^[37] These norms can vary between cultures; while an acceptable greeting in some European countries, kissing a stranger on the cheek constitutes a proscriptive norm in the United States.

Subjective...

Subjective norm is determined by beliefs about the extent to which important others want them to perform a behavior. Social influences are conceptualized in terms of the pressure that people perceive from important others to perform, or not to perform, a behavior.^[36]

Mathematical representations...

Over the last few decades, several theorists have attempted to explain social norms from a more theoretical point of view. By quantifying behavioral expectations graphically or attempting to plot the logic behind adherence, theorists hoped to be able to predict whether or not individuals would conform. The return potential model and game theory provide a slightly more economic conceptualization of norms, suggesting individuals can calculate the cost or benefit behind possible behavioral outcomes. Under these theoretical frameworks, choosing to obey or violate norms becomes a more deliberate, quantifiable decision.

Return potential model...

Developed in the 1960s, the return potential model provides a method for plotting and visualizing group norms. In the regular coordinate plane, the amount of behavior exhibited is plotted on the X-axis (label *a* in Figure 1) while the amount of group acceptance or approval gets plotted on the Y-axis (*b* in Figure 1).^[5] The graph represents the potential return or positive outcome to an individual for a given behavioral norm. Theoretically, one could plot a point for each increment of behavior how much the group likes or dislikes that action. For example, it may be the case that among first-year graduate students, strong social norms around how many daily cups of coffee you drink exist. If the return curve in Figure 1 correctly displays the example social norm, we can see that if someone drinks 0 cups of coffee a day, the group strongly disapproves. The group does not approve of member behavior until someone hits four cups of coffee a day; the graduate students (as represented by the return curve) find it excessive to drink more than seven cups, however, as the approval again dips below zero. As exhibited by the coffee example, the return potential model displays for each increment of behavior how much group approval one can anticipate.

- **Point of maximum return.** The point with the greatest y-coordinate is called the point of maximum return, as it represents the amount of behavior the group likes the best.^[5] While *c* in Figure 1 is labeling the return curve in general, the highlighted point just above it at $X=6$, represents the point of maximum return. Extending our above example, the point of maximum return for first-year graduate students would be 6 cups of coffee; they receive the most social approval for drinking exactly that many cups. Any more or any fewer cups would decrease the approval.
- **Range of tolerable behavior.** Label *d* represents the range of tolerable behavior, or the amount of action the group finds acceptable.^[5] It encompasses all the positive area under the curve. In Figure 1, the range of tolerable behavior extends is 3, as the group approves of all behavior from 4 to 7 and $7-4=3$. Carrying over our coffee example again, we can see that first years only approve of having a limited number of cups of coffee (between 4 and 7); more than 7 cups or fewer than 4 would fall outside the range of tolerable behavior. Norms can have a narrower or wider range of tolerable behavior. Typically, a narrower range of behavior indicates a behavior with greater consequences to the group.^[13]
- **Intensity.** The intensity of the norm tells how much the group cares about the norm, or how much group affect is at stake to be won or lost. It is represented in the return potential model by the total amount of area subsumed by the curve, regardless of whether the area is positive or negative.^[5] A norm with low intensity would not vary far from the x-axis; the amount of approval or disapproval for given behaviors would be closer to zero. A high-intensity norm, however, would have more extreme approval ratings. In Figure 1, the intensity of the norm appears high, as few behaviors invoke a rating of indifference.
- **Crystallization.** Finally, norm crystallization refers to how much variance exists within the curve; translated from the theoretical back to the actual norm, it shows how much agreement exists between group members about the approval for a given amount of behavior.^[5] It may be that some members believe the norm more central to group functioning than others. A group norm like how many cups of coffee first years should drink would probably have low crystallization, since a lot of individuals have varying beliefs about the appropriate amount of caffeine to imbibe; in contrast, the norm of not plagiarizing another student's work would likely have high crystallization, as people uniformly agree on the behavior's unacceptability. Showing the overall group norm, the return potential model in Figure 1 does not indicate the crystallization. However, a return potential model that plotted individual data points alongside the cumulative norm could demonstrate the variance and allow us to deduce crystallization.

Yorum: Sosyal norm/kurallarda, kültürel yapı ötesinde, kişisel yaklaşımlar ve bireyin dikkatine giren ve benimsedikleri önemsenmektedir. **Tipleri:** a) **Tanımlayıcı, tesadüfi:** bir işe başlarken yapılacaklar ve ne olacağı bilinmeyen sonuçlu yaklaşımlardır. b) **Önce ve sonradan yapılanma:** Önceden selamlaşma, tokalaşma, sonra iş bitince ise tebrik etme ve kutlama gibi kurallardır. c) **sübjektif:** her bireye özgü davranış, örneğin yazar belirli sevgisini göstermek için kucaklaşmakta, bunu toplum istemekte, arzu etmektedir. d) **matematiksel örnek:** bazı kişilere göre yaklaşımların matematiksel karşı etkisi olmaktadır. Bunun kültüre göre farklı olduğu da algılanmalıdır, e) **geri dönüş potansiyeli olan model:** Bir kişiye kahve ikramı, kahvenin içilmesi ile ilişkilidir ki kimi için istenmeyen, diğeri için mutlu olma durumu oluşur. Bunlar 1) **Maksimum geri dönüş noktası:** kuralı insanların sevmesi ve yapmayı istemesidir. 2) **Tolere edilebilir davranışlar oranı:** kuralların gruplarda ve insanlarda tolere edilmesi, aykırılık yaşanmaması oranıdır. 3) **Yoğunluk:** gruplar içinde kuralı benimsemesidir. Pozitif veya negatif olması, düşük veya güçlü olması değil, beğenmesidir. 4) **Kristalleşme:** grup içinde bireylerin kabul etme oranına, teorik olanın aksiyona dönmesine göredir.

Game theory...

Another general formal framework that can be used to represent the essential elements of the social situation surrounding a norm is the **repeated game** of game theory. Rational choice, a branch of game theory, deals with the relations and actions socially committed among rational agents.^[39] A norm gives a person a **rule of thumb** for how they should behave. However, a **rational** person only acts according to the rule if it is optimal for them. The situation can be described as follows. A norm gives an **expectation** of how other people act in a given situation (macro). A person acts optimally given the expectation (micro). For a norm to be **stable**, people's actions must reconstitute the expectation without change (micro-macro feedback loop). A set of such correct stable expectations is known as a **Nash equilibrium**. Thus, a stable norm must constitute a Nash equilibrium.^[39] In the Nash equilibrium, no one actor has any positive incentive in individually deviating from a certain action.^[40] Social norms will be implemented if the actions of that specific norm come into agreement by the support of the Nash equilibrium in the majority of the game theoretical approaches.^[40]

From a game-theoretical point of view, there are two **explanations** for the vast variety of norms that exist throughout the world. One is the difference in games. Different parts of the world may give different environmental contexts and different people may have different values, which may result in a difference in games. The other is **equilibrium selection** not explicable by the game itself. Equilibrium selection is closely related to **coordination**. For a simple example, driving is common throughout the world, but in some countries people drive on the right and in other countries people drive on the left (see **coordination game**). A framework

called comparative [institutional analysis](#) is proposed to deal with the game theoretical structural understanding of the variety of social norms.

Yorum: Akılcı seçimlerin bir bakıma oyun teoremi olarak birbirine uyması beklenir. Verilen durumlarda insanların davranışının beklentisi makro olarak, bireyin kendisine göre davranışına da mikro denilmektedir. Farklı değerlere göre değişik yaklaşımlar beklenebilir. Teorik yapısal yaklaşımların benzer sosyal kuralları olması beklenir. Okula giden öğretmenin, kravat takması, kadın öğretmenin ise resmi giyinmesi beklenir.

Genel Yorum

Sosyal kuralların bazıları yazılı değil, o topluma göredir. Bunu orada yaşayan ve onu algılayan bilebilir. Zeybek folklor olarak öğrenilebilir ama bir düğünde oynanması için, her davranışın bir anlamı olduğu bilinmelidir, bazılarını yapmak, o toplum için en azından saygısızlık olarak görülebilir. Sosyal kurallarda hata işlenebilir, farklı kültürde olan için doğaldır, ancak farkına varmak, algılamak ve özür dilemek gibi eylemleri yaptıktan sonra geri bildirim ile yaklaşım yapılarak, o toplumun gönlü alınmaya çalışılmalıdır.

11) Cultural Values¹³

Wikipedia

Parents around the world want what they believe is best for their children. However, parents in different cultures have different ideas of what is best.^[35] For example, parents in a [hunter-gatherer](#) society or surviving through [subsistence agriculture](#) are likely to promote practical survival skills from a young age. Many such cultures begin teaching babies to use sharp tools, including knives, before their first birthdays.^[36] This is seen in communities where children have a considerable amount of autonomy at a younger age and are given the opportunity to become skilled in tasks that are sometimes classified as adult work by other cultures.^[37] In some Indigenous American communities, [child work](#) provides children the opportunity to learn cultural values of collaborative participation and [prosocial behavior](#) through [observation](#) and participation alongside adults.^[38] These communities value respect, participation in the community, and non-interference. The practice of non-interference is an important value in Cherokee culture. It requires that one respects the autonomy of others in the community by not interfering in their decision making by giving unsolicited advice.^[39] Indigenous American parents often try to encourage curiosity in their children. Many use a permissive parenting style that enables the child to explore and [learn through observation](#) of the world around it.^[26] Differences in values cause parents to interpret different actions in different ways.^[35] In some cultures, asking questions is seen by many European American parents as a sign that the child is smart. Italian parents, value social and emotional abilities and having an even temperament. They also value social and emotional competence, and believe that asking questions is a sign that the child has good interpersonal skills.^[35] Conversely, Dutch parents value independence, long attention spans, and predictable schedules, so they view asking questions negatively and as a sign that the child is not independent.^[35] The values cultures praise can be more broad than just about a specific topic such as asking questions. parents strongly value intellectual ability, especially in a narrow "book learning" sense.^[35] American parents strongly value intellectual ability, especially in a narrow "book learning" sense. Hispanic parents, on the other hand, value respect as a behavioral goal. Along with this, they believe in the idea of putting family above the individual, and emphasize the values of the catholic church. (Gonzales).^[35] The [Kipsigis people](#) of Kenya value children who are not only smart, but who employ that intelligence in a responsible and helpful way, which they call *ng/om*.^[35] Other cultures, such as Sweden and Spain, value more personal values such as being sociable, having security, and happiness.^[40] Parents in East Asia come from a culture that values nurturing and governance within families; this is called "guan" [gwan]. They believe that good parenting comes from order within a household. Even with this value, the concept of psychological control is also more common in this area than anywhere else.^[41]

Yorum: Her kültürün kendi değer verdikleri ayrılmaktadır. Göçebe kültürde kullanılan araçlar ile Tarım Kültüründe olanlar farklıdır ve birisinde yaşamda kalabilme becerisi önemli iken, diğer kültürde ise, ekin işleme konusunda yetişmelidir. Toplumda yer edinebilmek için her bireyin simgeleştirdiği boyutlar olabilmektedir. Bazıları mor rengi sever ve onun için bir değer, bir simge onu tanımlamaktır. Çocuklar birçok noktada gerekçeleri sorarlar, kitaplarda olmayanlardır sıklıkla sorulurlar. Bazılarında ise değerler toplumsal değil, kişiseldir.

Cultural Tools

Differences in values can also cause parents to employ different tools to promote their values. Many European American parents expect specially purchased educational toys to improve their children's intelligence.^[35] Some Spanish parents promote social skills by taking their children out for daily walks around the neighborhood.^[35]

Games can be used out of school to help reinforce ideas learned in school like looking at a map and playing geography games, downloading educational game software for a computer at home to learn reading, typing, science and math. Games like Wii Fit have even been used to help with patients receiving rehabilitation for knee surgery.^[42] Allowing kids time to play video games can help their learning because through video games kids learn memory, hand eye hand eye coordination and visual acuteness. Piaget believed in the "importance of play in learning" this learning can be done both at home and in schools.^[42]

Some good educational tools in schools today include online games like Kahoot!, language apps like Duolingo, math apps like Sushi Monster, using card games to do addition, subtraction, multiplication.^[43] Some schools even use Minecraft for tinkering. Educational games have been proven to have a positive effect on students. Improved learning in educational games include but are not limited to: improved hand eye coordination, memory ability, and visual acuteness.^[42] Educational games are linked to technology and many of the games listed above require a device to download the app or computer software. Some of the games only need access to the internet to be played. This play through learning is a great way to keep students engaged and having fun while learning their math facts or work in other subjects.^[43]

As well, a recent study in the United Kingdom performed an experiment in hopes of researching if there is a correlation between the use of touch screen devices and brain development in children from ages 6 months to 36 months. In the study they found that the act of scrolling on screens aids with fine motor skills such as stacking blocks. Other skills such as under gross motor or language categories had a much less significant effect.^[44]

Yorum: Her kültürde işlevsel olan eşyaları çocukluktan oynaması ve öğrenmesi için seçicilikleri vardır. Birçok oyun ve oyuncak bu amaçla üretilir ve kullanılması istenir. Okullarda başarı için, bazı bilişim oyunları teşvik edilmektedir. Zekâ ölçme olanlara bağlı olan oyunlar özellikle 6-36 ayında sıklıkla önerilenler olmaktadır. Her kültürde, kendine özgüdür.

Indigenous American cultures ...

Yorum

Çocukların yetişmesi için bir oyun programları vardır. Annelik için evcilik oyunları sık oynananlardır. Bireyler kültürel değerleri oynamaları ötesinde de geliştiren olmaktadır.

12) Social Structure, Cultural materialism¹⁴

From Wikipedia, the free encyclopedia

Cultural materialism in [literary theory](#) and [cultural studies](#) traces its origin to the work of the [left-wing](#) literary critic [Raymond Williams](#). Cultural materialism makes analysis based in [critical theory](#), in the tradition of the [Frankfurt School](#).

Overview

Cultural materialism emerged as a theoretical movement in the early 1980s along with [new historicism](#), an American approach to [early modern](#) literature, with which it shares much common ground. The term was coined by Williams, who used it to describe a theoretical blending of leftist culturalism and [Marxist](#) analysis. Cultural materialists deal with specific historical documents and attempt to analyze and recreate the zeitgeist of a particular moment in history.

Williams viewed culture as a "productive process", part of the [means of production](#), and cultural materialism often identifies what he called "residual", "emergent" and "oppositional" cultural elements. Following in the tradition of [Herbert Marcuse](#), [Antonio Gramsci](#) and others, cultural materialists extend the [class](#)-based analysis of traditional [Marxism](#) ([Neo-Marxism](#)) by means of an additional focus on the [marginalized](#).

Cultural materialists analyze the processes by which [hegemonic](#) forces in society appropriate canonical and historically important texts, such as [Shakespeare](#) and [Austen](#), and utilize them in an attempt to validate or inscribe certain values on the cultural [imaginary](#). [Jonathan Dollimore](#) and [Alan Sinfield](#), authors of [Political Shakespeare](#), have had considerable influence in the development of this movement and their book is considered to be a seminal text. They have identified four defining characteristics of cultural materialism as a theoretical device:

- Historical context
- Close textual analysis
- Political commitment
- Theoretical method

Cultural materialists seek to draw attention to the processes being employed by contemporary power structures, such as the church, the state or the academy, to disseminate [ideology](#). To do this they explore a text's historical context and its political implications, and then through close textual analysis note the dominant hegemonic position. They identify possibilities for the rejection and/or subversion of that position. British critic [Graham Holderness](#) defines cultural materialism as a "politicized form of historiography".

Through its insistence on the importance of an engagement with issues of [gender](#), [sexuality](#), [race](#) and [class](#), cultural materialism has had a significant impact on the field of literary studies, especially in Britain. Cultural materialists have found the area of Renaissance studies particularly receptive to this type of analysis. Traditional [humanist](#) readings often eschewed consideration of the oppressed and marginalized in textual readings, whereas cultural materialists routinely consider such groups in their engagement with literary texts, thus opening new avenues of approach to issues of [representation](#) in the field of literary criticism.

Yorum: Kültürel Yapı, eğer o yaklaşıma bir anlam katması ile oluşmaktadır. Sol, solculuk gibi, insanlar arasında on kişiden birinin sol elini kullanması, farklı yapı, toplumsal boyutu öne çıkarması ile sosyal bir yapı oluşturmuştur. Bu yapıların; a) tarihsel, b) yapısal dokusuna göre, c) politik öngörülerle, d) teorik metot olarak ayrışabilmektedir. İdeolojiyi destekleyen bir felsefe olmalı, toplumsal kabul edilmesi de bir boyut olarak ele alınmaktadır. Bu açıdan kültürel yapıya göre, ona özgün doku temel olmaktadır. Eşitlik ve kardeşlik ile bağımsızlık temeli yerine, biyolojik temellerde farklılaşma, insanları gruplaştırma, başkalaştırma ve kendi boyutunu üstün görmek için, cins, ırk ve sosyal yapı ele alınmaktadır.

Birey yerine grup, toplum ele alınırsa, ortak akıl denilerek, bireysel yapı dışlanırsa, o yapıda bağımsızlık ve hürriyetten söz edilemez, sadece belirli sahada dolaşma imkânı sağlanmış, kısaca hapishanelerde avlu dolaşımına benzer bir düzen oluşturulmaktadır.

13) Social structure¹⁵

From Wikipedia, the free encyclopedia

In the [social sciences](#), *social* is the patterned social arrangements in [society](#) that are both [emergent](#) from and determinant of the [actions of the individuals](#). On the [macro](#) scale, social structure is the system of socioeconomic [stratification](#) (most notably the class structure), [social institutions](#), or other patterned relations between large social groups. On the meso scale, it is the structure

of [social network](#) ties between individuals or organizations. On the micro scale, it can be the way [norms](#) shape the behavior of individuals within the [social system](#).

[Social norms](#) influence social structure through relations between the majority and the minority. Because those who align with the majority are considered [normal](#) while those who align with the minority are considered [abnormal](#), majority-minority relations create a [hierarchical](#) stratification within social structures that favors the majority in all aspects of society.

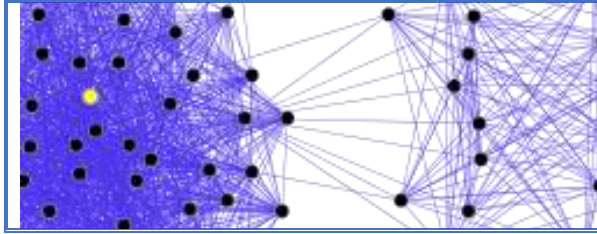
These scales are not always kept separate. For example, recent scholarship by [John Levi Martin](#) has theorized that certain macro-scale structures are the [emergent properties](#) of micro-scale cultural institutions (this meaning of "structure" resembles that used by anthropologist [Claude Lévi-Strauss](#)). Likewise, another recent study, in ethnography, describes how indigenous social structure in the Republic of Panama changed macro social structures and impeded a planned Panama Canal expansion.^[1] [Marxist sociology](#) also has a history of mixing different meanings of social structure, though it has done so by simply treating the cultural aspects of social structure as [epiphenomena](#) of its economic ones.

Since the 1920s, the term has been in general use in social science,^[2] especially as a variable whose sub-components needed to be distinguished in relationship to other sociological variables.

The notion of social structure *as relationship between different entities or groups* or as *enduring and relatively stable patterns of relationship*^[3] emphasises the idea that society is grouped into structurally related groups or sets of [roles](#), with different functions, meanings or purposes. One example of social structure is the idea of "[social stratification](#)", which refers to the idea that most societies are separated into different strata (levels), guided (if only partially) by the underlying structures in the social system. This approach has been important in the academic literature with the rise of various forms of [structuralism](#). It is important in the modern study of organizations, because an organization's structure may determine its flexibility, capacity to change, and many other factors. Therefore, structure is an important issue for [management](#).

Social structure may be seen to influence important social systems including the [economic system](#), [legal system](#), [political system](#), [cultural system](#), and others. [Family](#), [religion](#), [law](#), [economy](#), and [class](#) are all social structures. The "social system" is the parent system of those various systems that are embedded in it.

Farklı sosyal yapı ve birbirini etkileşimleri ile bu etkileşimin alt sahaları

Alt alanlar ve bunu sağlayan diğer temel teoriler
[Çatışmalar](#), [Suç ve ceza](#), [Kültürel yapı](#), [Demografi](#), [Gelişim](#), [Farklı/çarpık yapı](#), [Ekonomi](#), [Eğitim](#), [Çevre](#), [Aile](#), [Cinsiyet](#), [Sağlık](#), [Göçmenlik](#), [Endüstri](#), [Eşitlik/Eşitsizlik](#), [Bilgi](#), [Hukuk](#), [Kaynaklar](#), [Tıp](#), [Askeri yapı](#), [Kurumlar](#), [Politika](#), [İrk ve etnik yapı](#), [İnanışlar](#), [Taşra yapısı](#), [Bilim bakışı](#), [Sosyal](#), [Değişim](#), [farklılaşma](#), [Sosyal yapılar](#), [Sosyal etkileşimler](#), [Sosyal psikoloji ve sosyoloji](#), [Tabakalaşma](#), [gruplaşma](#), [Teknoloji](#), [Terörizm](#), [Taşra yapısı](#), [Gettolar](#).

Şekil 4: Kültürlerde öğeler yoğun veya seyrek olabilir ama tümü bireyi bir ağ içine almaktadır. Bireyin kendi kişiliğini bulabilmesi açısından eğitim kalıbı öğretmek değil, kendini algılamak olmalıdır.

Yorum: Sosyal Bilimler, toplumdaki bireylerin birlikte oluşan yapısını irdelemektedir. Makro düzeyde; sosyoekonomik katmanları, sıklıkla sınıf yapılanmasını, orta düzeyde ise birey ile organizasyon arasındaki ağı, mikro yapılanmada da bireyin sosyal sitemdeki davranışları incelemektedir. Bu yapılanma ayrı değil, birbiri içinde olabilmektedir. Farklı yapıların ilişkileri değişik veya standart olabilmektedir. Sosyal yapı; aile, inanışlar, hukuk, ekonomi, sınıf yapısı, politik sistem, gibi çeşitli boyutlar ile irdelenmektedir.

History[...]

...

Definitions and concepts[...]

As noted above, social structure has been identified as

- the relationship of definite entities or groups to each other,
- enduring patterns of behaviour by participants in a social system in relation to each other, and
- institutionalised norms or cognitive frameworks that structure the actions of actors in the social system.

Lopez and Scott (2000) distinguish between *institutional structure* and *relational structure*, ...

Social structure can also be divided into [microstructure](#) and [macrostructure](#). Microstructure is the pattern of relations between most basic elements of social life, that cannot be further divided and have no social structure of their own (for example, pattern of relations between individuals in a group composed of individuals - where individuals have no social structure, or a structure of organizations as a pattern of relations between [social positions](#) or [social roles](#), where those positions and roles have no structure by themselves). Macrostructure is thus a kind of 'second level' structure, a pattern of relations between objects that have their own structure (for example, a political social structure between political parties, as political parties have their own social structure). Some types of social structures that modern sociologist differentiate are *relation structures* (in family or larger family-like clan structures), *communication structures* (how information is passed in organizations) and [sociometric structures](#) (structures of sympathy, antipathy and indifference in organisations - this was studied by [Jacob L. Moreno](#)).

[Social rule system theory](#) reduces the structures of (3) to particular rule system arrangements, that is, the types of basic structures of (1 and 2). It shares with [role theory](#), [organizational](#) and [institutional sociology](#), and [network analysis](#) the concern with structural properties and developments and at the same time provides detailed conceptual tools needed to generate interesting, fruitful propositions and models and analyses.

Sociologists also distinguish between:

- normative structure – pattern of relations in given structure (organisation) between [norms](#) and modes of operations of people of varying [social positions](#)
- ideal structure – pattern of relations between beliefs and views of people of varying social positions
- interest structure – pattern of relations between goals and desires of people of varying social positions
- interaction structure – forms of communications of people of varying social positions

Yorum: Grupların birbiri ile ilişkilerinde birbirleri olan iletişim, sosyal sistem yapısı ile sıklıkla doğrudan benzer, ilintilidir. Kurumsal düzenlemeler de sosyal yapılanmada etkin olabilmektedir. Bu ilişkilerin makro ve mikro olarak tanımlanabilir. 1) Normatif, normların, kuralların yapısını oluşturur, 2) ancak bireyler ideal yapı ile uygulanan arasında ayrılık, aykırılık da oluşabilmektedir. 3) Bireylerin ilgisi ve alakaları da sosyal etkinlik yaratabilmektedir. 4) Etkileşim yapılanmasında da birbirleri ile alakalı konulardaki ilişki boyutuna göre yapılanmaktadır.

Origins and development[...]

Some believe that social structure is naturally developed. It may be caused by larger system needs, such as the need for [labour](#), [management](#), [professional](#) and [military](#) classes, or by conflicts between groups, such as competition among [political parties](#) or among [elites](#) and [masses](#). Others believe that this structuring is not a result of natural processes, but is socially constructed. It may be created by the power of elites who seek to retain their power, or by [economic systems](#) that place emphasis upon [competition](#) or [cooperation](#).

Ethnography has contributed to understandings about social structure by revealing local practices and customs that differ from Western practices of hierarchy and [economic power](#) in its construction.^[6]

The most thorough account of the evolution of social structure is perhaps provided by [structure and agency](#) accounts that allow for a sophisticated analysis of the co-evolution of social structure and human agency, where socialised agents with a degree of autonomy take action in social systems where their action is on the one hand mediated by existing institutional structure and expectations but may, on the other hand, influence or transform that institutional structure.

Yorum: Sosyal yapı doğal olarak oluştuğuna inanılsa da kültürel etkileşimin tanımlandığı yapılar ile çeşitli etkileşimler olmakta, bunun kültürleşme/egitim yapısı en kabul edilebilir olduğu dikkate alınmalıdır.

Critical implications[...]

The notion of social structure may mask systematic biases, as it involves many identifiable subvariables, for example, gender. Some argue that men and women who have otherwise equal qualifications receive different treatment in the workplace because of their gender, which would be termed a "social structural" bias, but other variables (such as time on the job or hours worked) might be masked. Modern social structural analysis takes this into account through [multivariate analysis](#) and other techniques, but the analytic problem of how to combine various aspects of social life into a whole remains.^[7]

Yorum: Kritik değerlendirme olarak, temelde kadın ve erkek farklılığı olsa da gerekçeler değişik olabilmektedir, bu şekilde eşitlik ilkesi bozulmadan, yine ayrımcılık yapılabilmektedir. Çok yönlü analizler ile bu sorun ancak ortaya konulabilmektedir.

Genel Yorum

Sosyal yapı kültürler göre farklı olsa da her öge temelinde bakıldığında, topluma göre, daha ufak gruplar açısından ve ayrıca bireylerin bakışına göre farklı olabilmektedir. Kısaca sosyal yapıyı etkileyen çok farklı yapı vardır. Tek bir kural ve birliktelik olsa bile, bunun kişiye yansımaları çok değişik olabilmektedir.

14) Structure and social organization¹⁶

<https://www.britannica.com/topic/social-structure/Structure-and-social-organization>

The term *structure* has been applied to [human](#) societies since the 19th century. Before that time, its use was more common in other fields such as construction or biology.

[Karl Marx](#) used construction as a [metaphor](#) when he spoke of "the [economic](#) structure [*Struktur*] of society, the real basis on which is erected a legal and political superstructure [*Überbau*] and to which definite forms of social [consciousness](#) correspond." Thus, according to Marx, the basic structure of society is economic, or material, and this structure influences the rest of social life, which is defined as nonmaterial, spiritual, or ideological.

The [biological connotations](#) of the term *structure* are evident in the work of British philosopher [Herbert Spencer](#). He and other social theorists of the 19th and early 20th centuries conceived of society as an organism [comprising](#) interdependent parts that form a structure similar to the anatomy of a living body. Although social scientists since Spencer and Marx have disagreed on the concept of social structure, their definitions share common elements. In the most general way, social structure is identified by those features of a social entity (a society or a group within a society) that persist over time, are interrelated, and influence both the functioning of the entity as a whole and the activities of its individual members.

The origin of contemporary sociological references to social structure can be traced to [Émile Durkheim](#), who argued that parts of society are interdependent and that this interdependency imposes structure on the behaviour of [institutions](#) and their members. In other words, Durkheim believed that individual [human behaviour](#) is shaped by external forces. Similarly, American anthropologist [George P. Murdock](#), in his book *Social Structure* (1949), examined [kinship](#) systems in preliterate societies and used social structure as a taxonomic device for classifying, comparing, and correlating various aspects of kinship systems.

Several ideas are [implicit](#) in the notion of social structure. First, human beings form social relations that are not arbitrary and coincidental but exhibit some regularity and [continuity](#). Second, social life is not chaotic and formless but is, in fact, [differentiated](#) into certain groups, positions, and institutions that are interdependent or functionally [interrelated](#). Third, individual choices are shaped and circumscribed by the social [environment](#), because social groups, although [constituted](#) by the [social](#) activities of individuals, are not a direct result of the wishes and intentions of the individual members. The notion of social structure implies, in other words, that human beings are not completely free and [autonomous](#) in their choices and actions but are instead constrained by the social world they inhabit and the social relations they form with one another.

Within the broad framework of these and other general features of human society, there is an enormous variety of social forms between and within societies. Some social scientists use the concept of social structure as a device for creating an order for the various aspects of social life. In other studies, the concept is of greater theoretical importance; it is regarded as an explanatory concept, a key to the understanding of human social life. Several theories have been developed to account for both the similarities and the varieties. In these theories, certain aspects of social life are regarded as basic and, therefore, central components of the social structure. Some of the more prominent of these theories are reviewed here.

Yorum: Sosyal organizasyon daha somut olarak ele alınabilir, ama iç yapısı, dayanakları ve gerekçeleri net tanımlanmaya bilir, ancak biyolojik yapıımızdan daha çok sosyal yapı kullanıldığı görülmekte (*its use was more common in other fields such as construction or biology*), insanlar bu açıdan kendisini, bireyi ve düşüncelerini, kişiliğini dışlayarak yorum yapılabilmektedir. Marx, temel yapıyı ekonomik, maddesel ve sosyal ve soyut kavramların bunları oluşturduğu fikrindedir (*according to Marx, the basic structure of society is economic, or material, and this structure influences the rest of social life, which is defined as nonmaterial, spiritual, or ideological*). Buna karşın, bireyleri bu yapıya hapis ve dışarı çıkamayacağı sanılmamalı, maddi ortamda en güçlü manevi değerlerin olduğu da tarihsel bir olgudur.

Sosyal yapıyı oluşturanlar; 1) sosyal ilişkiler zorunlu ve kaçınılmaz değil, ancak devamlı ve bazı yapısal esaslar içinde olmaktadır. 2) Sosyal yapı kaotik ve şekilsiz değil, bazı gruplarda, usullerde ve oluşumlarda bağımsız işlevsel yapılar oluşabilmektedir. 3) Bireysel tercihler şekillendirmekte, ancak gruplarda oluşanlar, tam bireyin tercihi boyutunda da oluşmamaktadır. Burada bireyin seçimlerinin sosyal yapı ile bağlantısı olabilmektedir. Bu açıdan bireyin ta bağımsız ve bağlantısız olmadığı sıklıkla söylenir. Ancak ailenin evlenmesini istediği eş ile evlilik oranı yarıdan azdır. Bu açıdan birey ne kadar bağımlı olsa da bağımsızlığını kritik aşamada aşabilmektedir. Gelenek ile evlilik veya güzellik oluşumu ile gerekçe tutulanların boşanma oranının yüksek olduğu da bir gerçektir. Hemen çocuk sahibi olmak evliliği değil, boşanmamayı sağlar, hayatta ayrı köşelerde yaşarlar.

Structural functionalism

A.R. Radcliffe-Brown, a British social anthropologist, gave the concept of social structure a central place in his approach and connected it to the concept of function. In his view, the components of the social structure have indispensable functions for one another—the continued existence of the one component is dependent on that of the others—and for the society as a whole, which is seen as an [integrated](#), organic entity. His comparative studies of preliterate societies demonstrated that the interdependence of institutions regulated much of social and individual life. Radcliffe-Brown defined social structure empirically as patterned, or “normal,” social relations (those aspects of social activities that conform to accepted social rules or norms). These rules bind society’s members to socially useful activities.

American sociologist [Talcott Parsons](#) elaborated on the work of Durkheim and Radcliffe-Brown by using their insights on social structure to formulate a theory that was valid for large and complex societies. For Parsons, social structure was essentially normative—that is, consisting of “institutional patterns of normative culture.” Put differently, social behaviour conforms to [norms](#), values, and rules that direct behaviour in specific situations. These norms vary according to the positions of the individual actors: they define different [roles](#), such as various occupational roles or the roles of husband-father and wife-mother. Moreover, these norms vary among different spheres of life and lead to the creation of social institutions—for example, property and [marriage](#). Norms, roles, and institutions are all components of the social structure on different levels of complexity.

Contemporary sociologists criticize later definitions of social structure by scholars such as Spencer and Parsons because they believe the work (1) made improper use of [analogy](#), (2) through its association with functionalism defended the status quo, (3) was notoriously abstract, (4) could not explain conflict and change, and (5) lacked a [methodology](#) for [empirical](#) confirmation.

Yorum: Kültürel yapılar tüm öğelerde birbirini etkiler ve yapısal olarak bir uyum sağlaması açısından bir yumak, bir çorba, entegre organik yapı oluşturmaktadır. Sosyal olarak bireylerin birbirini bağlayan, büyük ve kompleks yapılarda sosyal karmaşık aktiviteler olmaktadır. Bu yapı kurumsal normatif kurallar, kurumsal kültür yapısını oluşturmaktadır. Çalışmalar; a) analogların uygun olmaması, b) işlevsel olması, statükodan kurtulması, c) soyut olmalıdır, d) çatışma ve karmaşa yaratmamalıdır, e) varsayım olarak metotlardan yoksun olmalıdır.

Genel Yorum

Tüm bunlar sosyal kültürel yapının oluşan kurallarından sıyrılmanın olanaksız yapısı belirtilmektedir. Burada yapısal boyut Kohlberg etik gelişim tanımlaması ile bir kural

boyutundan, doğru nedir ve ne yapmalıyım, öncelikle zararım dokunmamasın diyerek, birey korunmalı, suçtan kaçınarak, tüm usul ve esaslar, sosyal yapı, sosyal organizasyonlar, bu açıdan zorunluluk boyutu gücü, yaptırımını düşmekte, geçersiz olabilmektedir

15) Civil liberties¹⁷

From Wikipedia, the free encyclopedia

Civil liberties or **personal freedoms** are personal guarantees and freedoms that the [government](#) cannot abridge, either by law or by [judicial interpretation](#), without due process. Though the scope of the term differs between countries, civil liberties may include the [freedom of conscience](#), [freedom of press](#), [freedom of religion](#), [freedom of expression](#), [freedom of assembly](#), the right to security and [liberty](#), [freedom of speech](#), the [right to privacy](#), the right to [equal treatment under the law](#) and [due process](#), the [right to a fair trial](#), and the [right to life](#). Other civil liberties include the [right to own property](#), the [right to defend oneself](#), and the right to [bodily integrity](#). Within the distinctions between civil liberties and other types of liberty, distinctions exist between [positive liberty/positive rights](#) and [negative liberty/negative rights](#).

Overview

Many contemporary states have a [constitution](#), a [bill of rights](#), or similar constitutional documents that enumerate and seek to guarantee civil liberties. Other states have enacted similar laws through a variety of legal means, including signing and ratifying or otherwise giving effect to key conventions such as the [European Convention on Human Rights](#) and the [International Covenant on Civil and Political Rights](#). The existence of some claimed civil liberties is a matter of dispute, as are the extent of most [civil rights](#). Controversial examples include [property rights](#), [reproductive rights](#), and [civil marriage](#). The degree that democracies have involved themselves in needs to take into fact the influence of terrorism.^[1] Whether the existence of [victimless crimes](#) infringes upon civil liberties is a matter of dispute. Another matter of debate is the suspension or alteration of certain civil liberties in times of [war](#) or [state of emergency](#), including whether and to what extent this should occur.

The formal concept of civil liberties is often dated back to [Magna Carta](#), an English legal [charter](#) agreed in 1215 which in turn was based on pre-existing documents, namely the [Charter of Liberties](#).^[2]

European Convention on Human Rights

The [European Convention on Human Rights](#), to which almost all European countries belong (apart from [Belarus](#)), enumerates a number of civil liberties and is of varying constitutional force in different European states.

The [Civil Liberties Act of 1988](#) was signed into effect by President [Ronald Reagan](#) on August 10, 1988. The act was passed by Congress to issue a public apology for those of Japanese ancestry who [lost their property and liberty](#) due to discriminatory actions by the United States Government during [the internment period](#).

This act also provided many other benefits within various sectors of the government. Within the treasury it established a civil liberties public education fund. It directed the Attorney General to identify and locate each individual affected by this act and to pay them \$20,000 from the civil liberties public education fund. It also established a board of directors who is responsible for making disbursements from this fund. Finally, it required that all documents and records that are created or received by the commission be kept by the [Archivist of the United States](#).^[30]

Yorum

Birey hakkı yerine; inanış, konuşma/ ifade, basın, toplanma, seçilme hakkı esas alınmıştır. 1988 yılında civil liberties, kavramı vatandaşlığa bağımsızlık olarak algılanmak istenmiş ise de bunun tüm bireylerin bağımsızlığı şeklinde yapılanmıştır. Bu bireyler sadece kişi olarak değil, basın, inanış, ifade, kişilik olarak da kapsamaktadır. Amerika 1988, Avrupa Konseyi 2006 yılında bunu benimsemiş ve tüm Anayasalar, Anayasamız¹⁸ buna göre yapılanmıştır. Türk Ceza Kanunu'nda¹⁹ da 2004 yılında 1. Madde olarak “*Ceza Kanununun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir*” şeklinde ilk vurgulanan olarak, yerini almıştır. Bu Anayasal düzenleme boyutundan sonra, artık kültürel yapılarda, kural ve düzenlemelerin hukuki durumu yine TCK, 2. Madde (2) fıkrasında belirtildiği gibi “*İdarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza konulamaz*” şeklinde ele alınmalıdır. Fransız İhtilalinin ilk üç simgesi: Bağımsızlık, Eşitlik ve Kardeşlik vurgusu, bağımsızlığı bireyin bağımsızlığına yükseltmiştir.

Son Söz

Her doğum bir boyut olarak insanlık yaklaşımı ve doğal olarak kültürel bir olgu, simge ve gelecek nesil demektir. Bunun çeşitli boyutu vardır ve temel insanlığın temsilidir.

Geometrik yapıların matematik hesapları birbirinden farklıdır. Bu açıdan kültürler de bunun gibi öğeleri (çevresi, alanı) aynı olsa bile bakış açısı, hesaplaması ayrıdır. Her bireyin ayrı olduğu ve genellikle karma geometrik yapıda olduğu belirtilmelidir.

Bir yaklaşım yaparken, genellikle birçok sözler söylenir, bireyler sözünü güçlendirmek için bu ahlaklı değil/etik veya etik değil demektedirler. Buna karşın, hangi Uluslararası İlkeyi temel aldığını, İnsan Hakları ve Avrupa Konsey Raporu ile Yasal boyutunu sorarım. Etik konusunda

hiçbir bilgisi olmadığı gibi bu konuda görüşünü güçlendirmek için vurgu yapmaktadır. İlk olarak bir ilkeyi, örneğin araştırmalarda Helsinki Bildirgesi temel alınmalıdır. Bundan sonra da ele aldığın ilkeyi, hangi amaç ve güdü ile kullanacağını saptamalısın. Öncelikle zarar vermeme, bu kendin de dahil olmak üzere olmalıdır. Daha sonra uyman gerekenler;

DEONTOLOJİK TEMEL İLKELERE UYUM ZORUNLUDUR²⁰:

- a) Güven,
- b) Sadakat ve
- c) Sır saklama.

UYGULAMALARDAKİ TEMEL İLKELER²⁰:

- a) Yararlılık,
- b) Zarar vermeme,
- c) Özerkliğe saygı ve
- d) Adalet, olmaktadır.

Gerçekte ise kendi yapmak istediğini etik ile örtmektedir. Etik ahlak felsefesi iken, felsefe sorgu ile oluşurken, sorgusuz, kendi bildiği kuralı etik olarak tanımlamak, öncelikle kabul edilmemelidir.

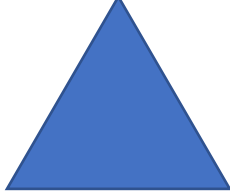
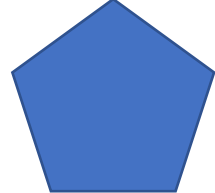

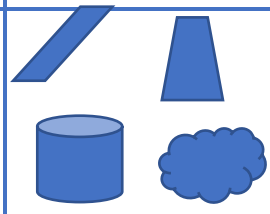
Makalelerde insan kalıplar içinde gösterilmesi, kabul edilebilir değil, baskı ve yönetsel zorlamada kültürel bir olumlu boyut gibi tanımlanması da anlamsızlık ötesidir.

Kültür kavramı da ahlak gibi birey aldığı boyutlara göre ifade etmektedir. Doğrudur, her sosyal yapıda kültürel bir simge vardır, ancak bu bireyin sorumluluğunu kaldırmaz. Kültürü sosyal kalıp olarak ele almamak gerekir:

- Anayasanın 137. Maddesi¹⁸ (*Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz.*) ile,
- Kişilik haklarını yok sayamaz (TCK¹⁹): (*Ceza Kanununun uygulamasında kişiler arasında ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, siyasal veya diğer fikir yahut düşünceleri, felsefi inanç, milli veya sosyal köken, doğum, ekonomik ve diğer toplumsal konuları yönünden ayırım yapılamaz ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaz*),
- Suç yazılı ve kanunda belirtilenlerdir: (*Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunamaz. İdarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza konulamaz*),
- Uygulamada doğrudan yazılı olanlar kanıtlar ile kabul edilir, şüphe sanığın lehinedir: (*Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz. Suç ve ceza içeren hükümler, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz*).

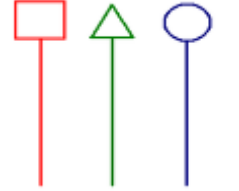
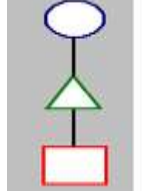
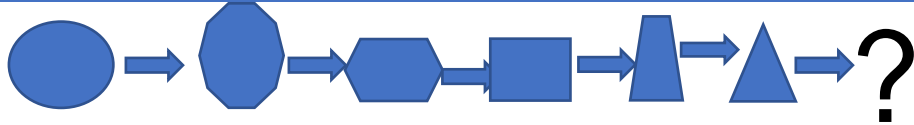
Yukarıda belirtildiği gibi kültürel katmanları eğer bir mahkemede dile getirirseniz, Anayasayı ve Türk Ceza Kanunu'na göre ihlal ve suçu işlemiş olacaksınız. Sakın örf, adet ve gelenek gibi bir mazereti veya kalıbı belirtmeyin, cezanız ağırlaşır. Sosyal etkileşimler insana suç işletme gerekisi veya kısaca bireyler kuralları yapmak zorunda değildir. Nikahta belirtilen yaklaşım, “Sizler kendi hür iradeniz ve rızanız ile evlenmek üzere başvurduğunuz, bizler inceledik hukuksal engel olmadığını gördük, sizlerde şahitler huzurunda evlenmeyi kabul ettiğinize dair söyler ve evlilik cüzdanını imzalar mısınız?” Burada hür irade ile başvuruluyor bilgilenme evlilik, onay vermiyor sadece kanunsuzluk var mı diyor ve evet ediyorum boyutuna getiriyor ve imza ile kayıta alıyor. Yakın akrabalar şahit kabul edilmemektedir. Bu örf, adet ve gelenek değil, tüm kültürel yapının ana unsuru olarak olmakta, ancak bazı kültürlerde zorla evlilik boyut kabul edilebilir değildir ve zamanımızda gerekçe olarak tutulamaz, gösterilemez, evlilik bağıni düşürücü bir boyuttur.

Kültürleri Geometrik Yapı olarak tanımlanması

	KABİLE/GÖÇEBE --Grup için yaşarlar --Grubun iyiliği esas --Üstün olan grup --İnanışlar bir olur --Simgeleri kabul et --Değer yargısı aynı UYUMSUZ AYRILIR		TARIM KÜLTÜRÜ --Yerleşim yeri önemli --Toprağın iyiliği esas --Üstün olan toplum --İnanışlar kalıbı vardır --Simgeleri kabul et --Alt, üst kültür UYUMSUZU KOV, ÖLDÜR
	ENDÜSTRİ --Kurumu yaşat --Kurum iyiliği esas --Üstün olan amirdir --İnanışlar benzer --Simgeleri benimse --Kuvvet ayrılığı UYUMSUZ İŞSİZ		YÜKSEK TEKNOLOJİ --Teknoloji için yaşarlar --Emek esas --Üstün olan iş gören --İnanışlar değişik --Simgeler ile var oluş --Değer yargısı değişken YAPAMAYAN AYRILIR
	BİREY HAKKI --Civil Liberties --Eşitlik --Kardeşlik --İnanışlara karışma --Simgelere karışma --Değerlere karışma UYUMSUZ OLMAZ		KARMA KÜLTÜRLER --Grup net tanımlanmaz --Yönetene göre esaslar --Üstün olan ilkeler --İnanışlar benzer olmalı --Ortak akıl birleştirici --Değer yargısı oluşumlar UYUMSUZ SEÇİLMEZ

Şekil 5: Her doğan bebek bu yapılar içinde olup, onu birey hakkı yapısında yetiştirmelidir

Kültürel Etkileşim

		KÜLTÜREL DEĞİŞİM --Kültürler bazı öğeleri karakteristik uyarlar --Endüstri Kültürü kendi kalıpları içinde kalmak ister --Tarım kültürü de varlığının sonsuz olacağına inanır --Kabile kültüründe ise grup, takım sonsuz olacaktır --Her yapı kendisini mükemmellik ile açıklayabilir --Ancak bireyler değişken, duruma göre farklı kültürdedirler BİREY TEMELİNDE FARKLI KÜLTÜREL ÖĞE GÖRÜLÜR
		Tarihsel Gelişim Zamanımızda tümü Görülür

Şekil 6: Kültürler birbirlerine etkileşimler ile yavaş veya hızlı geçebilirler.

Etik anlam olarak ahlak felsefesidir ve kalıplar içinde ele alınmaz. Ancak belirli yaklaşım boyutları Kohlberg²¹ (Laurence THOMAS: *Morality and psychological development. In A companion to ethics. Peter Singer. Blackwell companions to philosophy. Blackwell Publishers Inc. 2002, pages 565. pp: 464*) tanımlamasına göre.

- 1) **Gelenek öncesi, ceza ve itaat:** sıklıkla kurallara uyum için uygulanan metot olup, artık ikna bile kabul edilmediği boyuttayız.
- 2) **Egoizm:** bireyin kendini düşünmesi önemli, ancak bu başkalarının hakkına karşı olmamalıdır.
- 3) **Geleneksel, ilişkiler:** sosyal organizasyonlarda bu ilişkiler öne çıkmaktadır.
- 4) **Geleneksel, ödev ve görevler:** her bireyin sosyal yaşamda ödevi ve görevi vardır bunu yapmalıdır.
- 5) **İlkeler, haklar:** her bireyin hakları ön planda olmalıdır.
- 6) **İlkeler, etik:** etik yargıya varabilmek için öncelikle doğru nedir algısı içinde irdelenmeli, ikinci aşamada ise ne yapmalıyım boyutuna girmeli. Amaç ve güdü/metot, izlem ile yapılmalıdır. Burada önemli olan zarar oluşturmama, kısaca suçtan kaçınma, korunma, gözetme olmalıdır.

İnsanlar kendi düşüncelerini güçlendirmek veya olan vurguları daha etkin olması için, tanrısal yapılar ve oluşumlar ile kuvvetlendirmekte, evet/hayır boyutuna, sevap/günah yaklaşımı ile öneri değil, emir/kanun şeklinde sıklıkla yasak olarak sunmaktadırlar. Kuralların hâkim olduğu ve buna karşın tarihsel olarak oluşturulan bazı yaklaşımlar ile milyonlarca kişi uyum sağlamadığı için Engizisyon Mahkemelerinde yakılmıştır, şeytanın vücuttan çıkması için yakılması gerektiğinden bu eylem gerçekleştirilmiştir. Bu yaklaşımları yönetici yapması onun hakkıdır ve onlar cezadan aridirler. Şimdi suç kapsamında bile olmayan bu cezalar: 1) kibir, kendini beğenmişlik, 2) açgözlülük, 3) cinsel ilişkiden zevk almak, 4) kıskançlık, 5) oburluk, 6) öfke, 7) tembelliktir.

Eğitim: bir kültürün kuralları ve geleneklerini öğretilmesi ve o yapıya uygun bireylerin oluşturulması değildir. Birçok kaynakta kültürün eğitiminden söz edilmekte, temelde ise kültürel kimliklere saygı olarak yer aldığı gözlenmelidir Eğitim Bilgi vermek değil, değer üretme becerisini kazanmak, çağın ötesi boyuta, kişilikli olarak hazırlanmaktır.

Çocuk Hakları Bildirgesine²² göre. 1) *Bireyin kişiliğinin, yeteneklerinin, zihinsel ve bedensel yeteneklerinin mümkün olduğunca geliştirilmesi;* 2) *İnsan haklarına ve temel özgürlüklere, Birleşmiş Milletler Antlaşmasında benimsenen ilkelere saygısının geliştirilmesi;* 3) *Bireyin ana-babasına, kültürel kimliğine, dil ve değerlerine, Öğrenci/eğitim alan/hasta/ailenin yaşadığı veya geldiği menşee ülkenin ulusal değerlerine ve kendisinininkinden farklı uygarlıklara saygısının geliştirilmesi;* 4) *Bireyin anlayışı, barış, hoşgörü, cinsler arası eşitlik ve ister etnik ister ulusal ister dini gruplardan, isterse yerli halktan olsun, tüm insanlar arasında dostluk ruhuyla, özgür bir toplumda, yaşantıyı, sorumlulukla üstlenecek şekilde hazırlanması;* 5) *Doğal çevreye saygısının geliştirilmesi*” şeklinde olmasını öngörür.

Görüşlerin güçlenmesi için kaynak dolaylı ve birkaç kelime, cümlesi değil, karşı görüşlerin de tümünden sunulduğu, bunu kabul etmeme gerekçeleri ve dayanaklar da metnin arkasından sunulmaktadır. Kaynak olarak alınan cümleler bile olsa, gerçek yazının kapsamını, vurgusu ve fikirlerini sunmaktan uzak olmaktadır, bazı kelimeler bile gerçek düşünceyi ortaya koyabilmekte, ancak okuyanlar açısından inandırıcı olmaktan uzak, bir önyargı olabilmektedir. Bu açıdan yazılanlar ile yorumlar olduğu gibi sunulmaktadır. Her birey bilgilenmeli ancak kararı kendisi verecektir.

SONUÇ: İnsanlar canlı varlık olarak, yeni nesillerin olması, kısaca doğum bir geleceğin adımıdır. Bu adımı, kültürel yapı ile sınırlamak, onun içinde bağlamak, bağımsızlık, eşitlik ve kardeşliğin devamlı gelişim ve değişim ile oluşması engellenmektedir. Bu açıdan doğum, yeni kültürel değişime açılan bir kapı olarak ele alınmalıdır. Gelecek nesil olarak bu zamanda 20 yaş üstündekilere bakınca, konumları niteliği ile onlarla gurur duymamak imkânsız, yeni bir yapılanma içinde, emir ve kural kabul etmeyen, sadece bilgilenme ile rıza boyutuna gelebilen bireyler. Sevgi dolu ve insanlık temel ilkeleri, etik prensipler içindeler.

Ceza/günah kavramında bireye somut bir zarar olmalıdır. Şüphe sanığın lehinedir. Suç/zarar bellidir, kesin somut olmalıdır, bunun dışındakiler bireyin görüşleri kapsamında, sorumludur ama ceza öngörülmez.

İbadet, Abd harflerinden türetilen, çalışarak değer yaratmak anlamında iken, kültürler bunu devamlı, kavranması değil, yapılması şart olan bir bağlamda ele alarak, inanışların tümünde, bireyleri robot gibi, devamlı anlamadan yapılan bir yaklaşıma itmektedirler. Yazılı Kitaplarda belirtilen; akli kullanma, söylediğini anlama yerine, kültürler anlamadan yapmak, görev, vazife, zorunluluk olarak vurgulamaktadırlar. Bu şekilde kültürel katkı yerine, bağımlı, bir yapıya dönüşmesi, onun kültürel yapısını hatalı boyuta çekmektedir. Bu durum kabul edilebilir görülemez, kültürel etkileşimden de söz edilemez.

Kaynaklar

1. B. Güvenç. İnsan ve Kültür. Boyut Matbaacılık, İstanbul. 2018
2. Trompenaars-Cultural-Dimensions. <https://expertprogrammanagement.com/2017/10/trompenaars-cultural-dimensions/>
3. 8 CULTURAL PARAMETERS. Eleonora Bramucci Group C Module 2006-2007 3rd yr. English LL.. Task 2B
4. Kültür Çeşitleri Nedir. <http://kultur-cesitleri.nedir.org/#alt-kultur>
5. www. N. GÜMÜŞTEKİN. KÜLTÜR” KAVRAMI VE OSMANLI’DAN GÜNÜMÜZE KÜLTÜREL YAPININ İNCELENMESİ.
6. Yedi Ölümcül Günah. Wikipedia
7. Tez: H.A. Arslantaş. KÜLTÜR – KİŞİLİK VE KİMLİK. İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi – MALATYA
8. Parameters of Culture. https://www.researchgate.net/publication/279960990_Parameters_of_Culture
9. Kültür ve kültürel değişim. <https://www.timeturk.com/tr/2012/05/08/kultur-ve-kulturel-degisim.html>
10. Kültürün Öğeleri Nelerdir? http://www.felsefe.gen.tr/sosyoloji/kulturun_ogeleri_nelerdir.asp
11. KÜLTÜRÜN ÖZELLİKLERİ. <http://sosyolojisi.com/kulturun-ozellikleri/3053.html>
12. Social Norm. Wikipedia
13. Cultural Values. Wikipedia
14. Cultural materialism. Wikipedia
15. Social structure. Wikipedia
16. Structure and social organization. <https://www.britannica.com/topic/social-structure/Structure-and-social-organization>
17. Civil liberties. Wikipedia
18. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. Madde 137
19. Türk Ceza Kanunu Maddeleri: 1, 2.
20. Aydınlatma ve Onam Formu. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Etik Kurul Raporu, 1911.
21. Kohlberg. (Laurence THOMAS: *Morality and psychological development. In A companion to ethics. Peter Singer. Blackwell companions to philosophy. Blackwell Publishers Inc. 2002, pages 565. pp: 464*)
22. Çocuk Hakları Bildirgesi: Eğitim, 28, 29 maddeleri

M. A. Akşit Koleksiyonundan